

Regeringens proposition

1984/85: 77

om koncession för försäkringsrörelse;

beslutad den 1 november 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas de förslag som försäkringsverksamhetskommittén lagt fram i sitt betänkande (SOU 1983: 5) Koncession för försäkringsrörelse. Förslagen avser i huvudsak frågan om definition av begreppet försäkringsrörelse, koncessionsvillkor för försäkringsrörelse samt försäkringsverksamhet i captivebolag (sådant dotterbolag i en koncern som försäkrar risker inom koncernen).

Gränsdragningen mellan försäkringsrörelse och annan närliggande verksamhet, t. ex. garantigivning, diskuteras. Övervägandena mynnar ut i att någon definition av begreppet försäkringsrörelse inte bör tas in i lag. Till ledning för bedömningen anges dock vissa grundläggande kriterier på försäkringsrörelse. I samband därmed berörs också vagnskadegarantierna inom bilbranschen. I överensstämmelse med hittillsvarande praxis betraktas denna garantigivning inte som försäkringsrörelse.

Brottet olaga försäkringsrörelse utmönstras ur försäkringslagstiftningen och ersätts med ett vitesförfarande genom försäkringsinspektionen. Vidare öppnas möjlighet att av inspektionen erhålla bindande förhandsbesked huruvida viss verksamhet är att bedöma som försäkringsrörelse.

F. n. ges koncession för försäkringsrörelse om regeringen finner rörelsen behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet. Enligt förslaget skall koncession ges om inte den planerade rörelsen bedöms oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Detta innebär bl. a. att den s. k. behovsprincipen upphävs, vilket kommer att göra det lättare för nya bolag att få tillstånd att driva försäkringsrörelse och för befintliga bolag att utvidga sin rörelse till nya försäkringsgrenar.

Hittills har koncessionsgivningen för captivebolag varit mycket begränsad och verksamheten i dessa bolag har närmast varit av försökskaraktär. I propositionen är inställningen i princip positiv till denna form av försäkringsverksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

1 Förslag till

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713);

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982: 713)

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 3 och 4 §§ samt 21 kap. 1 och 2 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 19 kap. 12 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Försäkringsrörelse får drivas endast av försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag som fått tillstånd (koncession) till detta enligt denna lag, om inte annat följer av 2 § eller 10 § fjärde stycket.

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked om huruvida koncession enligt första stycket krävs för en planerad verksamhet.

Ett förhandsbesked enligt andra stycket är bindande för den myndighet som har lämnat beskedet. Om regeringen har beslutat i fråga om förhandsbesked är även försäkringsinspektionen bunden av detta besked.

Försäkringsbolagen skall stå under tillsyn av försäkringsinspektionen och vara registrerade hos denna.

2 kap.

3 §

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Avser bolagets rörelse livförsäkring eller avser rörelsen annat slag av försäkring för längre tid än tio år, skall dessutom särskilda regler (grunder) för verksamheten upprättas enligt vad som sägs i 6 §. Grunderna skall underställas regeringen för stadfästelse.

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. *Till ansökan om koncession skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.* Avser bolagets rörelse livförsäkring eller avser rörelsen annat slag av försäkring för längre tid än tio år, skall dessutom särskilda regler (grunder) för verksamheten upprättas enligt vad som sägs i 6 §. Grunderna skall underställas regeringen för stadfästelse.

Regeringen prövar att bolagsordningen och grunderna överensstämmer med denna lag och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Nuvarande lydelse

Om regeringen finner den planerade rörelsen behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet, stadfäster regeringen bolagsordningen och grunderna samt beviljar koncession tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut. Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid gäller samma regler som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag.

Föreslagen lydelse

Regeringen stadfäster bolagsordningen och grunderna samt beviljar koncession, om inte den planerade verksamheten bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Koncession beviljas tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid gäller första–tredje styckena i tillämpliga delar.

4 §

Om bolagsordningen eller grunderna ändras skall även ändringen stadfästas. Regeringen kan uppdraga åt försäkringsinspektionen att i regeringens ställe meddela stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

Avser ändringen en utvidgning av bolagets rörelse till en ny försäkringsgren eller ett nytt verksamhetsområde eller avser ändringen en väsentlig omläggning av rörelsen, skall vid prövningen av stadfästelsen samma regler gälla som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag.

Avser ändringen en utvidgning av bolagets rörelse till en ny försäkringsgren eller ett nytt verksamhetsområde eller avser ändringen en väsentlig omläggning av rörelsen, gäller i övrigt 3 § första–tredje styckena i tillämpliga delar.

19 kap.

12 §

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan föreskriven koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 kap.

1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen i Sverige bedriver försäkringsrörelse utan att vara berättigad till detta,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,

4. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 7 kap. 20 §, 8 kap. 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § första stycket andra eller tredje meningen,

5. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 12 §,

6. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 18 kap. 3 § första eller andra stycket, 5 § tredje stycket eller 7 §,

7. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 8 § tredje stycket såvitt detta lagrum rör förbehåll enligt 18 kap. 1 §.

I fall som avses i 10 kap. 14 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 2 § detta kapitel döms ej till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 5 mot 12 kap. 12 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 7 kap. 20 §, 8 kap. 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § första stycket andra eller tredje meningen,

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 12 §,

5. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 18 kap. 3 § första eller andra stycket, 5 § tredje stycket eller 7 §,

6. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 8 § tredje stycket såvitt detta lagrum rör förbehåll enligt 18 kap. 1 §.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 12 kap. 12 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

2 §

Försäkringsinspektionen kan vid vite förelägga verkställande direktören och styrelseledamöterna att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar att

1. till försäkringsinspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar eller revisionsberättelser eller

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2. hos inspektionen göra behöriga anmälningar för registrering.

Föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenhet att göra anmälan medför att bolagsstämman eller styrelsens beslut förfaller eller bolaget blir skyldigt att träda i likvidation.

Försäkringsinspektionen kan förena annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall den mot vilken föreläggandet riktas genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan försäkringsinspektionen döma ut vitet.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite *enligt första stycket* förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige¹

dels att 34 § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 2, 6, 7, 10, 13, 15–16, 25, 25 a, 27, 28 och 35 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 5 a och 25 b §§, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

Utländskt försäkringsföretag *må*, under förutsättning att företaget erhållit tillstånd (koncession) därtill enligt 7 §, här i riket driva försäkringsrörelse genom generalagent *såsom* syssloman och i övrigt under villkor, som stadgas i denna lag.

Utländskt försäkringsföretag *får*, under förutsättning att företaget erhållit tillstånd (koncession) därtill enligt 7 §, här i riket driva försäkringsrörelse genom generalagent *som* syssloman och i övrigt under villkor, som stadgas i denna lag.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1982: 1083.

Senaste lydelse av 34 § 1965: 168.

² Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked om huruvida koncession enligt första stycket krävs för en planerad verksamhet.

Ett förhandsbesked enligt andra stycket är bindande för den myndighet som har lämnat beskedet. Om regeringen har beslutat i fråga om förhandsbesked är även försäkringsinspektionen bunden av detta besked.

Om särskilda skäl föreligga och hinder ej möter enligt företagets reglemente, må utländskt försäkringsföretag som erhållit koncession medgivas att genom generalagenten driva annan rörelse här i riket än försäkringsrörelse. Medgivande lämnas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen.

Om skäl föreligga, må medgivande enligt andra stycket återkallas av den som äger lämna sådant medgivande.

Om det finns särskilda skäl och företagets reglemente tillåter det, får ett utländskt försäkringsföretag som har erhållit koncession medges att genom generalagenten driva annan rörelse här i riket än försäkringsrörelse. Medgivande lämnas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen.

Om det finns skäl, får ett medgivande enligt fjärde stycket återkallas av den som får lämna sådant medgivande.

2 §³

Utländskt försäkringsföretag får här i riket driva livförsäkringsrörelse, endast om företaget i sitt hemland med laga rätt driver sådan rörelse, samt annan försäkringsrörelse, endast om företaget i hemlandet med laga rätt driver rörelse avseende något slag av försäkring, annan än livförsäkring.

Utländskt försäkringsföretag här i riket får inte med direkt livförsäkringsrörelse förena försäkringsrörelse som avser annat än personförsäkring.

Bestämmelserna i denna lag om livförsäkring gäller också i fråga om personförsäkringar av annat slag. De behöver dock inte tillämpas för sådana personförsäkringar som har meddelats antingen för en tid av längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för längst fem år i sänder.

Ersättning, som utges i form av livränta eller sjukränta, tillhör endera livförsäkring eller annan försäkring beroende på vilket av dessa slag av försäkringar som har meddelats. Har en sådan ränta inköpts i ett livförsäkringsbolag, skall den dock i detta bolag höra till livförsäkring.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring eller livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 6 § andra stycket, 7 § andra stycket,

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring eller livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 6 § tredje stycket, 7 § tredje stycket,

³ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

9 § första stycket, 10–15 samt 17, 24 och 28 §§ i tillämpliga delar.

Föreslagen lydelse

9 § första stycket, 10–15 samt 17, 24 och 28 §§ i tillämpliga delar.

5 a §

Med bankinstitut avses i denna lag bankaktiebolag, sparbanks och sådan kreditkassa som avses i lagen (1956:216) om jordbrukskassers rörelsen.

6 §⁴

Ansökan om koncession göres hos regeringen. I ansökningen skall *angivas* den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som *styrka* generalagentens behörighet enligt 4 §;

2. det för företaget gällande reglementet;

3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse *efter vad i 2 § första stycket sägs* jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företags hemland under de sista tre åren *må* hava framställts mot företags verksamhet, *ävensom* företags årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;

4. behörig fullmakt för generalagenten att på företags vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen *och att i alla därav härflytande rättsförhållanden för företaget mottaga stämning samt själv eller genom annan tala och svara*;

5. bevis att företaget för ändamål som i 16 § sägs samt på sätt och under villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i *riksbanken nedsatt i värdehandlingar*, som inspektionen godtagit, *ett belopp av etthundratusen kronor för livförsäkring och ett belopp av tvåhund-*

Ansökan om koncession görs hos regeringen. I ansökningen skall *anges* den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som *styrker* generalagentens behörighet enligt 4 §;

3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse *enligt 2 § första stycket* jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företags hemland under de sista tre åren *kan* ha framställts mot företags verksamhet, *och dessutom* företags årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;

4. behörig fullmakt för generalagenten att på företags vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen *samt att ta emot stämning och själv eller genom annan tala och svara i alla rättsförhållanden som har samband med försäkringsrörelsen*;

5. bevis att företaget för de ändamål som *anges i 16 §* samt på det sätt och under *de* villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i *bankinstitut har deponerat värdehandlingar*, som inspektionen godtagit, *till ett värde som motsvarar 300 gånger det belopp enligt la-*

⁴ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

ratusen kronor för annan försäkring eller, om rörelsen skall avse endast försäkring för resor i utlandet, det lägre belopp som inspektionen bestämmer.

Därest rörelsen skall avse livförsäkring, skola enligt vad i 11 § sägs upprättas särskilda grunder för verksamheten. Å grunderna, som skola bifogas ansökningen om koncession, skall sökas regeringens stadfästelse.

Beslut enligt första stycket 5 om nedsättning av lägre belopp för försäkring för resor i utlandet må återkallas av försäkringsinspektionen, om skäl föreligga.

Finnes den tillämnade rörelsen behövlig och även eljest ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet och står ansökningen i övrigt i överensstämmelse med denna lag, beviljar regeringen koncession för den i ansökningen avsedda verksamheten tills vidare eller, där särskilda omständigheter föranleda därtill, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår. I samband därmed godkänner regeringen generalagenten.

Innan koncession meddelas å rörelse, som avser livförsäkring, prövar regeringen om de upprätta-

Föreslagen lydelse

gen (1962:381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen lämnades in;

6. en plan för den tilltänkta verksamheten.

Deponering enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. Försäkringsinspektionen får bestämma att deponeringen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt. Sådant beslut får inspektionen återkalla om det finns skäl till det.

Om rörelsen skall avse livförsäkring, skall enligt 11 § upprättas särskilda grunder för verksamheten. Grunderna, som skall bifogas ansökningen om koncession, skall underställas regeringen för stadfästelse.

7 §⁵

Regeringen beviljar koncession om ansökningen står i överensstämmelse med denna lag och den planerade verksamheten inte bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. I samband därmed godkänner regeringen generalagenten.

Koncession beviljas tills vidare eller, om det finns särskilda omständigheter, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Innan koncession meddelas för rörelse, som avser livförsäkring, prövar regeringen om de upprätta-

⁵ Senaste lydelse 1977: 690.

Nuvarande lydelse

de grunderna för verksamheten överensstämmer med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den tillämnade rörelsen, särskilda bestämmelser må erfordras. I samband med beviljandet av koncessionen stadfäster regeringen grunderna för verksamheten.

Avser ansökan endast utvidgning av beviljad koncession till ny försäkringsgren eller utbyte av koncession för viss försäkringsgren mot koncession för annan gren, äger försäkringsinspektionen besluta i ärendet i regeringens ställe, om ärendet icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt.

Föreslagen lydelse

de grunderna för verksamheten överensstämmer med denna lag och andra författningar. Regeringen prövar då också om särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den tilltänkta rörelsen. I samband med beviljandet av koncessionen stadfäster regeringen grunderna för verksamheten.

Avser ansökan endast utvidgning av beviljad koncession till ny försäkringsgren eller utbyte av koncession för viss försäkringsgren mot koncession för annan gren, får försäkringsinspektionen besluta i ärendet i regeringens ställe, om ärendet icke är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

10 §⁶

Generalagenten åligger att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse angående företagets verksamhet inom riket.

För livförsäkringsverksamhet skall i redogörelsen under beteckningen försäkringstekniska skulder såsom skuld upptagas det å räkenskapsårets sista dag beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

Det åligger generalagenten att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse för företagets verksamhet inom riket.

För livförsäkringsverksamhet skall redogörelsen enligt första stycket innehålla bevis om att värdet av den av företaget gjorda depositionen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det hasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. I redogörelsen skall, under beteckningen försäkringstekniska skulder, som skuld tas upp det vid samma tidpunkt beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiereserv),
2. försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv),
3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),

⁶ Senaste lydelse 1982: 1083.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och

5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

13 §⁷

Försäkringstekniska skulder med tillägg av det belopp, varmed en tjugondel av dessa skulder må överstiga vad företaget enligt 6 § nedsatt för livförsäkring skall vid envar tidpunkt vara redovisade i värdehandlingar av beskaffenhet som angives i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982: 713), eller ock i följande tillgångar av annan art nämligen lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet eller, i den mån försäkringsinspektionen på framställning av företaget så medgiver, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som övertagits i återförsäkring.

För återförsäkringsgivares redovisning av mottagen återförsäkring gäller 7 kap. 9 § andra stycket försäkringsrörelselagen.

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat må ett belopp, motsvarande högst tjuugo procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket avses, dock icke i aktier.

Med de försäkringstekniska skulderna för egen räkning förstås den del av de försäkringstekniska skulderna, som icke motsvarar värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

15 §⁸

De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder jämte till-

Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid varje tidpunkt redovisas i sådana värdehandlingar som anges i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982: 713), eller i lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet eller, i den mån försäkringsinspektionen medger det, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som har övertagits i återförsäkring.

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§ under förutsättning att deponeringen till den delen består av sådana värdehandlingar som avses i första stycket samt förvaras åtskild från deponeringen i övrigt.

Utan hinder av första stycket får ett belopp, motsvarande högst tjuugo procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än sådana som nämns i första stycket, dock inte i aktier.

De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder helt eller

⁷ Senaste lydelse 1982: 1083.

⁸ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

lägg helt eller delvis redovisas, skola förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en innehaves av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. Försäkringsinspektionen må dock på framställning av företaget medgiva att värdehandlingarna i stället, på sätt och under villkor som av inspektionen bestämmas, sättas i särskilt förvar i rikshanken eller annan bank. I de sålunda förvarade handlingarna njute försäkringstagarna panträtt såsom i handfångent pant till säkerhet för fullgörandet av företagets på försäkringsavtalen grundade förbindelser.

Det åligger generalagenten att tillse, att vid envar tidpunkt värdehandlingar till erforderligt belopp satts i sådant förvar, som i första stycket är sagt.

I fråga om utbekommande eller utbyte av värdehandling, som satts i förvar, skola bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) äga motsvarande tillämpning, därvid vad i nämnda lagrum sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller av företag jämlikt 27 § utsett ombud.

Det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet har att, där generalagent eller ombud, som företag utsett jämlikt 27 §, ej fullgör vad honom enligt denna paragraf åligger, därom ofördröjligen göra anmälan hos inspektionen.

Föreslagen lydelse

delvis redovisas och som inte är deponerade enligt 6 eller 10 §, skall förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en innehas av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. Försäkringsinspektionen får dock på framställning av företaget medge att värdehandlingarna i stället, på det sätt och under de villkor som inspektionen bestämmer, sätts i särskilt förvar i bankinstitut. I dessa värdehandlingar och i de värdehandlingar som avses i 13 § andra stycket har försäkringstagarna panträtt som i handpant till säkerhet för att företaget fullgör sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

Generalagenten skall se till att det alltid finns värdehandlingar till erforderligt belopp i förvar enligt första stycket.

Om en värdehandling som har satts i förvar skall tas ut eller bytas, skall bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) tillämpas. Vad som där sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller ombud, som enligt 27 § har utsetts av företaget.

Om en generalagent eller ett ombud, som ett företag har utsett enligt 27 §, inte fullgör vad som åligger honom enligt denna paragraf, skall det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet genast göra anmälan om detta till inspektionen.

15 a §⁹

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen drives med tillämpning av de särskilda bestäm-

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen drivs med tillämpning av de särskilda bestäm-

⁹ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

melserna om livförsäkring, skall företaget inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår göra tillägg till den nedsättning som anges i 6 § första stycket 5. Tilläggsnedsättning skall omfatta det belopp varmed en tredjedel av företagets premieintäkt inom riket under räkenskapsåret för nu avsedd försäkring må överstiga vad förut, ursprungligen och såsom tillägg, nedsatts för sådan försäkring.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad försäkringsföretaget nedsatt väsentligt en tredjedel av den premieintäkt som anges i första stycket, må försäkringsinspektionen medgiva företaget att utfå det överskjutande beloppet i den mån detta hänför sig till nedsättning enligt första stycket.

Föreslagen lydelse

melserna om livförsäkring, skall depositionen enligt 6 § första stycket 5 inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår uppgå till ett belopp som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång.

Om bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret överstiger depositionen enligt första stycket, skall depositionen uppgå till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad ett försäkringsföretag har deponerat väsentligt den premieinkomst som anges i andra stycket, får försäkringsinspektionen medge företaget att få ut det överskjutande beloppet i den mån detta inte hänför sig till en deposition enligt första stycket.

16 §¹⁰

Vad på sätt i 6 och 15 a §§ sägs blivit av utländskt försäkringsföretag i riksbanken nedsatt må användas endast till gäldande dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhöra företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse må åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av företags livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6, 10 och 15 a §§ deponerat i bankinstitut och som inte är pantsatta enligt 15 § andra stycket får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av ett företags livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

25 §¹¹

Försäkringsinspektionen får meddela de erinringar i fråga om utländska försäkringsföretags verksamhet här i riket som inspektionen anser behövliga.

¹⁰ Senaste lydelse 1982: 1083.

¹¹ Senaste lydelse 1982: 1083.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Försäkringsinspektionen skall förelägga företaget att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder, om inspektionen finner att

1. avvikelser skett från denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller grunderna, om sådana finns,

2. grunderna inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaftenheten av bolagets rörelse,

3. i *riksbanken* enligt 6 eller 15 a § *nedsatt* belopp minskats genom att värdehandlingarna avsevärt nedgått i värde eller av annan anledning,

4. de tillgångar, i vilka försäkringstekniska skulder jämte tillägg redovisas, inte är tillräckliga eller

3. i *bankinstitut* enligt 6, 10 eller 15 a § *deponerat* belopp minskats genom att värdehandlingarna avsevärt nedgått i värde eller av annan anledning,

4. de tillgångar som motsvarar värdet av de försäkringstekniska skulderna inte är tillräckliga eller

5. det i övrigt finns allvarliga anmärkningar mot försäkringsföretagets verksamhet.

Om ett föreläggande enligt andra stycket inte har följts inom den bestämda tiden och det anmärkta förhållandet inte heller på något annat sätt undanröjts, skall försäkringsinspektionen göra anmälan om detta till regeringen. Om regeringen finner så svåra missförhållanden föreligga, att försäkringsverksamheten bör upphöra, kan regeringen förklara koncessionen förverkad.

Beslut, varigenom koncessionen förklarats förverkad, skall av försäkringsinspektionen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

25 a §¹²

Försäkringsinspektionen kan vid vite förelägga generalagenten att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar att sända in behöriga redovisningshandlingar och revisionsberättelser.

Försäkringsinspektionen kan förena ett annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall det utländska försäkringsföretaget genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan försäkringsinspektionen döma ut vitet.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite enligt första stycket förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

25 b §

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs

¹² Senaste lydelse 1982: 1083.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

27 §¹³

Upphör utländskt försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse här i riket, *åligge* det företaget att med bifogande av behörig fullmakt hos försäkringsinspektionen *uppgiva* ombud, som av inspektionen *godkännes*, att å företagets vägnar *mottaga* stämning och i övrigt företräda företaget med avseende på redan meddelade försäkringar; för tiden intill dess sådan anmälan skett *äge* försäkringsinspektionen förordna ett ombud med nämnda befogenhet. Om *godkännandet* eller *förordnandet* skall inspektionen *ofördröjligen låta införa kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar*. Intill dess sådant kungörande skett, *äge* försäkringstagare hos försäkringsinspektionen *insätta* förfallen försäkringspremie med samma verkan som om den blivit inbetald till företaget.

Har utländskt försäkringsföretag upphört att driva försäkringsrörelsen här i riket, *må* det belopp som enligt vad i 6 § *sägs* blivit i *riksbanken nedsatt kunna*, efter anmälan hos försäkringsinspektionen, av företaget *utbetäckas*, *därest* det visas att företagets samtliga förbindelser, som i 16 § *avses*, blivit fullgjorda eller att företaget för deras fullgörande ställt annan säkerhet, som *av inspektionen godkännes*. Om *utfående* av belopp, som *nedsatts* enligt 15 a § *första* stycket,

Upphör utländskt försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse här i riket, *åligger* det företaget att med bifogande av behörig fullmakt hos försäkringsinspektionen *uppges* ombud, som *godkänns* av inspektionen, att *på* företagets vägnar *ta emot* stämning och i övrigt företräda företaget med avseende på redan meddelade försäkringar. För tiden intill dess sådan anmälan har skett *får* försäkringsinspektionen förordna ett ombud med nämnda befogenhet. *Inspektionen skall ofördröjligen införa kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar om godkännandet eller förordnandet*. Intill dess sådant kungörande *har* skett, *får* försäkringstagare hos försäkringsinspektionen *sätta in* förfallen försäkringspremie med samma verkan som om den blivit inbetald till företaget.

Har utländskt försäkringsföretag upphört att driva försäkringsrörelsen här i riket, *får* tillgångar som *företaget* enligt 6 och 10 §§ *samt 15 a § första stycket har deponerat i bankinstitut*, efter anmälan hos försäkringsinspektionen, *återlämnas till företaget om* det visas att företagets samtliga förbindelser som *avses* i 16 § blivit fullgjorda eller att företaget för deras fullgörande ställt annan säkerhet, som *godkänns av inspektionen*. Om *rätt att få ut* belopp, som *har deponerats*

¹³ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

gälla bestämmelserna i andra stycket av samma paragraf.

Föreslagen lydelse

enligt 15 a § andra stycket, gäller bestämmelserna i tredje stycket av samma paragraf.

28 §¹⁴

Har koncession för utländskt försäkringsföretag att här i riket driva livförsäkringsrörelse förklarats förverkad, skall för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt en särskild administration inträda. Bestämmelserna i 14 kap. 25–28 §§ om särskild administration i försäkringsrörelselagen (1982:713) skall tillämpas. Vidare gäller bestämmelsen i 14 kap. 23 § samma lag om förbud att meddela nya försäkringar. Vid tillämpningen av nu nämnda lagrum skall iakttagas, att upphörande av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket skall anses motsvara livförsäkringsbolags trädande i likvidation eller beslut om avträdande av dess egendom till konkurs samt att vad i 14 kap. 26 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen sägs om registrering i stället skall avse kungörande i Post- och Inrikes Tidningar. I fall som här avses må överlåtelse av livförsäkringarna ske, förutom till svenskt försäkringsbolag, jämväl till utländskt företag, som erhållit koncession för livförsäkringsrörelse här i riket.

Där vid överlåtelse av försäkringarna eller eljest uppstått överskott, skall ur detta i första hand gäldas kostnaden för administrationen och oguldet sådant bidrag, som avses i 26 §, varefter återstoden skall överlämnas till det företag, vars försäkringar varit föremål för administration.

Har företag i annat fall än i första stycket *avses* upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, *vare* företaget *ändock* skyldigt att på sätt i 13–15 §§ *stadgas* redovisa försäkringstekniska skulder för redan meddelade livförsäkringar *jämte tillägg*. Det åligger ombud, som utsetts av företaget enligt 27 § att fullgöra de skyldigheter *jämlikt* 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. *Fullgöres ej redovisningen av försäkringstekniska skulder jämte tillägg eller finnes eljest anledning antaga* att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, *ankomme* på försäkringsinspektionen att besluta att administration *på sätt* i första stycket *sägs* skall inträda; *dock må ej på den grund att de till redovisning avsatta tillgångarna finnas otillräckliga administration föreskrivas*, förrän försäkringsinspektionen förelagt företaget att fylla bristen och denna *icke* täckts inom

Har företag i annat fall än *enligt* första stycket upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, *är* företaget *likväl* skyldigt att på *det* sätt som *anges* i 13–15 §§ redovisa *tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna* för redan meddelade livförsäkringar. Det åligger ombud, som *har* utsetts av företaget enligt 27 §, att fullgöra de skyldigheter *enligt* 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. *Om ej tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna redovisas eller om det av annat skäl finns anledning anta* att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, *ankommer det* på försäkringsinspektionen att besluta att administration *enligt* första stycket skall inträda. *Om de till redovisning avsatta tillgångarna anses otillräckliga får dock administration inte föreskrivas*, förrän försäkringsinspektionen *har* förelagt företaget att fyl-

¹⁴ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

fyra veckor efter det sådant föreläggande skett. *Inträder i fall som nu sagts administration, skall vad i första stycket sägs om upphörandet av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.*

Föreslagen lydelse

la bristen och denna *inte* täckts inom fyra veckor efter det att sådant föreläggande skett. *Om i ett sådant fall administration inträder, skall bestämmelserna i första stycket om upphörandet av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.*

35 §¹⁵

Till *dagsböter* eller fängelse i högst ett år dömes

Till *böter* eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag.

den som i ansökan, som i 6, 9 eller 9 a § omförmäles, eller i handling, som fogats vid sådan ansökan, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

generalagent eller av företag jämlikt 27 § utsett ombud, som uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling, som jämlikt 24 § tillställts försäkringsinspektionen, eller eljest vid lämnande av under rättelse eller upplysning enligt samma paragraf;

den som jämlikt 24 a § lämnar upplysning enligt 24 § första stycket och som därvid uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

aktuarie, där han i redogörelse eller utredning, som enligt 24 § avlämnats till försäkringsinspektionen, uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

2. En ansökan om koncession som har ingivits före den 1 januari 1985 men som då inte har avgjorts skall kompletteras i enlighet med de nya bestämmelserna i 6 §.

¹⁵ Senaste lydelse 1982: 1083.

3. En nedsättning av värdehandlingar enligt 6 § första stycket 5 eller 15 a § som har gjorts i riksbanken före lagens ikraftträdande och som avser en rörelse, för vilken koncession har beviljats före lagens ikraftträdande, skall efter lagens ikraftträdande gälla som deposition i bankinstitut, dock längst t. o. m. den 30 juni 1985.

4. Ett utländskt försäkringsföretag som vid utgången av år 1984 har svensk koncession och som driver sådan rörelse som avses i 15 a § skall senast den 1 januari 1988 till försäkringsinspektionen ha inkommit med bevis om att företaget i bankinstitut har deponerat av försäkringsinspektionen godtagna värdehandlingar till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde för året före det år då depositionen gjordes. Om det på så sätt beräknade beloppet är lägre än företagets bruttopremieinkomst under det senaste räkenskapsåret som har löpt ut åtta månader före den tidpunkt då depositionen gjordes skall beviset avse deponering av värdehandlingar till ett värde motsvarande bruttopremieinkomsten. Tills bevis om deponering har inkommit gäller för företaget i fråga om nedsättningens storlek 6 § första stycket 5 och 15 a § i deras lydelse före ikraftträdandet av denna lag.

5. Om särskilda skäl föreligger får försäkringsinspektionen, efter prövning i varje särskilt fall, medge att den i punkt 4 angivna fristen utsträcks längst till den 1 januari 1990.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-10-11

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Lagrådsremiss om koncession för försäkringsrörelse

1 Inledning

Lagstiftningen om försäkringsrörelse är sedan några år tillbaka föremål för en omfattande översyn. En del av översynen har gällt en anpassning av de associationsrättsliga bestämmelserna till den nya aktiebolagslag som trädde i kraft 1977. Efter ett förslag av en särskild tillkallad utredare genomfördes år 1982 en lagstiftning som innebar att 1948 års försäkringsrörelselag ersattes av en ny lag – försäkringsrörelselagen (1982: 713).

En översyn av de bestämmelser som styr försäkringsbolagens verksamhet har också påbörjats. Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallades sålunda år 1979 en kommitté med uppdrag att se över lagstiftningen om försäkringsbolagens och försäkringsinspektionens verksamhet m.m. (E 1979: 01). Kommittén har antagit namnet försäkringsverksamhetskommittén (FVK).

FVK har fått i uppdrag att behandla bl.a. frågor om koncessionsvillkoren för svenska och utländska försäkringsbolag, avgränsningen av försäkringsverksamhet, försäkringsverksamhet i s.k. captivebolag, försäkringsbolagens anskaffningsverksamhet däribland frågan om försäkringsmäklare, försäkringsinspektionens granskning av försäkringsvillkor och försäkringsbolagens skadereglering, försäkringsinspektionens verksamhetsformer och lekmannainflytande i försäkringsinspektionen samt även vissa konsumentfrågor.

FVK har tidigare avgivit promemorian (Ds E 1979: 8) Lekmannastyrelse för försäkringsinspektionen och delbetänkandet (Ds E 1981: 4) Handläggningen av konsumentskyddsfrågor inom försäkringsområdet. Det förstnämnda förslaget ledde till att en lekmannastyrelse inrättades vid inspektionen. De frågor som togs upp i det andra delbetänkandet har behandlats dels i prop. 1981/82: 180, NU 45, rskr 385, dels i prop. 1982/83: 51, NU 16, rskr 95.

I mars 1983 avlämnade FVK delbetänkandet (SOU 1983: 5) Koncession för försäkringsrörelse¹. I detta betänkande behandlar kommittén begreppet försäkringsrörelse, den materiella koncessionsprövningen och försäkringsverksamhet genom captivebolag. Betänkandet har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i betänkandet som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 3*.

2 Allmän bakgrund

2.1 Enskilda svenska försäkringsbolag

De enskilda svenska försäkringsbolagen utgörs av försäkringsaktiebolag samt ömsesidiga bolag i vilka försäkringstagarna själva är delägare. Försäkringsbolagens verksamhet regleras främst i försäkringsrörelselagen (1982: 713), FRL. Denna lag innehåller dels allmänna bestämmelser om rätten att driva försäkringsrörelse, dels associationsrättsliga bestämmelser samt bestämmelser om fonder och andra reservbildningar, s.k. grunder för försäkringsverksamhet och om offentlig tillsyn.

För att driva försäkringsrörelse krävs tillstånd. Sådant tillstånd (koncession) meddelas av regeringen. I samband därmed stadfästs bolagsordning och, om bolaget avser att meddela livförsäkring eller viss annan personförsäkring, dessutom grunder för sådan försäkring. Grunderna skall innehålla bestämmelser om bl.a. beräkning av premier och premiereserv, rätt till återköp och fribrev samt återbäring till försäkringstagaren.

Koncession meddelas inte för försäkringsrörelse i allmänhet utan är regelmässigt begränsad till viss eller vissa försäkringsgrenar enligt en kategoriindelning angiven i en branschspecifikation, som fastställs av försäkringsinspektionen.

Vid ansökan om koncession prövas att bolagsordning och grunder står i överensstämmelse med FRL och med andra författningar. Dessutom prö-

¹ När betänkandet avlämnades hade kommittén följande ledamöter: F.d. landshövdingen Erik Westerlind, ordförande, samt byråchefen Dan Fernlund, expeditions- och rättschefen Edmund Gabrielsson, riksdagsledamoten Rune Gustavsson, riksdagsledamoten Bengt Kronblad, försäkringsdirektören Lars Lindwall, dåvarande riksdagsmannen Eric Rejdnell och verkställande direktören Richard Schönmeyr.

vas om den tillämnade rörelsen är "behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet" (*behovsprincipen*).

Den offentligrättsliga regleringen av försäkringsbolagens verksamhet syftar bl.a. till att säkerställa rörelsens soliditet. Soliditetsprincipen innebär att ett försäkringsbolags kapitalstyrka skall vara sådan att bolaget alltid kan fullgöra sina förpliktelser mot försäkringstagarna.

Regleringen av verksamheten inom försäkringsområdet syftar också till att säkerställa att verksamheten bedrivs under iakttagande av *principen om skälighet*. I detta ligger att en försäkring skall erbjudas till ett rätt avvägt pris.

Andra principer för försäkringsverksamhet som kommer till uttryck i FRL är *principen om försäkringstagarnas inflytande* samt *specialitets- eller separationsprincipen*. Den senare innebär att samma företag inte får driva både livförsäkringsrörelse och annat slag av försäkringsrörelse. Slutligen kan man bland dessa principer också räkna in förbudet för ett försäkringsbolag att driva annan rörelse än försäkringsrörelse om det inte finns särskilda skäl för det.

Verksamheten i Sverige

De svenska försäkringsbolagen har i flera fall gått samman i koncerner eller träffat överenskommelser om visst samarbete.

Vid ingången av år 1984 fanns följande sammanslutningar (ömsesidiga bolag markerade med kursivering).

- Allmänna Brandkoncernen: *Allmänna Brand* och Neptunus.
- Ansvars grupp: *Ansvar Sak*, *Ansvar Liv* och Ansvar International.
- Folksam: *Folksam Liv*, *Folksam sak* och Folksam International.
- Länsförsäkringsbolagen: Riksbolagen LF-AB och *Brandförsäkringsverket* samt vissa läns-, härads- och sockenbolag för allmän egendomsförsäkring.
- Sirius-Atlasgruppen: Sirius och Atlas.
- Skandia: Skandia Sak, Skandia Liv och Skandia International.
- Skånska Brand: *Skånska Brand-Hermes* och Securitas.
- Trygg-Hansa: *Trygg*, *Hansa Sak*, Hansa Företag, Hansa Sjö, *Hansa Trafik* och Hansa International.
- Vegete: *Vegete Sak*, Svenska Veritas, Europeiska, *Vegete Liv* och *Vegete kredit*.

Fem bolagsgrupper (Ansvar, Folksam, Skandia, Trygg-Hansa och Vegete) erbjuder i stort sett alla typer av försäkring som förekommer på den allmänna marknaden. Övriga företag erbjuder antingen livförsäkring eller skadeförsäkring med ett mer eller mindre fullständigt sortiment.

Utöver de cirka 60 riksbolagen, vars verksamhetsområde omfattar mer än ett län, finns ett stort antal lokala bolag (läns- och häradsbolag samt

sockenbolag, drygt 500 till antalet) som bedriver verksamhet inom geografiskt begränsade områden. De lokala bolagen tecknar i huvudsak allmän egendomsförsäkring eller vissa däri ingående grenar, sjöförsäkring och husdjursförsäkring.

Verksamheten utomlands

Försäkringsverksamheten i stort har en internationell prägel. Dels sker ett ständigt utbyte av återförsäkringsaffärer över gränserna, dels bedriver flera svenska försäkringsbolag verksamhet i form av direkt eller indirekt försäkring från fasta driftställen i andra länder.

De svenska försäkringsbolagens verksamhet i utlandet sker främst i följande former.

- Bolagen tecknar i eget namn i vissa främmande länder direkt försäkring för företag och privatpersoner. Denna verksamhet domineras av företags-, sjö- och transportförsäkring.
- Bolagen deltar genom mottagen återförsäkring i utländska försäkringsbolags risker. I första hand gäller detta mycket stora risker. I sjö-, flyg-, atomansvarighets- och produktansvarighetsförsäkring krävs internationellt samarbete för att kapaciteten skall bli tillräcklig.
- Ett antal svenska försäkringsbolag har dotterbolag i andra länder. Dessa dotterbolag verkar där som inhemska försäkringsbolag för direktförsäkring och/eller återförsäkring. Till en del tillförs de svenska moderbolagen premier från dessa bolag i form av återförsäkring eller retrocession (återförsäkring i led två och följande). Dotterbolag till svenska försäkringsbolag finns i ett flertal länder.
- Svenska försäkringsbolag kan äga minoritetsandelar i utländska försäkringsaktiebolag, vara engagerade i garantikapital för utländska ömsesidiga bolag samt även äga utländska dotterbolag som har sin verksamhet begränsad till agenturverksamhet.

En tendens under senare år har varit att bolagen av lönsamhetsskäl minskar sina direkta utländska affärer och i stället satsar mer på indirekta affärer (mottagen återförsäkring). De direkta utländska affärerna visar f.n. dålig lönsamhet hos de flesta bolagen, vilket i en del fall lett till neddragning eller nedläggning av verksamheten.

2.2 Utländska försäkringsföretag i Sverige

Utländska försäkringsföretag kan driva försäkringsrörelse i Sverige antingen genom ett svenskt dotterbolag eller genom en generalagent. Om verksamheten drivs genom ett svenskt dotterbolag gäller för detta bolag samma regler som för svenska försäkringsbolag i allmänhet. Jag tar därför i detta sammanhang endast upp de fall då ett utländskt försäkringsföretags rörelse här i landet drivs genom en generalagent. Sådan verksamhet regleras av lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

De utländska försäkringsföretagens verksamhet här i landet lyder under svensk lag och står under tillsyn av försäkringsinspektionen.

Generalagenten för ett utländskt försäkringsföretag kan vara fysisk person, svenskt aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller svenskt handelsbolag.

För att bedriva direkt försäkringsrörelse här i landet skall även utländska företag ha tillstånd (koncession) av regeringen. Däremot kan ett utländskt försäkringsföretag utan koncession bedriva återförsäkringsrörelse här. Villkoren för koncession för utländska försäkringsföretag är desamma som för svenska företag. I koncessionsärendet prövas också huruvida generalagenten kan godkännas.

Utländskt försäkringsföretag skall liksom svenskt bolag erlagga bidrag för att täcka kostnaderna för försäkringsinspektionens verksamhet.

För de utländska försäkringsföretagens verksamhet gäller regler som nära ansluter till eller överensstämmer med föreskrifterna i försäkringsrörelselagen. Principerna om skälighet och försäkringstagarinflytande gäller dock inte de utländska försäkringsföretagen. En motsvarighet till soliditetsprincipen i FRL finns men kraven på avsättningar till reserver e.d. framför allt inom skadeförsäkring, är lägre än för de svenska försäkringsbolagen.

För *skadeförsäkring* krävs en initialdeposition på 200 000 kr. Därutöver krävs tilläggsdeposition med 1/3 av årets premieinkomst efter avdrag för tidigare initial- och tilläggsdepositioner. Beloppet skall redovisas i värdehandlingar som inspektionen har godtagit och som har nedsatts i riksbanken. För trafikförsäkring gäller särskilda regler i trafikskadelagen (1975: 1410) och trafikförsäkringsförordningen (1976: 359). Enligt förordningen skall ett företag som har tillstånd att meddela trafikförsäkring varje år redovisa en regleringsfond för sådan försäkring. Ett utländskt försäkringsföretag skall redovisa fonden i värdehandlingar som har godkänts av inspektionen och som har deponerats här i landet på ett sådant sätt att bolaget inte kan förfoga över dem utan inspektionens medgivande.

För *livförsäkring* krävs en initialdeposition på 100 000 kr. Vidare är bolaget skyldigt att i vissa tillgångar redovisa ett belopp motsvarande de försäkringstekniska skulderna (företagets ansvarighet på grund av löpande försäkringsavtal och inträffade, ej reglerade försäkringsfall) med tillägg av 5 % av det belopp varmed de försäkringstekniska skulderna överstiger initialdepositionen. De tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska skulderna inkl. tillägg måste förvaras i Sverige på visst, betryggande sätt.

I tabell 2.1 redovisas de utländska försäkringsföretagens depositioner 1982.

Tabell 2.1 Utländska försäkringsföretags depositioner 1982 (kkkr)

Bolag	Depositioner exkl. försäkrings- tekniska skulder och reglerings- fond	Försäkrings- stek- niska skulder	Reglerings fonder för trafikförsäkring
Assurances Générales	200 ^a	—	—
Commercial Union	5 885	—	—
GRE	3 308	—	1 338
Hafnia-Haand i Haand ^b	13 270	—	18 450
Internationale Unfall	200	—	—
New Hampshire	6 764	—	4 267
Nordeuropa	4 050	—	—
Phoenix	200 ^a	—	—
Royal	4 388	—	6 192
Skuld	4 015	—	—
L'Union	18 926	—	—
United Kingdom	9 226 ^a	—	—
Yorkshire	873	—	—
Winterthur	20 762	—	—
Zürich	486	200	3 791
Totalt	92 553	200	34 038

^a Garantiförbindelser av svenska försäkringsbolag.

^b Huvuddelen av försäkringsbeståndet numera överlätet på Försäkringsaktiebolaget Holmia.

Källa: Enskilda försäkringsanstalter 1982.

Sådana depositioner som de utländska skadeförsäkringsföretagen ned-satt i riksbanken får endast användas till betalning av fordringar på grund av försäkringsavtal som hör till rörelsen i Sverige, böter, viten, avgifter, ersättningar o.d. samt kostnader för särskild administration.

Generalagenten skall övervaka att försäljningen av försäkringar sker på ett sätt som överensstämmer med god affärssed. En motsvarande bestämmelse finns i försäkringsrörelselagen. De utländska försäkringsföretagen i Sverige har, med något undantag, anslutit sig till de marknadsföringsöverenskommelser som de svenska bolagen ingått.

F.n. har 15 utländska försäkringsföretag koncession att genom general-agent driva försäkringsrörelse i Sverige. Ett av företagen driver nu inte någon rörelse här. Ingen av koncessionerna avser livförsäkring.

Antalet utländska försäkringsföretag verksamma i Sverige har successivt minskat under senare år. Som jämförelse kan nämnas att antalet utländska försäkringsföretag här i landet uppgick till 38 år 1950. Minskningen förklaras bl.a. av att det här, liksom i andra länder, visat sig svårt för utländska företag att till rimliga kostnader göra några större inbrytningar på marknaden för direkt försäkring utanför hemlandet.

I tabell 2.2 redovisas de utländska försäkringsföretagens premieinkomster år 1982. Av premieinkomsten för direkt svensk skadeförsäkring uppgår de utländska företagens andel endast till cirka 2 %.

Tabell 2.2 Utländska försäkringsföretags premieinkomst 1982 (milj.kr.)

Försäkringsföretag	Premie- inkomst	Procentuell fördelning
L'Union, Frankrike	11,6	5,0
Winterthur, Schweiz	53,7	23,1
National, Danmark ^a	20,2	8,7
United Kingdom, Bermuda	38,3	16,5
Commercial Union, England	18,7	8,0
Hafnia-Haand i Haand, Danmark	15,1	6,5
Royal, England	13,0	5,6
New Hampshire, USA	15,3	6,6
Skuld, Norge	15,0	6,5
Nordeuropa, Danmark	13,0	5,6
GRE, England	11,1	4,8
Yorkshire, England	4,1	1,7
Zürich, Schweiz	2,2	1,0
Phoenix, England	0,6	0,3
Assurances Générales, Frankrike	0,2	0,1
	232,1	100,0

^a Försäkringsbeståndet numera överlåtet till Hafnia-Haand i Haand, som i sin tur överlåtit huvuddelen av sitt bestånd till Försäkringsaktiebolaget Holmia.

Källa: Enskilda försäkringsanstalter 1982.

Av de utländska företagens premieinkomster belöpte merparten på företagsförsäkring (25 %), trafikförsäkring (19,4 %), annan motorfordonsförsäkring (12,4 %) och sjöförsäkring samt land- och lufttransportförsäkring (23,7 %).

Sammanfattningsvis kan man konstatera följande angående utvecklingen och omfattningen av de utländska försäkringsföretagens verksamhet i Sverige

- antalet försäkringsföretag har gått ner från 38 år 1950 till 15 år 1982
- andelen av premieinkomsten för skadeförsäkring uppgår till ca 2 %
- företagsförsäkring och sjöförsäkring samt land- och lufttransportförsäkring är de dominerande verksamhetsgrenarna
- de utländska företagens marknadsandel visar en klar nedgång.

2.3 Begreppet försäkringsrörelse

Försäkringsrörelsebegreppet i svensk lagstiftning

Enligt 1 kap. 1 § FRL får försäkringsrörelse drivas endast av försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag, som har fått tillstånd (koncession) till detta. Vidare finns i 21 kap. 1 § samma lag en bestämmelse om att den som uppsätligen i Sverige bedriver försäkringsrörelse utan att vara berättigad därtill straffas med dagsböter eller fängelse.

Någon definition av försäkringsrörelse ges inte i FRL. I lagens förarbeten hänvisas till gängse språkbruk och allmän uppfattning, då det gäller att fastställa innebörden av begreppet försäkringsrörelse. I avvaktan på resultatet av FVK:s arbete togs emellertid begreppet försäkringsrörelse inte upp till närmare behandling i det lagstiftningsärendet.

Begreppet försäkringsrörelse återfinns också i lagen (1927: 77) om försäkringsavtal och i lagen om utländska försäkringsföretags rätt att driva försäkringsrörelse i Sverige. Inte heller i dessa lagar är försäkringsrörelse definierad.

Redan i försäkringslagstiftningskommitténs förslag 1925 till lag om försäkringsavtal diskuterades frågan om en definition av begreppet försäkring. Det ansågs tillräckligt att man, i stället för att utforma mer eller mindre subtila begreppsbestämningar som knappast kunde få praktisk betydelse, anknöt till de begränsningar som språkbruk och allmän uppfattning erbjöd. Utanför förslaget föll därför vissa affärstransaktioner som stod försäkringsavtalen mycket nära. Ett typiskt exempel var sådan garanti för redan ingångna eller möjligen uppkomna förpliktelser som bankerna iklädde sig mot ersättning. Vidare framhölls att de avtal som ingicks av postverket under beteckningen assurans inte var att betrakta som verkliga försäkringsavtal utan endast som modifikationer i ett frakttavtal.

Inte heller 1942 års försäkringsutredning (SOU 1946: 33 och 34) definierade begreppen försäkring och försäkringsrörelse. Förslaget anknöt, i likhet med då gällande lagar på försäkringsområdet, till gängse språkbruk och allmän uppfattning.

Även 1958 års försäkringssakkunniga (SOU 1960: 11) behandlade försäkringsrörelsebegreppet. Detta skedde bl.a. mot bakgrund av det då aktuella Volvofallet, som rörde frågan om Volvo genom ett garantiåtagande (PV-garantin) kunde anses bedriva olaga försäkringsrörelse.

De sakkunniga undersökte möjligheterna att i lagtext eller motiv ge en närmare definition av försäkringsrörelse. Man fann det emellertid inte möjligt att ge en klar och entydig definition av detta begrepp. Det borde också beaktas, menade de sakkunniga, att förhållandena inom det ekonomiska livet var mångskiftande och rörliga och att det inte var ändamålsenligt att söka binda utvecklingen genom legala begreppsbestämningar. Av dessa skäl förordade de sakkunniga att man även i fortsättningen överlämnade åt rättstillämpningen att, med beaktande av de tankegångar som låg bakom försäkringsrörelselagstiftningen samt gängse språkbruk och allmän uppfattning, avgöra om viss verksamhet innefattade drivande av försäkringsrörelse eller ej.

Departementschefen uttalade i prop. 1961: 171 s. 61 att han delade de sakkunnigas ståndpunkt och att man f.n. inte borde ingripa genom lagstiftning mot en garantigivning av den typ som Volvo introducerat på bilmarknaden. Departementschefen framhöll dock att förhållandena borde följas med uppmärksamhet och att frågan fick tas upp till förnyat övervägande i den mån utvecklingen skulle ge anledning därtill.

Begreppet försäkringsrörelse finns inte heller definierat i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige. I prop. 1965: 48 s. 45 f konstaterade departementschefen att viss oklarhet syntes föreligga i praxis. Han såg emellertid ingen anled-

ning att föreslå någon ändring. I den mån utvecklingen skulle ge anledning därtill fick frågan tas upp till förnyat övervägande.

Begreppet försäkringsrörelse i andra länder

Försök att i lag definiera begreppet försäkringsrörelse har gjorts i flera länder men inte resulterat i någon fullständig definition. De europeiska tillsynsmyndigheterna har, bl.a. i rapporten från the Xth Conference of European Insurance Supervisory Services 1981, framhållit att inget av de deltagande europeiska länderna har någon heltäckande legaldefinition av försäkringsrörelse. Däremot förekommer mera begränsade definitioner.

I *Finlands* lag om försäkringsbolag från 1979 stadgas att försäkringsrörelse får bedrivas endast av försäkringsbolag som erhållit koncession. I likhet med den nuvarande svenska ordningen är det den myndighet som prövar ansökan om koncession som avgör vad som är försäkringsrörelse. Bedömningen av vad som är "olovligt bedrivande av försäkringsrörelse" ankommer på allmän domstol.

I *Norge* gäller liknande regler som i Finland.

Inom *EG* finns inga gemensamma regler för vad som är försäkringsrörelse och hur detta fastställs. Varje land har sina egna bestämmelser. Som exempel på länder med olika system kan nämnas Danmark och Förbundsrepubliken Tyskland.

I *Danmark* är det industriministern som i tveksamma fall avgör om en verksamhet är en av lagen omfattad försäkringsrörelse. Någon domstolsprövning förekommer inte.

I *Förbundsrepubliken Tyskland* avgör tillsynsmyndigheten om ett företag bedriver försäkringsrörelse och därför skall vara underkastat tillsyn. Ett beslut av detta slag kan myndigheten fatta utan att ansökan föreligger. Beslutet är bindande för alla domstolar och förvaltningsmyndigheter. Så länge ett beslut inte föreligger av tillsynsmyndigheten i denna fråga, kan domstolar och andra förvaltningsmyndigheter besluta i frågan och även utdöma straff enligt en påföljdsbestämmelse i försäkringslagstiftningen.

Förfarandet i *Österrike* är uppbyggt på i stort sett samma sätt som i Förbundsrepubliken Tyskland.

Ingen av de här behandlade länderna har i sin lagstiftning något stadgande om rätt att få bindande förhandsbesked huruvida en tilltänkt verksamhet är att betrakta som försäkringsrörelse.

2.4 Den materiella koncessionsprövningen

När ett svenskt försäkringsbolag ansöker om koncession skall regeringen, enligt 2 kap. 3 § andra stycket FRL, pröva att bolagsordningen och grunderna, i de fall sådana skall förekomma, överensstämmer med FRL och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Utöver denna prövning av närmast formell karaktär skall regeringen, enligt paragrafens tredje stycke, pröva om den planerade rörelsen är behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet. Denna materiella prövning har således dels ett kvantitativt dels ett kvalitativt inslag. Det gäller att avgöra om det på marknaden finns behov av ytterligare en försäkringsgivare inom det aktuella försäkringsområdet samt om den planerade verksamheten bygger på sunda försäkringsprinciper.

Om bolagsordning eller grunder ändras skall ändringen stadfästas (2 kap. 4 § första stycket FRL). Avser ändringen en utvidgning av bolagets rörelse till en ny försäkringsgren eller ett nytt verksamhetsområde eller avser ändringen en väsentlig omläggning av rörelsen, gäller vid stadfästelsen samma regler som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag (2 kap. 4 § andra stycket FRL).

De i 2 kap. 3 § tredje stycket FRL angivna kriterierna för koncession infördes genom 1948 års FRL. Bakgrunden till att en behovsprincip infördes var den överretablering som ansågs råda inom försäkringsområdet vid denna tid. Principen avsågs innefatta en koncessionsprövning från både kvantitativ och kvalitativ synpunkt. Kvantitetsbedömningen skulle avse att fastställa om det kunde anses föreligga behov av ett nytt försäkringsbolag. Kvalitetsbedömningen skulle ta sikte på sättet att realisera det mål som uppställts för den tilltänkta verksamheten. Skälen till att införa kvantitativa och kvalitativa koncessionsvillkor utvecklades av departementschefen enligt följande (prop. 1948: 50 s. 158 ff).

En fri konkurrens verkar i regel effektivitetsfrämjande eftersom sämre skötta företag löpa risk att utträngas från marknaden. Av denna anledning bör man enligt min uppfattning inom näringslivet eftersträva största möjliga etableringsfrihet. På försäkringsväsendets område föreligga emellertid i detta hänseende speciella förhållanden, vilka motivera en undantagsställning. Särskilt påtagligt är detta i fråga om livförsäkringen med dess långfristiga avtal, ofta omspännande större delen av försäkringstagarens livstid. Uppenbart är, att bristfällig skötsel eller rubbningar i ett försäkringsföretags ekonomiska jämvikt kunna medföra allvarliga verkningar för försäkringstagarna. Det torde icke råda någon tvekan om att även en tillfällig övermättnad av marknaden är ägnad att menligt påverka försäkringsväsendets allmänna standard till förfång för den försäkringssökande allmänheten. Förhållandet medför nämligen risk för stegrade omkostnader och sämre försäkringsskydd. I detta sammanhang måste vidare beaktas, att konkurrenskosten på försäkringsväsendets område äro relativt höga samt att konsumenterna här i regel äro ur stånd att bedöma förhållandet mellan varans pris och värde.

På de skäl jag nu anfört finner jag det från samhällelig synpunkt nödvändigt att i fråga om försäkringsverksamheten genomföra en viss behovsprövning. Det är uppenbart, att denna i konkreta fall kan te sig vanskelig och därför måste utövas med försiktighet. Tillämpad med blicken öppen för samhällslivets skiftande problemställningar synes mig behovsregeln emellertid snarast ägnad att tillföra försäkringsväsendet stadga och gynnsamma utvecklingsmöjligheter.

Redan av vad nu anförts torde framgå, att jag biträder uppfattningen att de kvantitativa och kvalitativa koncessionsvillkoren icke böra bedömas fristående från varandra utan ses i ett sammanhang. I viss mån betinga de varandra ömsesidigt. Föreligger behov av ett nytt försäkringsbolag, är tillkomsten av ett sådant i regel ägnad att främja en sund utveckling. Behovsfrågan måste betraktas som ett särskilt betydelsefullt led i bedömningen. — — —

Försäkringsutredningen har uttalat, att inom de flesta försäkringsbranscher antalet bolag för närvarande är större än som erfordras ur behovstäckningens synpunkt; utredningen har därför funnit en reduktion önskvärd. Enligt en utbredd mening - som jämväl kommit till uttryck i vissa remissyttranden - är försäkringsutredningens omdöme välgrundat. För närvarande saknar jag anledning att taga bestämd ståndpunkt till frågan, som enligt min mening bör ägnas fortsatt uppmärksamhet. Det är min förvisning, att 1945 års försäkringsutrednings betänkande kommer att ge ytterligare hållpunkter för en bedömning av läget. Intill dess läget klarnat förefaller det mig angeläget, att koncessionsprövningen beträffande nya företag sker tämligen restriktivt.

För utländska försäkringsföretag som vill driva försäkringsrörelse i Sverige genom generalagenter gäller samma koncessionsvillkor som för svenska försäkringsbolag (7 § lagen om utländska försäkringsföretag). På detta område infördes behovsprincipen 1950. Rörande behovet av ett visst mått av internationell rörelsefrihet på försäkringsområdet anförde departementschefen följande (prop. 1950: 94 s. 28 f).

Om det i något fall skulle visa sig, att förutsättningen för att svenska bolag skulle få denna möjlighet att driva rörelse i ett visst land vore att motsvarande frihet lämnades detta lands försäkringsbolag att utöva verksamhet här, synes det icke vara principiellt oriktigt att en viss hänsyn härtill tages vid prövning av en koncessionsansökan från ett sådant utländskt bolag. Frågan om angelägenheten för det svenska försäkringsväsendet att dess rörelsefrihet utomlands icke hämmas som följd av att ansökningen avslås torde nämligen naturligt ingå i bedömningen huruvida den med ansökningen avsedda verksamheten är behövlig och även eljest ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet. I denna mening bör sålunda tillbörlig hänsyn tagas till handelspolitiska återverkningar av koncessionsbedömningen. Men det må framhållas att endast sådana återverkningar, som beröra det svenska försäkringsväsendet böra tillåtas att spela in vid bedömningen. Samtidigt måste understrykas att vikten av de ifrågavarande handelspolitiska synpunkterna icke får överdrivas. Under inga förhållanden böra dessa bli ensamt avgörande. En noggrann prövning måste ske av alla de olika skäl som ur behovssynpunkt kunna tala för eller emot ett bifall till ansökningen. Att såsom generalagenterna föreslagit, i lagtexten utsäga att vid koncessionsprövningen särskild hänsyn bör tagas till motsvarande lagbestämmelser i det sökande bolagets hemland, kan därför icke anses lämpligt.

Koncessionsgivningen 1949–1959

Tillämpningen av behovsprincipen under de första tio åren efter införandet kartlades av 1958 års försäkringssakkunniga, (SOU 1960: 11) Översyn av lagen om försäkringsrörelse. Av de sakkunnigas redovisning framgår bl.a. följande.

På livförsäkringsområdet förekom ingen nyetablering.

På skadeförsäkringsområdet ägde en begränsad nyetablering rum.

Av de cirka 80 ansökningar om koncession som gjordes under den avsedda perioden avsåg det övervägande antalet utvidgning av koncessioner för befintliga skadeförsäkringsbolag. Med hänsyn till de skäl som angavs för bifall till ansökan inordnade de sakkunniga ärendena i någon av följande kategorier.

- Ett marknadsmässigt behov har ansetts vara för handen.
- Marknaden har ansetts vara väl täckt av redan existerande försäkringsbolag och deras försäkringsgrenar, men inspektionen har inte velat motsätta sig den tilltänkta utvidgningen, eftersom ett avslag på ansökan skulle försvåra för sökandebolaget att konkurrera på marknaden.
- Sökandebolaget har varit ett stort allmänt skadeförsäkringsbolag med koncession i flertalet skadeförsäkringsgrenar, vilket har ansetts utgöra tillräcklig grund för inspektionen att tillstyrka en utvidgning till sådana nya grenar som har samband med bolagets redan bedrivna verksamhet, dock ej vissa speciella grenar såsom sjö-, husdjurs- och kreditförsäkring. De stora allmänna skadeförsäkringsbolagen har ansetts böra ha koncessioner i alla vanliga branscher.

I flera fall där konkurrensläget med hänsyn till de kombinerade försäkringarnas frammarsch motiverade utvidgade koncessioner angavs som villkor för koncessionen att nya försäkringsformer endast fick tillhandahållas i kombination med sådana försäkringar som bolaget redan tidigare hade koncession för.

Departementschefen hade bl.a. följande synpunkter på tillämpningen av behovsprincipen (prop. 1961: 171 s. 98).

De sakkunniga har verkställt en ingående granskning av koncessionsgivningen och därvid kommit till den slutsatsen att anledning ej finnes att föreslå någon ändring av de i FL föreskrivna materiella villkoren för koncession. Denna ståndpunkt finner jag välgrundad. Den företagna utredningen får anses utvisa att nuvarande regler är ändamålsenliga och erbjuder tillfredsställande möjligheter att anpassa tillämpningen till utvecklingen på försäkringsområdet. Det saknas från dessa utgångspunkter skäl att rubba den av statsmakterna vid tillkomsten av FL uppställda grundsatsen att koncession förutsätter att den tillämnade rörelsen skall vara behövlig och även eljest ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet.

Koncessionsgivningen efter 1959

På livförsäkringsområdet har sedan 1959 endast fem nya bolag fått koncession. Fyra av dessa tillhör kategorin arbetsmarknadsbolag; AFA (Arbetsmarknadens Försäkringsaktiebolag, tjänstegruppliv- och avgångs-bidragsförsäkring) 1963, KFA (Kommunernas Försäkringsaktiebolag, grupplivförsäkring) 1963, AMF-sjuk (Arbetsmarknadsförsäkringar, sjukförsäkringsaktiebolag, avtalsgruppsjukförsäkring) 1972 och AMF-pension (AMF, pensionsförsäkringsaktiebolag, bl.a. särskild tilläggspension STP) 1973. År 1982 beviljades Ansvar, ömsesidig livförsäkring för helnyktra (Ansvar Liv) koncession.

På skadeförsäkringsområdet har drygt tjugo nya koncessioner beviljats. Flera av dessa har avsett begränsade utvidgningar av koncessioner för befintliga bolag, t.ex. tillstånd att meddela försäkring i vissa bibranscher, varigenom det blivit möjligt att meddela alla gängse skadeförsäkringsformer. Inget nytt svenskt försäkringsbolag, avsett att för konsumenter tillhandahålla hela registret av försäkringar, har tillkommit sedan 1948 års FRL trädde i kraft. Koncession har däremot meddelats för försäkringsbolag med begränsade uppgifter; t.ex. Volvia 1960 (motorfordonsförsäkring), Kreditgaranti 1969 (kredit- och avbetalningsförsäkring), AMF-kredit 1973 (kreditförsäkring för arbetsgivares lån hos AMF-pension) samt Pensionsgaranti eller FPG 1961 (kreditförsäkring av arbetsgivares pensionsutfästelser gentemot tjänstemän). Koncession har också lämnats existerande försäkringsbolag för att bedriva visst slag av försäkring i särskilt dotterbolag (Hansa Företag 1982 och Vegete kredit 1983). Vidare har koncession givits för tre s.k. återförsäkringscaptives (mottagen återförsäkring av risker hänförliga till resp. concerns verksamhet), nämligen AGA Re och SKF Re 1977 samt Electrolux Re 1978.

*Strukturförändringar inom det enskilda försäkringsväsendet under perioden 1950-1982**De svenska försäkringsbolagen*

Det svenska näringslivet har under de senaste decennierna undergått stora förändringar, som bl.a. inneburit en fortgående företagskoncentration och en tilltagande internationalisering. Sådana förändringar har i hög grad präglat också försäkringsbranschen. Av tabell 2.3 framgår hur antalet svenska försäkringsbolag förändrats från 1950 till 1982.

Tabell 2.3 Antal svenska försäkringsbolag 1950–1980

Bolagstyp	1950	1960	1970	1982
RIKSBOLAG	124	103	65	56
Härav:				
A. <i>Liv- och sjukförsäkringsbolag</i>				
Aktiebolag	7	7	5	6
Ömsesidiga bolag	28	12	10	9
B. <i>Skadeförsäkringsbolag</i>				
Aktiebolag	34	31	16	16
Ömsesidiga bolag	47	41	29	17
C. <i>Återförsäkringsbolag</i>	8	12	5	8
LOKALA BOLAG (ömsesidiga)	1 259	982	729	501
Härav:				
A. <i>Läns- och häradsbolag</i>	135	126	102	89
B. <i>Sockenbolag</i>	1 124	856	627	412
SUMMA BOLAG	1 383	1 085	794	557
Härav:				
Aktiebolag	49	50	26	30
Ömsesidiga bolag	1 334	1 035	768	527

Källa: Enskilda försäkringsanstalter 1950, 1960, 1970 och 1982.

Som framgår av tabellen har antalet svenska bolag sjunkit mycket starkt, från 1 383 år 1950 till 557 år 1982. Både riksbolag och lokala bolag har under perioden minskat med över hälften. I det följande anges några av orsakerna till denna utveckling.

Antalet *liv- och sjukförsäkringsbolag* bland riksbolagen minskade från 35 till 15. Detta förklaras huvudsakligen av att tolv ränte- och kapitalförsäkringsanstalter, som endast meddelade vissa former av livförsäkring, i början av 1950-talet överlät sina försäkringsbestånd till ränte- och kapitalförsäkringsanstalten (RKA). I övrigt beror minskningen på de fusioner som har genomförts under perioden. Fusionerna var särskilt talrika under 1960- och 1970-talen, då de omfattande sammanföringarna inom Skandia-koncernen och Trygg-Hansa-gruppen genomfördes. Å andra sidan bör noteras att ett antal arbetsmarknadsbolag tillkommit under perioden.

Skadeförsäkringsbolagen minskade från 81 till 33. Minskningen under 1960-talet var huvudsakligen en följd av de ovannämnda fusionerna, som i hög grad påverkade också skadebolagen. Den fortsatta nedgången under 1970-talet berodde främst på att nio ömsesidiga bolag, som samtliga meddelade enbart yrkesskadeförsäkring, överlät sina försäkringsbestånd till riksförsäkringsverket. Överlåtelseerna skedde efter en lagändring som innebär att enskilda försäkringsbolag inte fick meddela yrkesskadeförsäkring.

Antalet *återförsäkringsbolag* varierade under perioden. Nedgången mellan 1960 och 1970 hänger samman med de ovannämnda fusionerna. En viss uppgång därefter förklaras av att tre nybildade captivebolag har fått koncession.

De *lokala bolagen*, som samtliga bedriver enbart skadeförsäkring inom geografiskt begränsade områden, minskade från 1 259 till 501. Förklaringen är främst att många av dessa bolag var mycket små och därför fann det lämpligt att gå samman i större enheter för att få bättre ekonomiska resurser och ökade möjligheter till rationalisering.

Av tabell 2.3 framgår också att antalet försäkringsaktiebolag är mycket begränsat (30) jämfört med antalet ömsesidiga bolag (527). Dessutom kan flera av aktiebolagen sägas ha ömsesidig karaktär eftersom de är helägda dotterbolag till ömsesidiga försäkringsbolag och sålunda inte har några enskilda aktieägare.

Som framgått av föregående avsnitt har den svenska försäkringsmarknaden under perioden 1950-1982 kännetecknats av en fortgående koncentration. Härtill kommer att verksamheten i arbetsmarknadsbolagen under senare år fått en allt större omfattning. Den svenska försäkringsmarknaden domineras därför numera av ett fåtal företag. Detta belyses i tabell 2.4, som visar försäkringsbolagens marknadsandelar, mätt efter bruttopremieinkomsten för direktförsäkring i Sverige under år 1982.

Tabell 2.4 Premieinkomst i svenska försäkringsbolag (milj.kr.)

Svenskt försäkringsbolag eller koncern	Premie inkomst	Procentuell fördelning
Skandia	4 985	19,5
SPP	4 419	17,3
Trygg-Hansa	3 789	14,8
Folksam	2 776	10,9
AMF-pension	2 490	9,7
LF-gruppen	1 742	6,8
AMF-sjuk	1 396	5,5
Vegete	731	2,9
AFA	521	2,0
Valand	479	1,8
Allmänna Brand	346	1,4
Ansvar	246	1,0
Assuransföreningen	243	1,0
Volvia	214	0,8
Skånska Brand	196	0,8
Summa för de 15 största företagen	24 573	96,1
Övriga riksbolag	951	3,7
Övriga läns-, härads-, och sockenbolag (lokälsbolag som inte ingår i LF-gruppen)	53	0,2
Totalsumma	25 577	100

Källa: Enskilda försäkringsanstalter 1982.

Av tabellen framgår att de femton största koncernerna inkl. LF-gruppen hade en sammanlagd premieinkomst på 24 573 milj.kr., vilket utgjorde drygt 96 % av den totala premieinkomsten i direkt försäkring i Sverige hos samtliga närmare 600 svenska försäkringsbolag. Enbart de fyra största koncernerna (Skandia, SPP, Trygg-Hansa och Folksam) svarade för ca 63 % av den totala premieinkomsten. Utöver de femton största koncernerna svarade övriga riksbolag för endast 3,7 % av den totala premieinkomsten. Det numerärt sett största antalet bolag, nämligen de läns-, härads- och sockenbolag som inte ingår i LF-gruppen svarade för endast 0,2 % av bruttopremieinkomsten.

De utländska, i Sverige verksamma försäkringsföretagen

Utvecklingen för de utländska i Sverige verksamma försäkringsföretagen har, såvitt avser antalet, i stort sett varit densamma som för de svenska försäkringsbolagen. Av tabell 2.5 framgår hur antalet utländska försäkringsföretag förändrats från 1950 till 1982.

Tabell 2.5 Antalet utländska försäkringsföretag 1950-1982

	1950	1960	1970	1982
Summa bolag	38	33	26	15
Härav:				
Livförsäkring	10 ^a	5 ^b	4 ^b	—
Skadeförsäkring	28	28	22	15 ^c

^a Endast ett företag hade rätt att meddela nya försäkringar, övriga företag bedrev endast förvaltning av gamla bestånd.

^b Inget företag ägde rätt att meddela nya livförsäkringar i Sverige.

^c Varav ett företag under året inte drev någon verksamhet.

Källa: Enskilda försäkringsanstalter 1950, 1960, 1970 och 1982.

Premieinkomsterna för de utländska försäkringsföretagen ökade från ca 94 milj.kr. 1970 till ca 246 milj.kr. 1980. År 1982 har emellertid de utländska företagens premieinkomst minskat till ca 232 milj.kr. De utländska försäkringsföretagens premieinkomst jämfört med de svenska bolagens framgår av tabell 2.6.

Tabell 2.6 Premieinkomsten i direkt svensk försäkring fördelad på svenska och utländska försäkringsbolag 1982 (milj.kr.)

	Svenska bolag %		Utländska företag %	
Total	25 577	99.1	232	0.9
Härav:				
Skadeförsäkring	11 632	98	232	2

Källa: Enskilda försäkringsanstalter 1982.

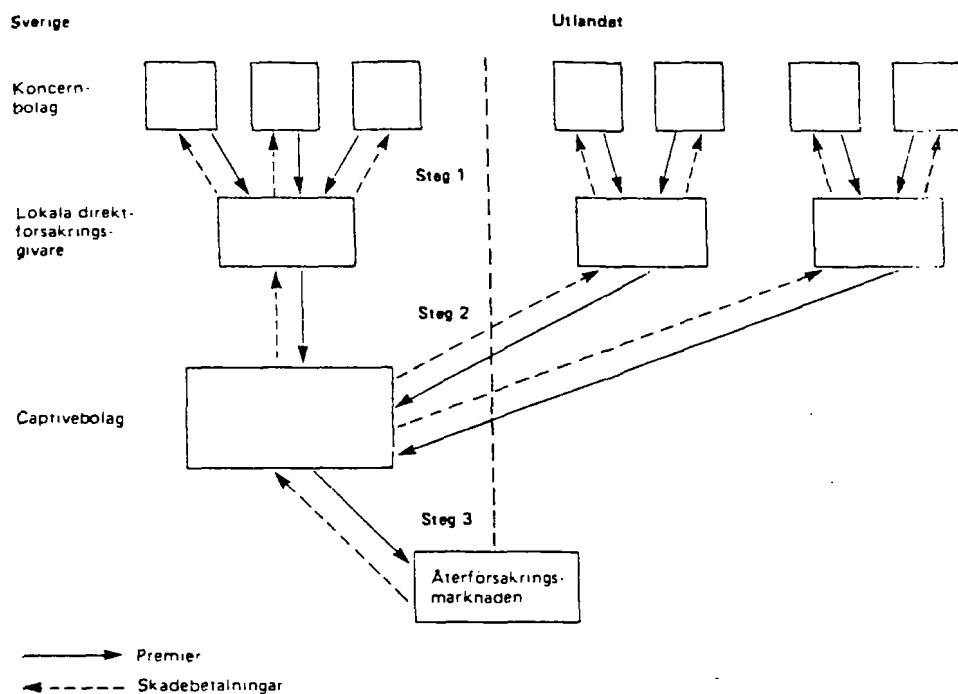
2.5 Försäkringsverksamhet genom captivebolag

Allmänt om captivebolag

Med captivebolag¹ avser man vanligen ett sådant dotterbolag inom en koncern som har bildats för att försäkra risker inom koncernen. Försäkring kan ske direkt i captivebolaget (direktförsäkringscaptive). Vanligare är dock att koncernens bolag försäkrar hos annan försäkringsgivare och att denne i sin tur, i enlighet med ett särskilt avtal mellan koncernbolaget och försäkringsbolaget, återförsäkrar i koncernens captivebolag (återförsäkringscaptive).

¹ Captive=fängslat, här i meningen inneslutet i en koncern.

Figur 2.1 Premieflödet i ett återförsäkringscaptive (liknande AGA Re) och däremot svarande flöde av skadebetalningar.

I koncerner med återförsäkringscaptive försäkrar vanligen koncernbolagen i resp. land sina risker hos lokala försäkringsbolag. Enligt avtal med koncernen återförsäkrar sedan de lokala försäkringsgivarna delar av riskerna hos koncernens captivebolag. Ofta lämnas upp till 90 % av premierna vidare till captivebolaget. Captivebolaget behåller dock inte själv hela den övertagna affären utan återförsäkrar regelmässigt i sin tur (retrocederar) hos annat försäkringsbolag. Flödet av premier och skadeersättningar åskådliggörs i figur 2.1.

Captivebolag i svenska koncerner

Försäkringsverksamhet i captivebolag är en relativt ny företeelse i Sverige¹. Hittills har tre koncerner fått koncession att driva försäkringsrörelse i sådan form, nämligen SKF, Electrolux och AGA. Koncessionerna beviljades åren 1976 och 1977. I de båda förstnämnda koncernerna är captivebolagens, SKF Re och Electrolux Re, koncessioner begränsade till återförsäkring av koncernbolagens utländska risker. AGA Re däremot har koncession att återförsäkra såväl svenska som utländska risker men koncessionen är tidsbegränsad och går ut den 31 december 1984. I samtliga fall gäller koncession all slags skadeförsäkring. SKF Re har numera koncession även för visst slag av personförsäkring.

De svenska captivebolagen står under försäkringsinspektionens tillsyn och för bolagen gäller samma regler för verksamhetens bedrivande som för övriga återförsäkringsbolag. Captivebolagen omfattas, i likhet med andra försäkringsföretag med svensk koncession, av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel. I fråga om den allmänna placeringsplikten enligt nämnda lag, dvs. skyldigheten att i viss omfattning förvärva stats- och bostadsobligationer, har captivebolagen hittills fallit under den gräns som riksbanken tillämpar och som anknyter till bolagens balansomslutning. Försäkringsföretag med en balansomslutning understigande 50 milj.kr. åläggs f.n. inte placeringsplikt.

På senare år har också ett antal svenska koncerner etablerat captivebolag utomlands.

I det följande ges en kortfattad redogörelse för verksamheten i de svenska captivebolagen.

AGA Re

Företagen i AGA-koncernen tecknar sina försäkringar hos direktförsäkringsbolag i olika länder. Dessa bolag återförsäkrar sedan, enligt avtal, delar av riskerna hos AGA Re. AGA Re återförsäkrar i sin tur hos en svensk försäkringsgivare.

Verksamheten i AGA Re omfattade till en början endast koncernens brand- och brandavbrottsförsäkringar men har senare utvidgats till att avse även en liten del av koncernens ansvarighetsförsäkringar.

Enligt bolagsordningen får AGA Re inte ikläda sig större ansvarighet för egen del än vad som för en och samma händelse uppgår till 20 % och för en och samma risk till 10 % av det egna kapitalet. Den del av premierna som AGA Re behållit för egen räkning har som regel motsvarat 20-25 % av bruttopremieinkomsten.

Resultatet på själva försäkringsrörelsen var för AGA Re negativt under de två första åren men lämnade överskott under de därpå följande åren. Sedan kapitalavkastningen tillgodoräknats var dock rörelseresultatet samtliga år positivt. Resultatet har i huvudsak disponerats för ökning av säkerhetsreserven (motsvarande säkerhetstillägg före den 1 januari 1983) och för koncernbidrag. Endast vid ett tillfälle har AGA Re redovisat vinst efter bokslutsdispositioner. Denna vinst avsattes till en utjämningsfond.

AGA Re administreras helt av egen personal.

SKF Re

Verksamheten i SKF Re följer i stort sett samma mönster som i AGA Re. Direktförsäkrarna återförsäkrar 90-95 % av koncernens risker i SKF

¹ Frågan om försäkringsverksamhet genom captivebolag är ändamålsenlig och utvecklingsfrämjande har på uppdrag av ekonomidepartementet utretts av professorn vid handelshögskolan i Stockholm, Sven-Erik Johansson. Utredningsarbetet har redovisats i promemorian Återförsäkringsverksamhet genom captivebolag (Ds E 1980: 1).

Re. Den del av riskerna för en och samma händelse som SKF Re själv svarar för (självbehållet) uppgår till 6-7 % av det egna kapitalet. En viss del av SKF Re: s retrocessioner placeras hos svenska försäkringsbolag.

Under de fem första åren av sin verksamhet redovisade SKF Re positivt resultat. Vinsten har i sin helhet disponerats för ökning av säkerhetsreserven (motsvarande säkerhetstillägg före den 1 januari 1983) och för koncernbidrag.

SKF Re administreras helt av egen personal och drivs som ett traditionellt återförsäkringsbolag.

Electrolux Re

Också verksamheten i Electrolux Re följer i huvudsak samma mönster som i de båda andra svenska captivebolagen. Koncernens direktförsäkrare återförsäkrar 50-90 % av risken hos Electrolux Re. Självbehållet hos Electrolux Re är dock betydligt högre än hos de övriga bolagen. Bolagets retrocessioner lämnas till svenska försäkringsbolag.

Electrolux Re har ingen egen personal utan administreras av Skandinavisk Försäkringsservice AB, som är ett dotterbolag till försäkringsbolaget Skandia.

Också Electrolux Re: s resultat var positivt de fyra första åren. På grund av stora ökningar av säkerhetstilläggen fick bolaget under de två första åren ta emot koncernbidrag. Senare år har bolaget emellertid givit koncernbidrag. Bolaget har samtliga år redovisat 0-resultat.

Förekomsten av captivebolag utomlands

Uppgifterna om det totala antalet captivebolag i världen varierar starkt. I vart fall torde det finnas omkring 1 500 sådana bolag. De uppgifter man har om marknaden tyder på att denna försäkringsform ökar i omfattning.

Captivebolagen har kommit att lokaliseras till länder där regleringar och restriktioner saknas eller är minimala och där skattereglerna är förmånliga. Det övervägande antalet captivebolag är etablerade på Bermuda. I övrigt är lokaliseringen koncentrerad till Guernsey, USA och Cayman Islands. Under senare år har ett antal svenska industrikoncerner etablerat captivebolag i Luxemburg.

Motiv och förutsättningar för att etablera captivebolag

De skäl som redovisas i diskussioner för etablering av captivebolag är i huvudsak följande.

Med ett captivesystem kan man utnyttja den kapacitet att bära självrisk som hela koncernen som ekonomisk enhet har och som är större än summan av de självrisker som koncernbolagen vart för sig kan ta. Detta s.k. självriskmotiv anses vara ett av de tyngst vägande skälen för att bilda captivebolag.

Vid bättre skadeutfall än genomsnittligt ger captivesystemet större möjligheter till lägre premier än vad som kan erhållas vid traditionella försäkringslösningar.

Det stora antalet dotterbolag i ett flertal länder leder till att de internationella koncernerna ofta uppvisar en mycket splittrad försäkringsbild. Genom captivesystemet får man en centralisering av koncernens försäkringsfrågor och därmed en bättre överblick och även möjligheter att införa mera enhetliga försäkringslösningar för hela koncernen.

Captivesystemet ger vissa likviditetsfördelar. Premieinkomsterna kan förräntas inom koncernen tills medlen tas i anspråk för driftkostnader och ersättning för skadefall. Ett captivesystem kan ge lägre driftkostnader genom att marknadsföringsinsatser inte är nödvändiga. Likaså kan försäkringservice i ett sådant bolag anpassas direkt efter koncernens behov.

Försäkring i captivebolag ger också vissa skattefördelar. Ett captivebolag skall, liksom försäkringsbolag i allmänhet, göra avsättningar till försäkringstekniska skulder och till en särskild säkerhetsreserv. Dessa avsättningar är avdragsgilla vid beskattningen. Vidare har ett captivebolag, i likhet med andra försäkringsbolag, möjlighet att uppskjuta beskattningen av sitt resultat, t.ex. genom att göra avsättningar till en särskild utjämningsfond, om vilket regler finns i kommunalskattelagen (1928: 370). Ett captivebolag har också möjlighet att ta emot och lämna koncernbidrag, vilket innebär att ett överskott inte blir beskattat om det finns möjligheter till resultatreglering i form av avsättning till lagerreserv, resultatutjämningsfond, investeringsfond etc. i andra koncernbolag.

Den mest väsentliga förutsättningen när det gäller att bilda ett captivebolag är att spridningen av riskerna inom koncernen är god, dvs. att koncernen har stort antal försäkringsobjekt spridda inom Sverige eller i ett flertal länder och att den beräknade maximala skadan för varje enskild anläggning inte är alltför stor. Vidare bör koncernen ha ett bra historiskt skadeutfall från en period av åtminstone fem år, vilket bedöms vara tillräckligt för att förutsäga framtida skadeutfall. Det historiska skadeutfallet är viktigt därför att captivebolagets återförsäkringsvillkor är kopplade till skaderesultatet. Slutligen måste koncernen ha tillgång till kunskap vad gäller skyddsåtgärder och återförsäkring.

Alternativ till captivebolag

Som ett alternativ till captivesystem har de svenska försäkringsbolagen under 1970-talet utvecklat olika försäkringslösningar för att motsvara särskilda önskemål från industrihåll. Från företagen har man framfört önskemål om reducering av premierna för de fall där man är villig att ta på sig en större självrisk. System för ett ökat självrisktagande har också införts. Företagen har även hävdat att premiesättningen i högre grad än tidigare borde påverkas av ett bra skaderesultat, vilket man från företagshåll försökt åstadkomma genom ökade insatser för skadeförebyggande verksam-

het. Vidare har man strävat efter ett gemensamt, samordnat försäkrings-system för alla företag inom en koncern.

Ett alternativ till captivesystemet är s.k. kontosystem som syftar dels till att möjliggöra för moderbolaget i en koncern att ta en samlad självrisk, dels till att premien skall vara beroende av koncernens faktiska skadeutfall, dvs. premieinsättningen skall vara erfarenhetsbaserad, dock endast inom vissa gränser.

I ett kontosystem beräknar man vid årets slut ett resultat som kommer att påverka premierna under nästkommande år. Ränta på skillnader mellan premier och kostnader tillgodoförs resp. belastar ett konto. Kontot i sig betraktas som ett tekniskt hjälpmedel, som används för försäkringstekniska beräkningar och för att hålla reda på koncernens premier och kostnader. Kontosystemet åskådliggöres närmare i betänkandet s. 171.

De skäl som vanligtvis brukar anges för val av kontosystem i stället för traditionell försäkring är i första hand den premiesänkning som kan erhållas och i andra hand möjligheterna till förbättrat risk management (skade-förebyggande verksamhet).

Överskottet vid försäkring enligt ett kontosystem tillgodoräknas vanligen företaget genom en premiereglering i efterhand. Jämfört med traditionell försäkring har den genomsnittliga besparingen uppgått till cirka 20 %. Denna skillnad förklaras av ökat självrisktagande och ett förbättrat skade-resultat.

3 Allmän motivering

3.1 Försäkringsrörelse

3.1.1 Definition av begreppet försäkringsrörelse

Mitt förslag: Någon definition av begreppet försäkringsrörelse förs inte in i försäkringsrörelselagen (1982: 713). Till ledning för rättstillämpningen anges i stället i motiven vissa kriterier, utmärkande för försäkringsrörelse.

Gränsdragningsfrågan behandlas särskilt i fråga om vagnskadegarantierna inom motorbranschen och verksamheten i s.k. captivebolag (dotterbolag i en koncern som mot ersättning ansvarar för risker inom koncernen). Vagnskadegarantigivningen anses, i överensstämmelse med hittillsvarande praxis, icke utgöra försäkringsrörelse. Verksamheten i captivebolag betraktas däremot som försäkringsrörelse.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag utom i fråga om vagnskadegarantierna inom bilbranschen, vilka enligt kommittén är att anse som försäkringsrörelse (betänkandet s. 37 ff).

Remissinstanserna: Förslaget att inte i lag definiera begreppet försäkringsrörelse stöds av remissinstanserna eller lämnas utan erinran. Detsamma gäller de kriterier som kommittén angett på försäkringsrörelse samt kommitténs bedömning av verksamheten i captivebolag. Däremot går meningarna i sår vad gäller vagnskadegarantierna. Kommitténs förslag stöds av *försäkringsinspektionen, NO och Svenska Försäkringsbolags Riksförbund* medan däremot *konsumtverket, Försäkringsjuridiska föreningen, näringslivets organisationer, motorbranschen och motororganisationerna* förordar att vagnskadegarantierna inom bilbranschen inte skall betraktas som försäkringsrörelse (bil. 3, avsnitt 1).

Skälen för mitt förslag: Som framgått i avsnitt 2.1 har frågan om att i lag ge en definition av begreppet försäkringsrörelse flera gånger varit uppe till diskussion. Dessa överväganden har emellertid inte lett fram till någon sådan definition. Begreppet försäkringsrörelse har därför avgränsats i rättstillämpningen, dels av administrativa myndigheter i samband med prövning av koncessionsansökningar, dels av de allmänna domstolarna vid prövning av åtal rörande olaga försäkringsrörelse.

De omständigheterna att försäkringsrörelse är en verksamhet som kräver särskilt tillstånd och att den som bedriver verksamheten utan sådant tillstånd hittills har riskerat straff talar naturligtvis starkt för att en sådan verksamhet skall vara någorlunda entydigt definierad i lag. Det är emellertid också klara nackdelar med att i lag definiera begreppet försäkringsrörelse. Svårigheterna är uppenbara att finna en definition som kan vara till verklig ledning för rättstillämpningen och som samtidigt, inom alla skiftande områden, skulle utgöra en lämplig gränsdragning mellan försäkringsverksamhet och annan verksamhet. Till detta kommer att man med en legaldefinition av begreppet försäkringsrörelse löper risk att lägga hämsko på utvecklingen inom försäkringsområdet. Detta styrks av de erfarenheter från andra länder som har redovisats tidigare (avsnitt 2.1). Om man vill undgå dessa avigsidor med en legal definition skulle resultatet med säkerhet bli en definition så allmänt hållen att dess praktiska betydelse för rättstillämpningen blev mycket begränsad.

Av nu anförda skäl delar jag kommitténs uppfattning att det inte är lämpligt att i lag definiera begreppet försäkringsrörelse.

Kommittén¹ har emellertid redovisat en utförlig diskussion rörande kriterier, som bör ha avgörande betydelse för bedömningen huruvida en viss verksamhet skall anses som försäkringsrörelse.

Jag kan i väsentliga delar ansluta mig till de synpunkter som kommittén redovisat och återger dem i huvuddrag i det följande.

¹ Jfr även Carl Martin Roos, Vad är försäkringsrörelse?, bilaga till kommitténs betänkande SOU 1983: 5.

Grundläggande kriterier på försäkringsrörelse är att verksamheten går ut på att yrkesmässigt göra åtaganden att mot vederlag utge ekonomisk ersättning eller utföra en bestämd presentation vid ovissa händers inträffande.

Kravet på yrkesmässighet innebär att verksamheten skall ha en viss varaktighet och omfattning. Tillfällig verksamhet eller enstaka åtaganden ryms inte i begreppet försäkringsrörelse.

I vilken form vederlag för ett åtagande utgår är som regel av mindre betydelse för frågan huruvida viss verksamhet är försäkringsrörelse. Vederlaget kan vara särskilt angivet eller också vara inbakat i priset för en tjänst eller en vara.

Avtalet skall innehålla en utfästelse om att utge ersättning eller utföra någon prestation vid inträffat försäkringsfall. Om däremot utfästelsen är så utformad att den endast går ut på att ge ut ersättning i mån av förmåga eller tillgång på medel är det inte fråga om försäkringsrörelse, eftersom de typiska dragen – kalkylering av risker, reservbildning m.m. – inte aktualiseras.

Den händelse som åtagandet avser skall vara oviss. Det får alltså inte vara fråga om t.ex. förslitningsskada. Emellertid kan det vara svårt att dra en klar gräns mellan ovissa händelser och förslitningsskador. Ett försäkringsbehov kan föreligga på grund av att det är svårt att förutse när en i och för sig förutsebar händelse kommer att inträffa. Överraskningsmomentet spelar därför en central roll i alla former av skadeförsäkring. Så snart det saknas ett sådant moment, som t.ex. vid skador som inträffar kontinuerligt med en viss frekvens eller som naturligt hör ihop med en viss verksamhet, kan man i allmänhet inte få försäkringsskydd. Vad som här betecknats som överraskningsmoment har, både i svenska och utländska försäkringsvillkor, tillagts stor betydelse, då det gällt att avgränsa försäkringsskador gentemot andra skador.

Från här angivna utgångspunkter bedöms sannolikheten för att de beskrivna, ovissa händelserna skall inträffa samt kostnaderna för att administrera verksamheten och utge ersättning vid skadefall. Med ledning av dessa bedömningar fastställs ett vederlag som, med betryggande grad av säkerhet, gör det möjligt för bolaget att i framtiden infria det gjorda åtagandet.

Jag har nu redovisat vad som kan sägas vara de grundläggande kriterierna på försäkringsrörelse. Om en verksamhet uppfyller dessa kriterier är det oftast befogat att hänföra den till försäkringsrörelse. Det finns emellertid ytterligare några faktorer som bör påverka bedömningen huruvida en viss verksamhet skall anses som försäkringsrörelse.

Inom affärslivet kan man peka på flera företeelser som i stort sett överensstämmer med den definition som jag har gett på försäkringsrörelse men som ändå inte kommit att klassas som sådan. Ett exempel som ofta brukar nämnas är postassuransavtalen. Vidare förekommer försäkringslik-

nande biåtaganden till huvudavtal rörande t.ex. transport, entreprenad och försäljning av fast egendom. Dessa åtaganden är i regel av liten omfattning i förhållande till huvudåtagandet och utgör ofta en fast etablerad sedvana inom branschen. Därför har biåtagandet, även om det uppfyller de grundläggande kriterierna för försäkringsrörelse, ändå inte ansetts böra bedömas som sådan.

Behovet av samhällskontroll måste också tillmätas betydelse för frågan om en viss verksamhet skall anses som försäkringsrörelse. Avgörande i detta hänseende är bl.a. verksamhetens omfattning och åtagandenas ekonomiska betydelse för de tilltänkta kunderna. Även verksamhetens betydelse för andra än kunderna, t.ex. kreditgivare, inteckningshavare och leverantörer kan inverka på bedömningen huruvida samhällskontroll behövs. En viss betydelse bör också tillmätas det förhållandet att tillfredsställande kontroll i andra former är ordnad. Åtagandet kan t.ex. vara gjort av det allmänna eller av någon näringsidkare som redan står under betryggande tillsyn (t.ex. bankgaranti).

Garanti- och serviceavtal

Ett område där frågan om gränsdragningen för försäkringsrörelse ofta aktualiseras är åtaganden som rubriceras garanti- och serviceavtal. I sin vanligaste form innehåller dessa avtal åtagande att mot vederlag utge en ekonomisk prestation i vissa angivna fall. Vederlaget är oftast inbakat i varans pris. Prestationen går vanligen ut på att återställa produkten i funktionsdugligt skick. De händelser som utlöser åtagandet är oftast materialfel, förslitningsskador o.d. Förutom dessa typiska produktgarantier förekommer också garantier som delvis är avsedda som skydd för ovissa händelsers inträffande, t.ex. vagnskadegarantier, där garantierna även omfattar skador på bilen på grund av olyckshändelse.

De rena produktgarantierna skiljer sig på flera sätt från en typisk försäkring. Garantierna tar mera sikte på att skapa tilltro till produktens kvalitet än på riskutjämning för förslitningsskador. Åtagandet framstår oftast som en biförpliktelse till ett avtal om överlåtelse eller uthyrning. Det i priset inbakade vederlaget är svårt att närmare bestämma. Eftersom det oftast är tillverkaren/säljaren som svarar för åtagandet har han möjligheter att göra en lämplig avvägning mellan kvalitet och garantiåtagande. Det är sådana överväganden snarare än de för försäkringsverksamhet typiska kalkylerna rörande risker, reservbildning m.m. som är bestämmande för utformningen av garantin.

Av nu anförda skäl menar jag, i likhet med kommittén, att ett åtagande av någon som tillverkar, säljer eller hyr ut en viss produkt att vid förslitningsskador och materialfel utge ekonomisk ersättning eller utföra en prestation inte bör klassas som försäkringsrörelse. Detsamma bör gälla om en reparatör gör ett åtagande rörande ett reparationsarbete.

Det förekommer också att från tillverkaren/säljaren helt fristående företag gör sådana åtaganden som här beskrivits, framför allt i form av serviceavtal. Dessa avtal förete flera likheter med försäkringsavtal än de tidigare redovisade garanti- och serviceavtalen. För att kunna fastställa ett vederlag för sådana avtal blir det nödvändigt med såväl kalkylerings- som reserveringsöversväganden, dvs. för försäkringsrörelse typiska drag. Detta talar i och för sig för att man inte skulle skilja mellan de fall där garantiåtagandet endast avser förslitningsskador och de fall där åtagandet även avser olycksfallsskador. I likhet med kommittén menar jag dock att man bör hålla fast vid att endast åtaganden rörande ovissa händelser kan konstitueras försäkringsrörelse. Försäljning av fristående serviceavtal där åtagandet rör ovissa händelser bör således, om övriga grundläggande kriterier för försäkringsrörelse föreligger, betraktas som drivande av försäkringsrörelse. Sådana åtaganden rörande förslitningsskador bör emellertid inte, med den utgångspunkt som tidigare har angetts, anses som försäkringsrörelse. F.ö. har även ett fristående företag, som gör ett åtagande rörande förslitningsskador, vissa möjligheter att avväga produktkvalitet mot garantiåtagande.

Vagnskadegaranti

Sedan Volvo på 1950-talet introducerade den s.k. PV-garantin har vagnskadegarantierna efter hand blivit allt vanligare och ges nu med nästan samtliga bilmärken som säljs här i landet. Garantierna är i regel obligatoriska för bilköparen och gäller vanligen i tre år. Självrisken varierar. Cirka 75 % av vagnskadegarantierna är skyddade genom att de försäkras av tillverkarna/försäljarna.

Enligt kommitténs bedömning bör vagnskadegarantierna anses som försäkringsrörelse. Därvid har man fäst avgörande vikt vid att tillverkaren/säljaren yrkesmässigt gjort ett åtagande att mot vederlag utge ekonomisk ersättning eller utföra vissa prestationer vid ovissa händelsers inträffande.

Jag kan hålla med kommittén om att de grundläggande kriterierna på försäkringsrörelse som jag tidigare har redovisat passar in på vagnskadegarantierna. När det gäller att bedöma om dessa garantier skall hänföras till försäkringsrörelse måste emellertid, som f.ö. också kommittén hävdar, även andra faktorer beaktas. Högsta domstolen har i ett rättsfall om PV-garantin (NJA 1958: 536) med hänsyn till utformningen av bolagets åtaganden samt det naturliga och nära samband som förelåg mellan åtagandet och bolagets verksamhet (bilfabrikation och service), funnit att lämnandet av garantin fick anses ingå i bolagets rörelse på ett sådant sätt att bolaget inte drev försäkringsrörelse. Som framgår av den utförliga redovisningen i kommitténs betänkande har högsta domstolens ställningstagande kritiserats. Det kan också ifrågasättas om det i alla fall som vagnskadegarantier numera lämnas föreligger ett lika kvalificerat samband som i det refererade fallet mellan åtagandet och den verksamhet som garantigivaren

bedriver. Emellertid har vagnskadegarantierna under snart 30 år i affärslivet och i allmänt språkbruk betraktats som garantier och inte som försäkring. Vidare har det inte kommit fram exempel på att bilköpare blivit lidande på att garantin inte fått formen av försäkring. Det kan därför knappast med fog påstås att det föreligger ett sådant behov av samhällskontroll att det av det skälet är motiverat att denna garantigivning hänförs till försäkringsrörelse. Till detta kommer att motororganisationerna och andra remissinstanser, som företräder konsumenternas intresse, motsatt sig att vagnskadegarantierna bedöms som försäkring. Mot denna bakgrund anser jag att det inte finns skäl att nu ändra på den mångåriga praxis i fråga om vagnskadegarantierna som innebär att denna garantigivning inte betraktas som försäkringsrörelse.

Jag har nu redovisat de särskilda skäl som lett fram till mitt ställningstagande i fråga om vagnskadegarantierna. Bedömningen får inte ses som något principiellt avsteg från de riktlinjer som kommittén har angivit för bestämningen av begreppet försäkringsrörelse och till vilka jag har anslutit mig.

Captivebolag

När det gäller frågan om captivebolagens verksamhet skall betraktas som försäkringsrörelse är det främst möjligheterna till riskutjämning som är av intresse. En koncern med ett stort antal dotterbolag, kanske verk samma i olika branscher och i olika länder, och med väl spridda anläggningar inrymmer ett tillräckligt stort kollektiv av risker för att uppfylla kraven på försäkringsrörelse. Däremot torde inte ett bolag utan dotterbolag, även om dess anläggningar är många och geografiskt väl spridda, motsvara kraven på försäkringsrörelse. I sådant fall saknas riskspridning mellan såväl juridiska som ekonomiska enheter.

I fråga om bedömningen av återförsäkringscaptive och direktförsäkringscaptive är följande att säga.

Ett återförsäkringscaptive bidrar till riskspridningen på försäkringsmarknaden genom att överta en del av koncernens risker från direktförsäkraren och behålla en del av de sålunda övertagna riskerna för egen räkning. Direktförsäkraren träffar avtal med captivebolaget om återförsäkring och accepterar således captivebolaget som ett återförsäkringsbolag. Likaså agerar captivebolaget på den internationella återförsäkringsmarknaden genom retrocession och blir även där betraktat som ett återförsäkringsbolag. Captivebolagens verksamhet uppfattas uppenbarligen, såväl i Sverige som utomlands, av övriga agerande på försäkringsmarknaden som försäkringsrörelse.

Beträffande direktförsäkringscaptives är situationen något annorlunda. För att tillräcklig riskspridning skall anses föreligga krävs att de enskilda koncernbolagen är självständiga juridiska personer och att riskutjämning sker genom att försäkring tecknas i koncernens captivebolag. För att ett

direktförsäkringscaptive skulle kunna anses driva försäkringsrörelse måste det emellertid krävas att antalet dotterbolag som tecknar försäkring i bolaget är relativt stort. Om koncernen enbart består av ett fåtal juridiska personer kan erforderlig riskutjämning knappast uppnås inom ett captive-system avseende direkt försäkring.

Även om ett captivebolag enbart försäkrar risker inom den egna koncernen kan det finnas behov av samhällskontroll. I fråga om återförsäkringscaptive är det närmast direktförsäkraren som har intresse av en sådan kontroll. När det gäller direktförsäkringscaptives kan ett sådant intresse finnas t.ex. hos koncernbolagens kunder, kreditgivare och leverantörer.

Min slutsats är alltså att captivebolagens verksamhet i princip bör betraktas som försäkringsrörelse.

Utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige

Kommittén har tagit upp vissa frågor som rör den verksamhet som försäkringsföretag utan svensk koncession kan bedriva här i landet. Bl.a. redovisar kommittén synpunkter på försäkringskonsulters och skadereglerares verksamhet.

Också ett antal remissinstanser har tagit upp frågor om försäkringskonsulter och skadereglerare. Som framhållits av *försäkringsinspektionen*, *Svenska Försäkringsbolags Riksförbund* och *Försäkringsjuridiska föreningen* råder en viss osäkerhet i rättstillämpningen huruvida aktiviteter av de slag som här har nämnts skall hänföras till försäkringsrörelse eller inte. De här berörda frågorna har emellertid nära samband med frågan om försäkringsmäklares verksamhet, något som kommittén kommer att behandla i ett följande betänkande. Enligt min mening är det lämpligast att pröva frågan om dessa mellanmäns och biträdens ställning i ett sammanhang. Jag går därför inte nu närmare in på försäkringskonsulternas och skadereglerarnas ställning. Deras verksamhet får tills vidare bedömas i enlighet med de riktlinjer som hittills har tillämpats.

3.1.2 Olaga försäkringsrörelse, förhandsbesked

Mitt förslag: Straffbestämmelsen om olaga försäkringsrörelse upphävs. Ingripande mot den som bedriver försäkringsrörelse utan föreskriven koncession får i stället ske genom åtgärder av försäkringsinspektionen, sanktioner med vite.

Möjlighet införs att få bindande förhandsbesked huruvida en planerad verksamhet är att bedöma som försäkringsrörelse.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet, s. 54 ff).

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig i frågan instämmer i huvudsak i kommitténs förslag (bil. 3 avsnitt 1).

Försäkringsjuridiska föreningen förordar att besvär över försäkringsinspektionens beslut prövas av regeringsrätten i stället för, som kommittén föreslagit, regeringen.

Skälen för mitt förslag: Enligt den ordning som hittills gällt har frågan huruvida viss verksamhet varit försäkringsrörelse kunnat bli föremål för prövning både i allmän domstol och av administrativ myndighet. I allmän domstol har detta skett i samband med att åtal för olaga försäkringsrörelse prövats. Administrativa myndigheter har prövat frågan i ärenden rörande ansökan om koncession.

Exempel finns på att den nuvarande ordningen lett till att domstolar och administrativa myndigheter kommit till olika ståndpunkter i fråga om vad som är försäkringsrörelse. De svårigheter som råder när det gäller att bestämma huruvida en viss verksamhet är att anse som försäkringsrörelse är naturligtvis också till nackdel för den enskilde, särskilt om han riskerar straffpåföljd för olaga försäkringsrörelse.

I likhet med kommittén är jag av den uppfattningen att man kan komma till rätta med en del av nackdelarna i det nuvarande systemet dels genom att öppna möjligheter för den enskilde att erhålla förhandsbesked huruvida viss verksamhet är att anse som försäkringsrörelse dels genom att ersätta den nuvarande straffrättsliga reaktionen med ett vitesförfarande.

Förhandsbesked

Jag har tidigare (avsnitt 3.1.1) angett vissa riktlinjer för bedömningen huruvida en viss verksamhet skall anses som försäkringsrörelse. En fråga om gränsdragning mellan försäkringsrörelse och annan verksamhet kan likväl i några fall vara svår att avgöra. Det ligger i sakens natur att den som avser att starta en försäkringsrörelseliknande verksamhet har ett intresse av att så snart som möjligt få besked om den planerade verksamheten är försäkringsrörelse och därför förutsätter koncession. Av dessa skäl delar jag kommitténs uppfattning att den enskilde i en sådan situation bör ha möjlighet att få förhandsbesked huruvida den verksamhet han avser att starta är försäkringsrörelse.

Förhandsbesked bör meddelas av försäkringsinspektionen. Ett förhandsbesked bör vara bindande för den myndighet som har meddelat beslutet och för underlydande myndigheter. I praktiken innebär detta följande. Om försäkringsinspektionen i ett förhandsbesked har uttalat att viss verksamhet inte är försäkringsrörelse, kan inspektionen inte senare förelägga den berörde att upphöra med verksamheten eller förelägga honom att ansöka om koncession. Om däremot försäkringsinspektionen i ett förhandsbesked bedömt viss verksamhet som försäkringsrörelse och sö-

kanden därefter har ansökt om koncession bör regeringen i koncessionsärendet fritt kunna bedöma huruvida den planerade verksamheten är försäkringsrörelse eller inte.

I fråga om besvärsförfarandet är jag ense med kommittén om att de myndigheter som prövar ansökningar om koncession också skall avgöra frågor om förhandsbesked. Beslut av försäkringsinspektionen rörande förhandsbesked bör alltså kunna överklagas till regeringen.

Jag vill också erinra om att en förutsättning för att förhandsbeskedet skall vara bindande är att verksamheten bedrivs helt i överensstämmelse med vad som angivits i ansökan.

Olaga försäkringsrörelse

När det gäller ingripanden mot den som bedriver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession bör det enligt min mening vara möjligt att förenkla det nuvarande systemet och därmed möjliggöra snabbare ingripanden. Det är också angeläget att man begränsar de risker som nu föreligger för att olika myndigheter skall komma fram till skilda bedömningar av vad som är att anse som försäkringsrörelse. Av dessa skäl ansluter jag mig till kommitténs förslag att brottet olaga försäkringsrörelse skall utmönstras ur försäkringslagstiftningen.

Ingripande mot den som bedriver försäkringsrörelse utan koncession bör ske genom vitesföreläggande av försäkringsinspektionen. Hur ett sådant vitesföreläggande kan utformas framgår av 19 kap. 12 FRL. Föreläggandet bör, av samma skäl som jag har anfört i fråga om förhandsbesked, kunna överklagas till regeringen.

Fråga om utdömande av vite bör ankomma på allmän domstol.

3.2 Den materiella koncessionsprövningen

3.2.1 Koncession för svenska försäkringsföretag

Mitt förslag: De materiella koncessionsvillkoren ändras så att koncession för försäkringsrörelse beviljas om den planerade rörelsen inte bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Detta innebär bl.a. att behovsprincipen upphävs.

Förslaget syftar till en liberalisering av den restriktiva koncessionsgivning som i stort sett har varit förhärskande alltsedan behovsprincipen infördes år 1948.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet s. 115 ff).

Remissinstanserna: Praktiskt taget samtliga remissinstanser instämmer med kommitténs förslag eller lämnar det utan erinran (bil. 3, avsnitt 2).

Försäkringsinspektionen menar att en viss liberalisering av koncessionspolitiken kan vara motiverad och att detta kan genomföras med gällande lagstiftning. *Inspektionen* motsätter sig dock inte kommitténs förslag (bil. 3, 2.1).

Bankinspektionen pekar på de samband som finns mellan försäkringssektorn och banksektorn och anser att etableringsvillkoren bör vara överensstämmande. *Bankinspektionens* åsikt är därför att man bör avvakta resultatet av den översyn av kreditmarknadens struktur som pågår innan någon ändring görs i koncessionsvillkoren för försäkringsbolag (bil. 3, 2.3).

Skälen för mitt förslag: Jag har tidigare redovisat att en överetablering på försäkringsmarknaden ledde fram till att behovsprincipen infördes år 1948. Alltsedan dess har praxis varit restriktiv i frågor om beviljande av koncession för nya bolag och utvidgning av befintliga koncessioner. Denna praxis är ett av skälen till att den svenska försäkringsmarknaden nu uppvisar en stark koncentration till ett fåtal företag eller koncerner. Koncentrationen har i själva verket nått en sådan grad att det redan av detta skäl kan vara motiverat med mindre restriktiva koncessionsvillkor.

Införandet av behovsprincipen motiverades även med att det stora antalet försäkringsgivare på marknaden gjorde det svårt för den enskilde försäkringstagaren att överblicka och bedöma de ekonomiska villkoren i olika försäkringar. Emellertid har försäkringstagarnas situation förbättrats väsentligt sedan 1948. Framför allt i fråga om konsumentförsäkringar har lagstiftningen om tillsyn i högre grad än tidigare riktats in på åtgärder som syftar till att ge försäkringstagaren ett bättre skydd. Försäkringstagarnas ställning har stärkts väsentligt genom konsumentförsäkringslagen (1980: 38) och marknadsföringslagen (1975: 1418). Konsumentverket tar upp frågor om konsumentskydd inom försäkringssektorn och har även, tillsammans med försäkringsinspektionen och försäkringsbranschen, inrättat konsumenternas försäkringsbyrå, en fristående rådgivningsbyrå i försäkringsfrågor.

Det bör enligt min mening vara till fördel för försäkringstagarna om konkurrensen stimulerades något och om försäkringstagarnas valfrihet ökade genom att fler försäkringsgivare fick agera på marknaden. Tillkomsten av fler försäkringsföretag kan väntas öka priskonkurrensen och även leda till en större variation i utbudet av produkter och en högre service-nivå. Ett sådant synsätt bör dock inte få leda till en så långtgående uppsplittring av marknaden som rådde när behovsprincipen infördes, något som uppenbarligen inte skulle tjäna konsumenternas intresse. Att en sådan situation skulle uppstå på nytt måste emellertid bedömas som helt osannolikt, även med en mindre restriktiv koncessionsgivning än den som f.n. tillämpas.

Frågan om koncessionsvillkorens utformning har också handelspolitiska aspekter. Svenska exportföretag etablerar sig i ökad utsträckning i utlandet. Ofta önskar företagen i en koncern en enhetlig försäkringslösning för dotterbolagen i samtliga länder där man är verksam. Sådana koncernlösningar kan t.ex. innebära att ett svenskt försäkringsbolag följer med ett exportföretag utomlands och försäkrar företagets risker även i utlandet. På detta sätt kan de svenska exportindustriernas etablering på utländska marknader också bidra till en ökad internationalisering av försäkringsverksamheten.

För de svenska försäkringsbolagens verksamhet i utlandet kan vidare reciprocitetssynpunkter få betydelse. En restriktiv koncessionsgivning i Sverige gentemot utländska försäkringsbolag kan leda till att andra länder försvårar eller förhindrar verksamheten för svenska försäkringsbolag där. Om behovsprincipen slopades skulle utan tvekan svenska försäkringsbolags verksamhet i vissa andra länder underlättas. Den ökande internationaliseringen inom försäkringsområdet talar också rent allmänt för att de svenska koncessionsreglerna bör utformas med beaktande av andra länders lagstiftning på området. Det måste anses vara en fördel att närma de svenska etableringsreglerna till vad som gäller t.ex. inom EG och i de länder inom OECD där svenska försäkringsbolag är verksamma. Sverige är ett av de få länder som fortfarande tillämpar behovsprövning. Sett i internationellt perspektiv talar således starka skäl för att behovsprincipen avskaffas.

Erfarenheterna av behovsprincipen visar att den också är svår att tillämpa. Detta gäller i första hand den kvantitativa marknadsbedömning som förutsatts ske. När behovsprincipen infördes underströk man att den inte fick bli ett skydd för de existerande bolagen. Det kan emellertid med visst fog hävdas att behovsprincipen i tillämpningen blivit just ett sådant skydd. En av förklaringarna till detta är att det som regel är svårt att påvisa ett faktiskt behov av ytterligare en försäkringsgivare inom en försäkringsgren där redan ett antal bolag är verksamma.

Det kan också betraktas som en nackdel med behovsprincipen att den, trots de successiva förändringarna av strukturen på försäkringsmarknaden, tenderat att låsa fast de koncessionsbeviljande myndigheterna i en restriktiv tillståndsgivning. De förhållanden som rådde på den svenska försäkringsmarknaden 1948 och ett antal år därefter motiverade sannolikt en sådan tillämpning av behovsprincipen. Den kraftiga reduktion av antalet försäkringsbolag som sedan har skett och utvecklingen inom olika verksamhetsgrenar har emellertid inte lett till någon påtaglig förändring i koncessionsgivningen. Med den innebörd som behovsprincipen har är det också förklarligt att koncessionsgivningen måste tendera att bli restriktiv.

Sammanfattningsvis talar de skäl som jag nu har anfört för att behovsprincipen avskaffas, vilket innebär att det inte längre ställs upp som villkor för koncession att den planerade rörelsen är behövlig.

Bankinspektionen har förordat att en lagstiftning rörande etableringsreglerna på försäkringsområdet bör anstå tills kreditmarknadskommittén (Fi 1983: 06) har övervägt motsvarande regler inom banksektorn. Jag kan hålla med inspektionen om att det finns vissa skäl som talar för en sådan ordning. Emellertid är det, som kreditmarknadskommittén också har angett (Ds Fi 1984: 20 s. 157), svårt att göra direkta jämförelser mellan de båda sektorerna vad gäller koncessionsvillkoren. Inte heller är verksamheterna på sådant sätt avhängiga av varandra att man av det skälet behöver avvakta ett ställningstagande inom banksektorn. Jag ser därför inget hinder att nu ta upp frågan om koncessionsvillkor för försäkringsrörelse.

Vad sedan gäller koncessionsvillkoren i övrigt vill jag framhålla följande. Näringspolitiken här i landet vilar på principerna om fri etablering och fri konkurrens. Med hänsyn till försäkringsverksamhetens särart och särskilt till de starka krav på skydd för försäkringstagarna som måste ställas och den därav motiverade offentliga tillsynen finner jag det uteslutet att helt avstå från tillståndsprövning. Frågan är dock om denna prövning kan inskränkas till en kontroll av att de i försäkringslagarna och i annan ordning föreskrivna formella och kvalitativa villkoren för den tilltänkta verksamheten är uppfyllda. Detta skulle bl.a. innebära att koncessionsprövningen fick grundas på de för dagen rådande förhållandena på den svenska försäkringsmarknaden. Enligt min mening är det nödvändigt att koncessionsreglerna utformas så att de ger möjligheter också att styra utvecklingen inom försäkringsområdet på lång sikt. Vidare måste man kunna beakta frågeställningar som hänger samman med den internationella utvecklingen inom försäkringsområdet. Jag menar alltså att en materiell koncessionsprövning behövs även i fortsättningen. Den prövningen bör vara inriktad på en allsidig bedömning huruvida den planerade verksamheten kan antas vara förenlig med en på lång sikt sund utveckling av det svenska försäkringsväsendet. Hänsyn bör därvid tas både till de blivande försäkringstagarna i sökandebolaget och till utvecklingen av försäkringsväsendet i allmänhet. Vidare kan det inte gärna förutsättas bli en sund utveckling av försäkringsväsendet om verksamheten skulle tendera att få en inriktning stick i stäv mot väsentliga allmänna intressen. Det blir därför ett naturligt led i koncessionsprövningen att ta hänsyn till om den planerade verksamheten kan antas komma att allvarligt motverka strävanden på andra väsentliga samhällsområden. Som exempel kan nämnas konsument-, kredit-, valuta-, skatte- och handelspolitikens områden.

Den ändring av koncessionsprövningen som här har skisserats bör leda till att det, allmänt sett, blir lättare att erhålla koncession att driva försäkringsrörelse. Enligt min mening kommer detta inte att leda till någon mera omfattande nyetablering och inte heller på kort sikt resultera i några mer omfattande strukturförändringar inom det svenska försäkringsväsendet. En friare koncessionsgivning leder emellertid till ökade konkurrensmöjligheter, vilket kan öka förutsättningarna för kreativ utveckling på försäk-

ringsområdet. stimulera produktutvecklingen och rent allmänt verka rationaliseringsbefrämjande.

I detta sammanhang vill jag också ta upp en fråga som har aktualiserats av *Svenska Försäkringsbolags Riksförbund*. Förbundet menar att det med en liberalisering av koncessionsreglerna, som också kommer att gälla för utländska försäkringsföretag som vill bedriva verksamhet i Sverige, är rimligt att begränsa möjligheterna för svenska försäkringstagare att teckna försäkring utomlands. Med undantag för i huvudsak trafikförsäkring finns f.n. inga sådana begränsningar. Att införa en begränsning av det slag som förbundet förordat skulle enligt min mening knappast vara i överensstämmelse med Sveriges allmänna hållning i handelspolitiska frågor. I vart fall är jag inte beredd att överväga några sådana begränsningar förrän närmare erfarenheter av de nya koncessionsreglerna vunnits.

Den materiella koncessionsprövningen syftar till att en beviljad koncession inte skall innebära risker för att en sund utveckling av det svenska försäkringsväsendet äventyras. En sida av prövningen är om den planerade verksamheten i det enskilda fallet är sund i den mening som avses i FRL. Prövningen måste emellertid också avse huruvida den sökta koncessionen är förenlig med det långsiktiga kravet på en sund utveckling av försäkringsväsendet. Däremot skall prövningen, till skillnad mot vad som hittills gällt, inte innefatta en kvantitativ bedömning rörande antalet försäkringsbolag och bolagens möjligheter att täcka försäkringstagarnas behov av försäkringsskydd.

Av naturliga skäl är det främst försäkringstagarna som har intresse av att försäkringsväsendet utvecklas i en sund riktning men koncessionsbedömningen måste också ske mot bakgrund av försäkringsväsendets allmänna betydelse i dagens samhälle.

Förutsatt att de formella och kvalitativa kraven är uppfyllda skall alltså koncessionen beviljas om inte den tilltänkta verksamheten bedöms vara oförenlig med en från försäkringstagarnas och samhällets synpunkt sund utveckling av försäkringsväsendet. Detta innebär att sökanden inte skall behöva visa att en ny verksamhet behövs eller främjar en allmänt sett sund utveckling av försäkringsväsendet. Vid prövningen bör hänsyn tas inte endast till den rådande situationen utan även till de utvecklingstendenser som kan överblickas. Vad gäller den senare bedömningen bör det, för att en ansökan skall avslås, anses föreligga påtagliga tecken på att det skulle vara oförenligt med en sund utveckling av försäkringsväsendet att bevilja ansökan.

Begreppet sund utveckling av försäkringsväsendet återfinns redan i gällande försäkringslagstiftning som kriterium, vid sidan av behovsprincipen, i den materiella koncessionsprövningen. Innebörden har emellertid inte närmare preciserats. En sådan precisering låter sig knappast heller göras i praktiken, eftersom innebörden kan växla med utvecklingen inom försäkringsområdet. Syftet är också att prövningen skall kunna anpassas till de

förhållanden som kan skönjas i ett mera långsiktigt perspektiv. Det är vidare nödvändigt att en viss differentiering kan ske vid bedömningen av olika försäkringsområden och försäkringsformer. Slutligen måste möjligheter finnas för den myndighet som prövar en ansökan att ta hänsyn till reciprocitetssynpunkter. Även om begreppet sund utveckling av försäkringsväsendet så-lunda knappast kan entydigt definieras vill jag i det följande ange vissa faktorer som bör beaktas vid den materiella koncessionsprövningen.

Vid all slags direktförsäkring är det viktigt att ägna uppmärksamhet åt faran för en alltför stor uppsplittring av den svenska försäkringsmarknaden. En sådan utveckling skulle nämligen kunna leda till att den erforderliga riskspridningen inte kan uppnås inom mindre försäkringsbolag.

Det kan finnas önskemål att bilda specialbolag som enbart eller i huvudsak avser att vända sig till extremt goda risker inom ett visst försäkringstaggarkollektiv. Sådana tendenser bör uppmärksammas vid koncessionsprövningen. Ett av de grundläggande syftena med försäkringsverksamhet är nämligen solidaritetstanken, vilken innebär bl.a. att försäkringstagarna inom ett större kollektiv gemensamt delar riskerna för skada. En utbrytning av extremt goda risker skulle kunna innebära att övriga, mindre goda risker inom kollektivet fick svårt att till överkomlig kostnad ordna sitt försäkringsskydd.

En annan fråga som bör uppmärksammas är eventuella premiedifferentiering. Graden av premiedifferentiering är ytterst en avvägningsfråga. Premien bör differentieras med hänsyn till påtagliga riskskillnader. Likaså bör skadeförebyggande åtgärder kunna uppmuntras genom premierabatter. Det avgörande är om inriktningen på speciella målgrupper och differentieringen av premierna drivs så långt att vissa försäkringstaggarkategorier missgynnas på ett sådant sätt att solidaritetstanken inte längre uppfylls. Liksom man kan ingripa mot en premiedifferentiering som inte betecknas som sund i ett bestående försäkringsbolag bör den koncessionsbeviljande myndigheten ha möjlighet att hindra uppkomsten av vad som, från de här behandlade utgångspunkterna, kan betraktas som osunda specialbolag.

Risken för en ökning av driftkostnaderna inom hela försäkringsområdet eller inom den aktuella verksamhetsgrenen bör också uppmärksammas vid koncessionsbedömningen. Ett existerande försäkringsbolag kan delvis utnyttja sin redan uppbyggda organisation medan däremot ett nybildat, fristående försäkringsbolag till relativt höga kostnader måste bygga upp en helt ny administration och försäljningsorganisation. De totala driftkostnaderna inom branschen bör emellertid inte i någon väsentlig grad påverkas av det måttliga antal nyetableringar och utvidgningar av befintliga rörelser som kan förväntas till följd av de föreslagna, mindre restriktiva koncessionsreglerna.

I koncessionsbedömningen måste också beaktas de fördelar för försäkringstagarna som en viss ökning av antalet bolag kommer att innebära. Konkurrensen på den svenska försäkringsmarknaden ökar liksom försäkringstagarnas valfrihet.

På direktförsäkringssidan skiljer sig förhållandena avsevärt mellan konsumentförsäkringsområdet (t.ex. person-, hem-, villa- och motorfordonsförsäkring) och övriga försäkringsområden (t.ex. företags-, sjö- och transportförsäkring). Inom de senare försäkringsområdena talar samhällsintressen av handels- och valutapolitisk art närmast för att i huvudsak låta företagsförsäkring och närliggande försäkringsgrenar utvecklas fritt.

När det gäller de svenska försäkringsbolagens direktförsäkringsverksamhet utomlands bör koncessionsprövningen främst inriktas på att de svenska försäkringstagarnas intressen inte äventyras genom utlandsetablering. FVK kommer i ett senare betänkande att behandla frågor som har samband med de svenska försäkringsbolagens alltmer omfattande verksamhet utomlands och försäkringsverksamhetens ökande internationalisering. I samband med att kommitténs förslag i den delen behandlas kan det bli anledning att återkomma till koncessionprövningen vad gäller försäkringsverksamhet utomlands.

Indirekt försäkring eller återförsäkring kan drivas antingen av rena återförsäkringsbolag, som endast har koncession för återförsäkringsverksamhet, eller av direktförsäkringsbolag som har koncession också för återförsäkring. När det gäller ren återförsäkringsverksamhet ligger det i sakens natur att koncessionsprövningen i huvudsak får avse en bedömning av de formella och kvalitativa krav, inte minst solvenskrav, som skall ställas på den tilltänkta verksamheten. När det gäller bolag som meddelar både direktförsäkring och återförsäkring bör koncessionsprövningen, förutom de formella och kvalitativa kraven, avse en bedömning av risken för att bolagets svenska direktförsäkringstagares säkerhet skulle komma att försvagas på grund av mottagna återförsäkringsaffärer.

I detta sammanhang vill jag också erinra om att ägarförhållandena i ett företag kan ha betydelse vid en bedömning huruvida det är förenligt med en sund utveckling av försäkringsväsendet att bevilja koncession för en viss verksamhet. Jag går emellertid inte nu närmare in på denna fråga, eftersom den f.n. övervägs av FVK.

3.2.2 Koncession för utländska försäkringsföretag

Mitt förslag: För ett utländskt försäkringsföretag som vill driva försäkringsrörelse genom generalagent i Sverige skall gälla samma koncessionsvillkor som för svenska försäkringsföretag. (Liksom enligt gällande bestämmelser får dock ett utländskt försäkringsföretag utan koncession bedriva återförsäkringsrörelse här i landet.)

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet, s. 119 ff).

Remissinstanserna: Förslaget har lämnats utan erinran av remissinstanserna (bil. 3, avsnitt 3).

Skälen för mitt förslag: Ett utländskt försäkringsföretag som vill bedriva försäkringsverksamhet i Sverige kan välja mellan två former för verksamheten. Ett sätt är att bedriva den genom ett svenskt dotterbolag. Reglerna blir då alltigenom desamma som gäller för ett svenskt försäkringsbolag. Verksamheten kan emellertid också bedrivas genom en generalagent. I sådant fall regleras verksamheten av lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Enligt min mening bör koncessionsvillkoren utformas så att man, såvitt möjligt, uppnår konkurrenslikställighet mellan svenska och utländska företag på försäkringsmarknaden här i landet. I detta syfte föreslår jag likalydande koncessionsvillkor för sådan rörelse som ett utländskt försäkringsföretag vill driva här i landet genom generalagent som jag tidigare (avsnitt 3.2.1) föreslagit för svenska försäkringsbolag.

Att koncessionsvillkoren överensstämmer utesluter inte att vissa faktorer kan tillmätas särskild vikt i ärenden om koncession för utländska företag. Det ligger i sakens natur att samhällsintressen av främst handels- och valutapolitisk art beaktas. Vidare bör tillståndsmyndigheten kunna ta viss hänsyn till om svenska försäkringsbolag över huvud taget kan få tillstånd att driva försäkringsrörelse i sökandeföretagets hemland eller om dessa möjligheter påverkas av den svenska tillståndsmyndighetens beslut.

3.2.3 Verksamhetsplan

Mitt förslag: Koncessionsansökningen skall vara åtföljd av en plan för den tilltänkta verksamheten (*verksamhetsplan*).

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet, s. 121 ff).

Remissinstanserna: Endast ett par remissinstanser har särskilt tagit upp frågan om verksamhetsplan.

Försäkringsjuridiska föreningen anser det tveksamt om en bestämmelse om verksamhetsplan bör ingå i lagen (bil. 3, 2.12).

Svenska aktuarieföreningen menar att koncessionssökanden i verksamhetsplanen även bör principiellt definiera den marknad han ämnar bearbeta (bil. 3, 2.14).

Skälen för mitt förslag: Prövningen av en koncessionsansökan innefattar bl.a. en allmän bedömning av omfattningen och beskaffenheten av den planerade verksamheten. Denna prövning grundas bl.a. på innehållet i bolagsordningen och, i fråga om livförsäkringsrörelse, grunderna för verksamheten. Utöver uppgifterna i dessa handlingar har naturligtvis myndigheten som prövar ansökan möjlighet att fordra in de ytterligare uppgifter från sökanden som bedöms erforderliga för myndighetens ställningstagande.

I flera länder ställs det krav på att den som söker koncession för försäkringsrörelse skall förete en plan för den tilltänkta verksamheten. På något håll har en sådan plan också tillagts den betydelsen att tillsynsmyndigheten, efter det att koncession meddelats, kan ingripa om företaget i sin verksamhet avviker från planen.

Som Försäkringsjuridiska föreningen framhåller är det självklart redan nu så att ett företag som söker koncession måste prestera ingående utredning om den tilltänkta verksamheten. Jag menar emellertid att det kan ha ett visst värde att i lagen införa ett krav på att sökanden skall förete en plan för verksamheten. Därigenom betonas att prövningen huruvida en viss verksamhet är oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet även bör ta sikte på hur den tilltänkta verksamheten kommer att gestalta sig i ett något längre perspektiv. I detta sammanhang kan också nämnas att banklagsutredningens (Fi 1976:04) förslag till ny banklagstiftning (SOU 1984:26-29) innehåller motsvarande krav på den som söker oktroj för bankrörelse. Av nu anförda skäl biträder jag kommitténs förslag i denna punkt.

Verksamhetsplanen skall i princip endast utgöra en grund för prövning av koncessionsansökningen. Det förhållandet att bolaget senare i sin verksamhet avviker från planen utgör inte skäl för ingripande från försäkringsinspektionens sida om avvikelserna inte innefattar sådant missförhållande som avses i 19 kap. 11 FRL.

Syftet är att uppgifterna i verksamhetsplanen skall komplettera de uppgifter om den tilltänkta verksamheten som finns i bolagsordningen och, för livförsäkringsrörelse, i grunderna. Vad gäller det närmare innehållet i planen kan jag i allt väsentligt ansluta mig till kommitténs förslag. Planen bör alltså innehålla t.ex. följande uppgifter.

- En allmänt hållen beskrivning av innebörden av de försäkringstekniska grunderna.
- De försäkringsvillkor som anger försäkringsskyddets omfattning och som bolaget avser att tillämpa.
- De principer för avgiven återförsäkring som bolaget avser att tillämpa.
- En prognos över det förväntade ekonomiska utfallet under det inledande skedet av verksamheten.
- En redogörelse för hur bolagets organisation kommer att vara utformad och bolagets verksamhetsområde.

Det ligger i sakens natur att innehållet i verksamhetsplanen måste anpassas efter vad koncessionsansökningen avser. De myndigheter som prövar ansökningar om koncession måste också i det enskilda fallet ha möjlighet att begära de kompletteringar av uppgifterna i planen som anses erforderliga.

3.2.4 Utländska försäkringsföretags depositionsskyldighet

Mitt förslag: Ett utländskt försäkringsföretag som driver *skadeförsäkringsrörelse* i Sverige skall deponera värdehandlingar till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten av direkt försäkring under räkenskapsåret (*omslutningsrelaterad deposition*), dock lägst ett belopp motsvarande 300 basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (*basbeloppsanknuten minimideposition*). Depositionen skall göras i värdehandlingar som försäkringsinspektionen har godkänt.

Ett utländskt försäkringsföretag som driver *livförsäkringsrörelse* skall deponera dels minst ett belopp motsvarande 300 basbelopp, dels, liksom hittills, i särskilda tillgångar redovisa värdet av de försäkringstekniska skulderna. Av minimidepositionen på 300 basbelopp får 90 % användas för att redovisa tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna. Minst 10 % av minimidepositionen skall göras i värdehandlingar som försäkringsinspektionen har godkänt. Det nuvarande tillägget till de försäkringstekniska skulderna slopas.

Försäkringsinspektionen får rätt att medge en lägre minimideposition än 300 basbelopp om detta är motiverat med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av rörelsen.

Deposition skall göras i bank (bankaktiebolag, sparbank eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen).

Förslaget föreslås helt genomfört inom tre år. Om särskilda skäl i något fall föreligger får försäkringsinspektionen förlänga denna anpassningstid med ytterligare högst två år.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag, med det undantaget att kommittén föreslår att deposition skall ske i riksbanken (betänkan-det, s. 124 ff).

Remissinstanserna: Förslaget har i stort godtagits av remissinstanserna.

Fullmäktige i Sveriges riksbank anser att deponering bör ske i annan bank än riksbanken (bil. 3, 3.3).

Svenska aktuarieföreningen menar att förslaget inte är konkurrensneutralt eftersom svenska bolag är tvingade att placera medel i s.k. prioriterade värdehandlingar, som ger lägre avkastning än nödvändigt (bil. 3, 3.5).

Skälen för mitt förslag: Syftet med depositionsskyldigheten är att skapa trygghet för de utländska försäkringsföretagens kunder i Sverige. Därutöver bör beaktas att reglerna om depositionsskyldighet utformas med sikte på att såvitt möjligt upprätthålla konkurrenslikställighet mellan svenska och utländska försäkringsföretag.

Reglerna om depositionsskyldighet gäller endast sådan verksamhet som bedrivs genom generalagent.

När det gäller säkerhetskravet för utländska företags *skadeförsäkringsrörelse* i Sverige har jag, i likhet med kommittén, funnit att man av praktiska skäl bör basera säkerhetskraven på bruttopremieinkomsten från den svenska affären. Vid fastställandet av säkerhetskravets relation till bruttopremieinkomsten bör det beaktas att en del av riskerna återförsäkras och att ansvarigheten därigenom begränsas.

För att skapa trygghet för försäkringstagarna under företagets uppbyggnadsskede och så länge som rörelsen är av liten omfattning bör en minimideposition föreskrivas. Uppenbarligen måste en sådan regel kombineras med föreskrifter om en omslutningsrelaterad deposition för att erforderlig säkerhet skall uppnås för den som försäkrar i företag med en omfattande rörelse. Kombinationen av minimideposition och omslutningsrelaterad deposition innebär att det högsta av de båda beloppen blir den faktiska depositionen.

Minimidepositionen bör relateras till basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Vad gäller beloppets storlek är följande att beakta. Betryggande säkerhet för försäkringstagarna skall uppnås. Beloppet bör vidare bestämmas så att ökad konkurrenslikställighet, jämfört med nuvarande förhållanden, uppnås mellan svenska och utländska försäkringsföretag. Depositionsbeloppet får vidare inte sättas så högt att det väsentligt överstiger vad som gäller i andra länder och av det skälet skulle kunna uppfattas som ett faktiskt hinder för etablering i Sverige. Från dessa utgångspunkter har jag kommit fram till att en deposition motsvarande 300 basbelopp bör vara en rimlig nivå för minimidepositionen.

Den omslutningsrelaterade depositionen bör i princip motsvara vad svenska försäkringsbolag redovisar för egen räkning i försäkringstekniska skulder. Utifrån denna förutsättning har jag, i likhet med kommittén, kommit fram till att den omslutningsrelaterade depositionen bör bestämmas till 100 % av bruttopremieinkomsten.

Också för *livförsäkringsrörelse* bör en minimideposition motsvarande 300 basbelopp krävas. Vad gäller reglerna i övrigt om deposition måste beaktas att förhållandena inom livförsäkringsområdet i flera avseenden skiljer sig från vad som gäller inom området för skadeförsäkring.

För livförsäkringsrörelse är ett utländskt företag skyldigt att redovisa tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna. Vidare gäller att ett belopp motsvarande värdet av skulderna skall vara redovisat i vissa värdehandlingar, som skall förvaras på särskilt sätt. Dessa tillgångar

är pantsatta och får endast användas för fullgörande av företagets på försäkringsavtalen grundade förpliktelser.

Depositionerna får användas, förutom för nu nämnda förpliktelser, även för betalning av böter, viten, avgifter o.d. I överensstämmelse med vad kommittén har föreslagit bör 90 % av minimidepositionen få användas för att redovisa tillgångar som skall motsvara värdet på de försäkringstekniska skulderna.

Den nuvarande bestämmelsen om tillägg till de försäkringstekniska skulderna inom livförsäkring avsågs vid införandet motsvara den för svenska livförsäkringsbolag stadgade skyldigheten att göra avsättning till säkerhetsfond. Kravet på sådan avsättning upphörde vid årsskiftet 1982/83. Bestämmelsen om tillägg till de försäkringstekniska skulderna för utländska försäkringsföretag bör därför upphävas.

Det är tänkbart att den basbeloppsanknutna minimidepositionen i vissa fall kan te sig oskäligt hög. Försäkringsinspektionen bör därför ha rätt att i särskilda fall medge en lägre minimideposition än 300 basbelopp. Avgörande för om sådan dispens skall meddelas bör vara omfattningen och beskaffenheten av rörelsen.

Säkerhetskravet bör uppfyllas genom att tillgångar till motsvarande värde deponeras i Sverige. I frågan om vem som skall kunna förvara de deponerade tillgångarna har *fullmäktige i riksbanken* framhållit att man såvitt möjligt försöker renodla verksamheten till centralbanksfunktioner. Fullmäktige ser heller inte några särskilda skäl för att deposition skall ske i riksbanken och inte i annan bank.

Jag instämmer med fullmäktige i denna del och föreslår att deposition skall ske i bankbolag, sparbank eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen i Sverige.

Liksom tidigare bör det ankomma på försäkringsinspektionen att ange vilka värdehandlingar som skall godkännas för deposition. Urvalet bör ske med utgångspunkt i kraven på säkerhet för försäkringstagarna samt konkurrensläkställighet mellan svenska och utländska försäkringsföretag.

De föreslagna reglerna om minimidepositioner innebär, som jag tidigare nämnt, en skärpning i jämförelse med vad som i dag gäller. De nya reglerna kommer att gälla även för sådana utländska försäkringsföretag som nu är verksamma i Sverige. För att ge dessa företag möjlighet att successivt anpassa sina depositioner till de strängare kraven bör det bestämmas en övergångstid på tre år. Om särskilda skäl föreligger bör den tiden, efter prövning från fall till fall, kunna förlängas av försäkringsinspektionen med högst två år.

I anledning av vad *Svenska aktuarieföreningen* uttalat om placering av medel i prioriterade tillgångar vill jag framhålla följande. De föreskrifter om allmän placeringsplikt för försäkringsföretag med svensk koncession som riksbanken, med stöd av den kreditpolitiska lagstiftningen, meddelat gäller i princip för såväl svenska som utländska försäkringsföretag. Av praktiska skäl har riksbanken undantagit mindre bolag från placeringsplikt.

Eftersom de utländska försäkringsföretagens rörelser i Sverige i samtliga fall har en relativt liten omfattning har dessa företag inte kommit att omfattas av den allmänna placeringsplikten. Detsamma gäller f.ö. även för mindre svenska försäkringsbolag. Jag kan inte se att de omständigheter som jag här har redovisat innefattar något avsteg från principen om konkurrenslikställighet mellan svenska och utländska försäkringsbolag.

3.2.5 Övriga frågor

Registrering av understödsföreningar

Verksamheten i understödsföreningar (föreningar för inbördes bistånd med uppgift att lämna hjälp och stöd åt sina medlemmar eller deras anhöriga) regleras av lagen (1972: 269) om understödsföreningar. En sådan förening skall vara registrerad hos försäkringsinspektionen och stå under tillsyn av inspektionen. Enligt 4 § nämnda lag får registrering endast ske om den avsedda verksamheten är behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet. För understödsföreningarna gäller alltså en behovsprincip av samma innebörd som i fråga om försäkringsrörelse.

Kommittén har inte föreslagit någon ändring i lagen om understödsföreningar, såvitt gäller villkoren för registrering.

Frågan om en översyn av lagen om understödsföreningar kommer att tas upp i samband med behandling av kooperationsutredningens (I 1977: 01) förslag till ny lagstiftning om kooperativa föreningar.

Mot den här angivna bakgrunden finner jag inte skäl att i detta sammanhang ta upp frågan om en ändring av registreringsvillkoren för understödsföreningar.

3.3 Försäkringsverksamhet genom captivebolag

Mitt förslag: Den verksamhet som drivs av ett captivebolag - dvs. ett försäkringsbolag som ingår i en koncern med uppgift att försäkra de övriga koncernbolagens risker - skall principiellt inte anses oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Koncessionsprövningen skall således ske enligt de villkor som föreslås gälla för försäkringsbolag i allmänhet.

I beslutet om koncession skall anges att ett captivebolag, som önskar ge koncernbidrag, dessförinnan måste ha gjort maximala avsättningar till säkerhetsreserv.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet s. 180 ff).

Remissinstanserna: Kommitténs förslag godtas i huvudsak av remissinstanserna (bil. 3, avsnitt 4).

Näringsfrihetsombudsmannen (NO) hävdar dock att förslaget präglas av väl stor försiktighet till nyetablering, speciellt vad gäller direktförsäkrings-captives (bil. 3, 4.2).

Kammarrätten i Stockholm och riksskatteverket (RSV) menar att skyldigheten för captivebolag att göra maximala avsättningar till säkerhetsreserven innan bolaget får ge koncernbidrag bör tas in i kommunalskattelagen (bil. 3, 4.3 och 4.5).

RSV redovisar vissa skattefördelar för captivebolag. *RSV* framhåller att captivebolagens verksamhet är åtskild från den övriga verksamheten inom koncernen och att det mot denna bakgrund bör övervägas att införa ett undantag från avdragsrätten för koncernbidrag till captivebolag (bil. 3, 4.5).

Svenska Försäkringsbolags Riksförbund har understrukit vikten av att riksbankens föreskrifter på det kreditpolitiska området om allmän placeringsplikt också träffar captivebolagen för att man skall kunna upprätthålla konkurrenslikhet mellan dessa bolag och försäkringsbolag i allmänhet (bil. 3, 4.8).

Försäkringsjuridiska föreningen önskar ökad klarhet i fråga om möjligheterna för captivebolag att försäkra risker utanför koncernen (bil. 3, 4.11).

AGA Re och *Electrolux Re* hävdar att det inte finns skäl att göra några särskilda begränsningar vad gäller koncernbidrag från captivebolag (bil. 3, 4.12 och 4.13).

Skälen för mitt förslag: Jag har tidigare uttalat att den verksamhet som ett captivebolag bedriver är att anse som försäkringsrörelse. Alltså krävs koncession för sådan verksamhet. I detta avsnitt behandlas de särskilda aspekter som aktualiseras vid en prövning av den verksamhet som ett captivebolag bedriver.

I avsnitt 2.5 har jag redovisat de fördelar som man vanligen ser i att försäkra koncernens risker i ett captivebolag. Själv vill jag särskilt framhålla följande. Med captivesystem skapas förutsättningar för ökat självrisktagande inom en koncern. Detta stimulerar i sin tur den skadeförebyggande verksamheten, något som från samhällsekonomisk synpunkt måste betraktas som i hög grad positivt. Konkurrenten från captivebolag kan också verksamt bidra till vidareutveckling av försäkringslösningar inom området för företagsförsäkring.

Ett captivebolag kan ha till uppgift att direkt försäkra koncernbolagens risker (s.k. direktförsäkringscaptive) eller att indirekt försäkra koncernens risker (s.k. återförsäkringscaptive). De tre captivebolag som verkar i Sverige är av det senare slaget. Som angetts i det föregående innebär detta att koncernbolagen, när de tecknar försäkring hos ett utomstående försäkringsbolag, kräver att detta bolag skall återförsäkra riskerna hos koncernens captivebolag. Två av de svenska captivebolagen har sin koncession

begränsad till koncernens risker vid anläggningarna utomlands. Den tveksamhet som har funnits inför etablering av captivebolag har emellertid gällt möjligheten att försäkra även en koncerns risker vid anläggningar belägna i Sverige. Tveksamheten har närmast gällt huruvida en sådan etablering är förenlig med behovsprincipen i de nuvarande koncessionsreglerna. Detta har lett till att endast ett bolag, AGA Re, fått koncession och detta under begränsad tid, i avvaktan på det utredningsarbete som nu slutförts.

En omfattande etablering av svenska captivebolag som försäkrar även risker i Sverige sägs ibland innebära en alltför stor uppsplittring av försäkringsmarknaden och därför medföra negativa effekter för försäkringskollektivet i stort. I ett captivesystem för återförsäkring måste direktförsäkrarna återförsäkra större delen av riskerna hos captivebolaget. Den minskning av återförsäkringsvolymen som blir följden för de traditionella bolagen kan medföra att de går miste om vissa stordriftsfördelar och även vissa favörer från premiesynpunkt, som kan erhållas vid stora volymer av återförsäkring. Dessa bolag kan även förlora en del av den reciproka återförsäkringsaffär som de annars normalt skulle ha erhållit i byte mot egen avgiven affär. En sådan nedgång på den traditionella återförsäkringsmarknaden kan dock, åtminstone till en del, kompenseras genom att captivebolagen i sin tur återförsäkrar hos svenska försäkringsbolag. Totalt sett bör riskerna för en mera betydande minskning av de traditionella försäkringsbolagens reciproka affärer vara begränsade. Det kan också nämnas att den rätt som företag och andra har att teckna försäkring utomlands i vissa avseenden kan få samma följder. F.ö. har de hittillsvarande captivebolagen i stor utsträckning placerat sin återförsäkring hos svenska försäkringsbolag, antingen direkt eller via internationella återförsäkringsbolag. Captivebolagens verksamhet bedöms därför inte hittills ha haft några mera påtagliga negativa effekter på de traditionella bolagens försäkringsaffär.

Jag har tidigare (avsnitt 4.2) redovisat de negativa effekter som uppkommer om det etableras specialbolag som avser att vända sig till extremt goda risker, något som i regel leder till högre premier för försäkringstagarkollektivet i övrigt. Tanken att inrätta captivebolag vilar till en del på den förutsättningen att man inom koncernen har bättre skadeutfall än genomsnittet av försäkringstagarkollektivet. Etablering av captivebolag skulle alltså kunna få delvis samma följder som angetts i fråga om de här nämnda specialbolagen. Emellertid är det redan nu så att premierna för storföretagen är differentierade med hänsyn till riskens art även i traditionella försäkringslösningar och än mer i de alternativa lösningar, t.ex. kontosystem, som försäkringsbolagen utvecklat under senare år. Alltså kan hänsyn till solidariteten inom försäkringstagarkollektivet knappast motivera en restriktiv hållning till just captivebolag.

Frågan huruvida etablering av captivebolag i Sverige kan inverka på valutarörelserna bör något beröras. Negativa effekter kan uppkomma om captivebolaget retrocederar enbart till utländska återförsäkringsbolag och om utländsk expertis får svara för administrationen av captivebolaget.

Försäkring i captivebolag kan emellertid också ge positiva valutaeffekter om en sådan försäkringsform leder till att utländska dotterbolag i svenska koncerner försäkrar i Sverige i stället för lokalt och om retrocessionen sker till svenska försäkringsbolag. Det finns emellertid inte anledning anta annat än att försäkringsverksamhet i captivebolag endast skulle ha marginell inverkan på valutarörelserna i jämförelse med det fallet att verksamheten förblev i de traditionella försäkringsbolagen.

De skäl som här har redovisats talar enligt min mening för att försäkringsverksamhet i captivebolag principiellt sett inte är oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Denna bedömning vinner stöd av de erfarenheter som vi hittills har haft av sådan verksamhet i Sverige. Alltså bör koncession i princip kunna ges för försäkringsverksamhet i captivebolag. Sådan koncession bör ges under samma förutsättningar som för försäkringsbolag i allmänhet. Koncession skall alltså beviljas om inte den planerade rörelsen bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. De faktorer som jag har redovisat i mina allmänna överväganden om den materiella koncessionsprövningen (avsnitt 3.2) bör beaktas även vid koncessionsprövning för ett captivebolag. Ett förhållande som särskilt bör beaktas i detta sammanhang är att en koncern kan välja att förlägga sitt captivebolag utomlands med möjlighet att därifrån försäkra även riskerna vid koncernens anläggningar i Sverige.

De bedömningar som här har redovisats är i allt väsentligt grundade på erfarenheter av återförsäkring i captivebolag. Mycket talar emellertid för att det kan visa sig lämpligt att bedriva också direktförsäkring i captivebolag. Innan man vunnit närmare erfarenheter av sådan verksamhet bör dock eventuella koncessioner begränsas till en tidrymd som kan tjäna som lämplig försöksperiod.

Under remissbehandlingen har frågan om captivebolagens möjligheter att försäkra risker utanför koncernen tagits upp. Jag har en viss förståelse för att det av praktiska och ekonomiska skäl i vissa fall skulle kunna vara fördelaktigt att i ett captivebolag försäkra sådana risker utanför koncernen som har nära anknytning till verksamheten i koncernen. Denna fråga har emellertid ett visst samband med den mera allmänna frågan om ägarförhållandena i försäkringsbolag, vilken kan komma att tas upp av FVK i dess fortsatta arbete. Av detta skäl och mot den bakgrund i övrigt som här har angetts är jag f.n. inte beredd att förorda en så vittgående koncessionsgivning.

Det finns också anledning att ta upp vissa skattefrågor med anknytning till captivebolagens verksamhet. Ett captivebolag skall, i likhet med övriga försäkringsbolag, göra avsättningar till försäkringstekniska skulder (premie-, ersättnings- och skadebehandlingsreserv samt sådan tilldelad återbäring som inte har förfallit till betalning). Dessa avsättningar får sedan förstärkas med avsättningar till en särskild säkerhetsreserv enligt den av försäkringsinspektionen upprättade s.k. normalplanen. F.n. gäller att av-

sättningar till säkerhetsreserven för indirekt försäkring får uppgå till högst 200 % av premieinkomsten för egen räkning. Dessa avsättningar är avdragsgilla vid beskattningen och kan alltså fungera som en obeskattad reserv. Skatteeffekterna är mest påtagliga under captivebolagets uppbyggnadsskede. Därefter kan de öka endast i den mån captivebolagets premieinkomst för egen räkning ökar.

För captivebolag, liksom för andra företag inom eller utanför försäkringsbranschen, anges i 43 § 3 mom. och i punkt 3 av anvisningarna till 43 § kommunalskattelagen (1928:370) under vilka förutsättningar koncernbidrag kan ges med avdragsrätt för givaren och skattskyldighet för mottagaren. De befintliga svenska captivebolagen har alltså haft möjlighet att lämna och ta emot koncernbidrag. Som framgått i avsnitt 2.5 har de också i stor utsträckning utnyttjat denna möjlighet.

Flera remissinstanser har tagit upp frågan om rätten för ett captivebolag att ta emot och ge koncernbidrag med den skatteutjämningsseffekt som därmed vanligen uppstår. Enligt min mening bör denna fråga bedömas från utgångspunkten att försäkringsverksamhet bör drivas på så långt möjligt lika villkor. Detta gäller också för captivebolag i jämförelse med traditionella försäkringsbolag. Eftersom captivebolagen har till uppgift att försäkra enbart risker inom koncernen är det dock inte möjligt att uppnå total likhet med traditionella försäkringsbolag. Även försäkringsbolag i allmänhet har rätt att ge och ta emot koncernbidrag. Eftersom möjligheterna för ett försäkringsbolag att äga dotterbolag utanför försäkringsbranschen är starkt begränsade får dock möjligheten till koncernbidrag i dessa fall mindre praktisk betydelse.

Ett captivebolag kan alltså lämna koncernbidrag till ett annat dotterbolag i koncernen som går med förlust eller som har utnyttjade vinstregleringsmöjligheter i form av överavskrivningar, avsättning till resultatutjämningsfond, nedskrivning av varulager eller avsättning till investeringsfond. På detta sätt kan koncernen skjuta upp eller, om bidraget används för att täcka en förlust, undgå beskattning av captivebolagets vinstmedel. På motsvarande vis kan captivebolaget ta emot bidrag från andra koncernbolag och avsätta dessa medel till säkerhetsreserv och därigenom uppskjuta beskattningen.

En koncern med captivebolag kan alltså vinna vissa skattefördelar genom att utnyttja möjligheten att lämna koncernbidrag, något som inte kan uppnås i koncerner som anlitar traditionella försäkringsbolag. Enligt min mening får dock koncernbidrag från ett captivebolag, på samma sätt som t.ex. återbäring vid konventionell försäkring, anses vara ett naturligt sätt att återföra överskott från försäkringsrörelsen till koncernbolagen. Koncernbidraget skulle f.ö. kunna ersättas med andra former för överföringar, liknande dem som traditionellt tillämpas inom försäkringsbranschen. Ett direktförsäkringscaptive kan lämna återbäring till koncernbolagen på försäkringsmässiga grunder, exempelvis i förhållande till resp. bolags skade-

resultat. När det gäller ett återförsäkringscaptive är det dock svårare att finna en lika smidig metod att fördela överskott som möjligheten att ge koncernbidrag innebär. Vill man fördela captivebolagens överskott med hänsyn till koncernbolagens affärsmässiga resultat, t.ex gynna bolag som går med förlust, kan koncernbolagen genom koncernbidrag sinsemellan fördela återbäringen från captivebolaget. Däremot skulle det vara svårare att begränsa återbäringen till att enbart avse de svenska dotterbolagen.

I likhet med FVK anser jag att möjligheten för ett captivebolag att ge koncernbidrag är ett smidigare sätt än de metoder som man annars skulle ha varit hänvisad till för att återföra captivebolagets överskott till dem som har bidragit därtill. Det finns därför inte skäl att utesluta möjligheten för ett captivebolag att ge koncernbidrag. För att säkerställa att captivebolagets konsolidering är god bör dock den begränsningen göras att koncernbidrag får ges först sedan maximala avsättningar gjorts till säkerhetsreserven. Motiven för denna begränsning är, enligt min mening, uteslutande av försäkringsteknisk natur. Jag kan därför inte ansluta mig till den uppfattning som under remissbehandlingen framförts av kammarrätten i Stockholm och av riksskatteverket att begränsningen bör införas i kommunal-skattelagen. I likhet med FVK finner jag det lämpligast att begränsningen tas in i beslutet om koncession för resp. bolag.

Jag vill också något uppehålla mig vid frågor som har anknytning till ett captivebolags rätt att ta emot koncernbidrag. I medvetande om att ett dåligt resultat kan kompenseras genom mottagande av koncernbidrag skulle ett captivebolag kunna välja att hålla låg konsolidering och därmed också en låg premienivå. Ett sådant förfarande skulle, i vart fall när det gäller direktförsäkringscaptive, kunna påverka konkurrensbilden på ett sådant sätt att det fick ses som ett osunt inslag i försäkringsverksamheten. Emellertid ligger det inom ramen för försäkringsinspektionens tillsynsuppgifter att förhindra captivebolagen att på detta sätt utnyttja möjligheten att erhålla koncernbidrag. Jag finner därför inte skäl att föreslå någon begränsning av rätten för captivebolag att ta emot koncernbidrag av övriga koncernbolag.

Med stöd av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel har regeringen förordnat att allmän placeringsplikt får tillämpas i fråga om försäkringsföretag med svensk koncession (senast SFS 1983:917). Riksbanken har därefter beslutat att sådana försäkringsföretag skall placera en viss del av sina tillgångar i prioriterade obligationer. Från denna placeringsplikt har undantagits vissa mindre bolag, närmare bestämt sådana med en balansomslutning på mindre än 50 milj. kr. Den begränsningen innebär att de här i landet verksamma captivebolagen inte ålagts någon placeringsplikt.

I sitt remissyttrande har *Svenska Försäkringsbolags Riksförbund* understrukit vikten av att den av riksbanken föreskrivna placeringsplikten för försäkringsbolag får gälla även captivebolag. Detta för att konkurrensläggelse skall uppnås mellan dessa bolag och övriga försäkringsbolag som är verksamma inom området för företagsförsäkring.

Den begränsning av allmänna placeringsplikten som riksbanken brukar medge är betingad främst av praktiska skäl. I och för sig har jag förståelse för riksförbundets ståndpunkt att man i möjligaste mån bör eftersträva konkurrenslikställighet mellan alla försäkringsgivare. Det förhållandet att dessa mindre bolag undantas från placeringsplikten har emellertid, enligt min bedömning, inte sådan effekt att det menligt rubbar förutsättningarna för konkurrensen mellan bolagen. Det är enligt min mening lämpligt att riksbanken även framgent beaktar konkurrensaspekter när man utformar föreskrifter om allmän placeringsplikt.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),
2. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärendet som *bilaga 4*.

5 Specialmotivering

5.1 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

1 kap.

1 § Försäkringsrörelse får drivas endast av försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag som fått tillstånd (koncession) till detta enligt denna lag, om inte annat följer av 2 § eller av 10 § fjärde stycket.

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked om huruvida koncession enligt första stycket krävs för en planerad verksamhet.

Ett förhandsbesked enligt andra stycket är bindande för den myndighet som har lämnat beskedet. Om regeringen har beslutat i fråga om förhandsbesked är även försäkringsinspektionen bunden av detta besked.

Försäkringsbolagen skall stå under tillsyn av försäkringsinspektionen och vara registrerade hos denna.

Eftersom någon legaldefinition av begreppet försäkringsrörelse inte föreslås är första stycket oförändrat. De kriterier som bör vara avgörande för huruvida en viss verksamhet är att betrakta som försäkringsrörelse har angetts i avsnitt 3.1.

Enligt andra stycket, som är nytt, skall försäkringsinspektionen efter ansökan lämna förhandsbesked om huruvida koncession enligt första stycket krävs för en planerad verksamhet. Inspektionens beslut kan, enligt 19 kap. 13 § FRL, överklagas hos regeringen.

Enligt tredje stycket, som också är nytt, är ett förhandsbesked bindande för den myndighet som har lämnat beskedet, alltså vanligen försäkringsinspektionen. Om inspektionens beslut efter besvär har prövats av regeringen bör dock, av naturliga skäl, både regeringen och inspektionen vara bundna av regeringens beslut.

Motiveringen i övrigt rörande förhandsbesked har redovisats i avsnitt 3.1.2.

2 kap.

3 § Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om koncession skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten. Avser bolagets rörelse livförsäkring eller avser rörelsen annat slag av försäkring för längre tid än tio år, skall dessutom särskilda regler (grunder) för verksamheten upprättas enligt vad som sägs i 6 §. Grunderna skall underställas regeringen för stadfästelse.

Regeringen prövar att bolagsordningen och grunderna överensstämmer med denna lag och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Regeringen stadfäster bolagsordningen och grunderna samt beviljar koncession, om inte den planerade verksamheten bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Koncession beviljas tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut. Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid gäller samma regler som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag.

Till första stycket har fogats en bestämmelse att koncessionsansökningen skall vara åtföljd av en plan för den tilltänkta verksamheten. Synpunkter på planens innehåll har redovisats i avsnitt 3.2.3. Skyldigheten att bifoga en verksamhetsplan vid koncessionsansökningen bör inte gälla sådana ansökningar som getts in före ikraftträdandet men som inte avgjorts dessförinnan.

Det nuvarande tredje stycket har i förslaget delats i två stycken.

Tredje stycket innehåller den materiella koncessionsbestämmelsen. Enligt denna skall koncession beviljas, om inte den planerade verksamheten bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Koncessionsprövningen är inte längre inriktad på en behovsprövning med utgångspunkt i en kvantitativ marknadsbedömning utan grundas i stället på en allsidig prövning av den planerade verksamhetens konsekvenser för utvecklingen, utifrån principen om en sund utveckling av försäkringsväsendet.

Fjärde stycket innehåller bestämmelser om tidsbegränsning av koncessioner och innebär ingen förändring.

Motiveringen i övrigt har redovisats i avsnitt 3.2.1.

19 kap.

12 § Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan föreskriven koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

Paragrafen är ny.

Första stycket är uppbyggt efter mönster från lagen (1980: 2) om finansbolag. Det ger försäkringsinspektionen möjlighet att få del av alla de upplysningar som behövs för att bedöma om en viss verksamhet är att anse som försäkringsrörelse. Av 21 kap. 2 § tredje stycket framgår att försäkringsinspektionen kan förena föreläggandet med vite. Fråga om utdömande av sådant vite prövas av allmän domstol. Att straff kan ådömas den som meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter framgår av 21 kap. 1 § första stycket 1. i den nu föreslagna lydelsen.

I andra stycket anges hur försäkringsinspektionen skall förfara då man konstaterat att någon driver försäkringsrörelse utan att ha erforderlig koncession. Ingripande skall ske genom föreläggande. Föreläggandet skall gå ut på att den för verksamheten ansvarige skall vidta någon av följande tre alternativa åtgärder nämligen att söka koncession, att göra ändringar i verksamheten eller att upphöra med densamma. Sådant föreläggande kan även riktas mot den som bedriver försäkringsrörelse i strid mot förhandsbesked. Också i detta fall kan inspektionen förena föreläggandet med vite. Fråga om utdömande av vitet prövas av allmän domstol.

21 kap.

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 7 kap. 20 §, 8 kap. 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § första stycket andra eller tredje meningen,

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 12 §,

5. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 18 kap. 3 § första eller andra stycket, 5 § tredje stycket eller 7 §,

6. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 8 § tredje stycket såvitt detta lagrum rör förbehåll enligt 18 kap. 1 §.

I fall som avses i 10 kap. 14 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 2 § detta kapitel döms ej till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 12 kap. 12 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Som en konsekvens av den föreslagna ordningen för prövning huruvida en verksamhet är att anse som försäkringsrörelse, har bestämmelserna om brottet olaga försäkringsrörelse, vilka tidigare utgjorde punkt 1 i första stycket, tagits bort. Motiveringen har redovisats i avsnitt 3.1.2.

2 § Försäkringsinspektionen kan vid vite förelägga verkställande direktören och styrelseledamöterna att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar att

1. till försäkringsinspektionen göra behöriga redovisningshandlingar eller revisionsberättelser eller

2. hos inspektionen göra behöriga anmälningar för registrering.

Föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenhet att göra anmälan medför att bolagsstämman eller styrelsens beslut förfaller eller bolaget blir skyldigt att träda i likvidation.

Försäkringsinspektionen kan förena annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall den mot vilken föreläggandet riktas genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan försäkringsinspektionen döma ut vitet.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite enligt första stycket förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Genom tillägget i sista stycket klargörs att inspektionens beslut om föreläggande vid vite endast i sådana fall som avses i första stycket överklagas hos kammarrätten. Om inspektionen i annat fall, med stöd av tredje stycket, har förenat ett föreläggande med vite förs talan mot beslutet, enligt 19 kap. 13 § första stycket, hos regeringen. Detta gäller t.ex. om föreläggande enligt 19 kap. 11 eller 12 §§ förenats med vite.

Övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

5.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

1 § Utländskt försäkringsföretag får, under förutsättning att företaget erhållit tillstånd (koncession) därtill enligt 7 §, här i riket driva försäkringsrörelse genom generalagent såsom syssloman och i övrigt under villkor, som stadgas i denna lag.

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked om huruvida koncession enligt första stycket krävs för en planerad verksamhet.

Ett förhandsbesked enligt andra stycket är bindande för den myndighet som lämnat beskedet. Om regeringen har beslutat i fråga om förhandsbesked är även försäkringsinspektionen bunden av detta besked.

Om det finns särskilda skäl och företagets reglemente tillåter det, får ett utländskt försäkringsföretag som har erhållit koncession medges att genom generalagenten driva annan rörelse här i riket än försäkringsrörelse. Medgivande lämnas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen.

Om det finns skäl, får ett medgivande enligt fjärde stycket återkallas av den som får lämna sådant medgivande.

Bestämmelserna om förhandsbesked i andra och tredje styckena är nya och motsvarar 1 kap. 1 § andra och tredje styckena FRL. Motiveringen har redovisats i avsnitt 3.1.2.

5 a § Med bankinstitut avses i denna lag bankaktiebolag, sparbank och sådan kreditkassa som avses i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

Enligt 6, 15, 16 och 25 §§ skall ett utländskt försäkringsföretag som bedriver rörelse här i landet göra vissa depositioner i bankinstitut. I 5 a §, som är ny, har bankinstitut definierats som bankaktiebolag, sparbank samt kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen, dvs. centralkassa och jordbrukskassa. Här avses endast banker med svensk oktroj.

6 § Ansökan om koncession görs hos regeringen. I ansökningen skall anges den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som styrker generalagentens behörighet enligt 4 §;
2. det för företaget gällande reglementet;
3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse enligt 2 § första stycket jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företagets hemland under de sista tre åren kan ha framställts mot företagets verksamhet, och dessutom företagets årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;
4. behörig fullmakt för generalagenten att på företagets vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen samt att ta emot stämning och själv eller genom annan tala och svara i alla rättsförhållanden som har samband med försäkringsrörelsen;
5. bevis att företaget för de ändamål som anges i 16 § samt på det sätt och under de villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i bankinstitut har deponerat värdehandlingar, som inspektionen godtagit, till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen lämnades in;
6. en plan för den tilltänkta verksamheten.

Deponering enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. Försäkringsinspektionen kan bestämma att deponeringen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt. Sådant beslut får inspektionen återkalla om det finns skäl till det.

Om rörelsen skall avse livförsäkring, skall enligt 11 § upprättas särskilda grunder för verksamheten. Grunderna, som skall bifogas ansökningsen om koncession, skall underställas regeringen för stadfästelse.

I första stycket anges vad som skall åtfölja en koncessionsansökan. Förutom vissa smärre språkliga och redaktionella ändringar har depositionsbeloppen i punkt 5 ändrats. Detta belopp har anknutits till basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring och skall uppgå till 300 gånger det basbelopp som gällde då ansökningsen lämnades in till inspektionen.

Enligt punkt 5 skall deponering ske i bankinstitut. Som framgår av 5 a § avses med detta bankaktiebolag, sparbank eller centralkassa eller jordbrukskassa inom jordbrukskasserörelsen.

Tillägget i punkt 6 om en verksamhetsplan motsvarar ändringen i 2 kap. 3 § första stycket FRL.

Andra stycket innehåller en dispensregel som ger inspektionen möjlighet att, med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet, bestämma en lägre deposition. Dispensregeln inbegriper rörelse för försäkring för resor i utlandet, för vilken det tidigare fanns en dispensbestämmelse i första stycket 5. Bestämmelsen i fjärde stycket om återkallelse av dispens har överförs till andra stycket.

Motiveringen i övrigt har redovisats i avsnitten 3.2.3 och 3.2.4.

7 § Regeringen beviljar koncession om ansökningsen står i överensstämmelse med denna lag och den planerade verksamheten inte bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. I samband därmed godkänner regeringen generalagenten.

Koncession beviljas tills vidare eller, om det finns särskilda omständigheter, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Innan koncession meddelas för rörelse, som avser livförsäkring, prövar regeringen om de upprättade grunderna för verksamheten överensstämmer med denna lag och med andra författningar. Regeringen prövar då också om särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den tilltänkta rörelsen. I samband med beviljande av koncessionen stadfäster regeringen grunderna för verksamheten.

Avser ansökan endast utvidgning av beviljad koncession till ny försäkringsgren eller utbyte av koncession för viss försäkringsgren mot koncession för annan gren, får försäkringsinspektionen besluta i ärendet i regeringens ställe, om ärendet icke är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

Första och andra styckena motsvarar i huvudsak 2 kap. 3 § tredje och fjärde styckena FRL och innehåller bestämmelser om villkor för koncession och om tidsbegränsning av sådan. Koncessionsprövningen för utländska försäkringsföretag skall i princip grundas på samma kriterier som för svenska bolag.

Motiveringen i övrigt har redovisats i avsnitt 3.2.2.

10 § Det åligger generalagenten att för varje räkenskapsår enligt formuler, som fastställts av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse för företagets verksamhet inom riket.

För livförsäkringsverksamhet skall redogörelsen enligt första stycket innehålla bevis om att värdet av den av företaget gjorda depositionen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. I redogörelsen skall, under beteckningen försäkringstekniska skulder, som skuld tas upp det vid samma tidpunkt beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiereserv),
2. försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv),
3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),
4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och
5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

I paragrafens andra stycke anges vissa skyldigheter för den som är generalagent för ett utländskt företags livförsäkringsrörelse i Sverige. Generalagenten skall bl.a. förete bevis om att depositionen enligt 6 § första stycket 5 uppgår till 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. Vidare gäller att generalagenten skall redovisa värdet av de försäkringstekniska skulderna. Redovisningen skall ske i enlighet med bestämmelserna i 13–15 §§.

13 § Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid varje tidpunkt redovisas i sådana värdehandlingar som anges i 7 kap. 9 § första stycket 1-7 försäkringsrörelselagen (1982: 713), eller i lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet eller, i den mån försäkringsinspektionen medger det, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som har övertagits i återförsäkring.

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§.

Utan hinder av första stycket får ett belopp, motsvarande högst tjugo procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än sådana som nämns i första stycket, dock inte i aktier.

Med de försäkringstekniska skulderna för egen räkning förstås den del av de försäkringstekniska skulderna, som icke motsvarar värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

Bestämmelsen i första stycket om ett särskilt tillägg till de försäkringstekniska skulderna har utgått. Detta sammanhänger med att tillägget avsågs utgöra en motsvarighet till den för svenska livförsäkringsbolag stadgade skyldigheten att göra avsättning till en säkerhetsfond. Kravet på sådana avsättningar upphörde dock vid årsskiftet 1982/83.

De nuvarande bestämmelserna i andra stycket om redovisning av mottagen återförsäkring har ersatts med vissa bestämmelser om vad som får hänföras till de tillgångar som skall motsvara försäkringstekniska skulder. Genom att 90% av nedsättningen enligt 6 och 10 §§ får räknas in i tillgångarna som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna sker en kombination av dessa tillgångar och den basbeloppsanknutna minimidepositionen, vilken då måste i motsvarande mån bestå av tillgångar enligt första stycket. Minst 10% av minimidepositionen kommer då inte att vara pantsatt enligt 15 § första stycket, vilket medför att denna del, förutom till betalning av fordringar på grund av försäkringsavtal, kan användas till betalning av böter, viten m.m. enligt 16 §.

15 § De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder helt eller delvis redovisas, skall förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en innehas av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. Försäkringsinspektionen får dock på framställning av företaget medge att värdehandlingarna i stället, på sätt och under villkor som av inspektionen bestäms, sätts i särskilt förvar i bankinstitut. I dessa värdehandlingar har försäkringstagarna pant-rätt som i handpant till säkerhet för att företaget fullgör sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

Generalagenten skall se till att det alltid finns värdehandlingar till erforderligt belopp i förvar enligt första stycket.

Om en värdehandling som har satts i förvar skall tas ut eller bytas, skall bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) tillämpas. Vad som där sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller ombud, som enligt 27 § har utsetts av företaget.

Om en generalagent eller ett ombud som ett företag har utsett enligt 27 § inte fullgör vad som åligger honom enligt denna paragraf skall det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet genast göra anmälan om detta till inspektionen.

Paragrafen innehåller regler avseende förvaring av de tillgångar i vilka de försäkringstekniska skulderna helt eller delvis redovisas samt om pant-rätt i dessa handlingar.

Bestämmelsen om tillägg till de försäkringstekniska skulderna har utgått. Detsamma gäller möjligheten att sätta tillgångar i förvar i riksbanken.

15 a § För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen drivs med tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring, skall depositionen enligt 6 § första stycket 5 inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår uppgå till ett belopp som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång.

Om bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret överstiger depositionen enligt första stycket, skall depositionen uppgå till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad ett försäkringsföretag de-

ponerat väsentligt den premieinkomst som anges i andra stycket, får försäkringsinspektionen medge företaget att få ut det överskjutande beloppet i den mån detta inte hänför sig till en deposition enligt första stycket.

I paragrafen regleras säkerhetskraven för skadeförsäkring och för sådan personförsäkring där rörelsen drivs utan tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring.

För ett utländskt företag skall depositionen enligt 6 § första stycket 5 uppgå till 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. Denna minimideposition skall enligt första och andra styckena kombineras med en omslutningsrelaterad deposition på så sätt att om bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret överstiger minimidepositionen, skall den totala depositionen uppgå till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om rätt att i vissa fall få tillbaka en del av depositionen.

16 § Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6, 10 och 15 a §§ har deponerat i bankinstitut får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av företagets livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur depositioner enligt 6, 10 och 15 a §§ får användas. Ändringarna följer av att depositionen enligt förslaget skall göras i bankinstitut i stället för i riksbanken.

25 § Försäkringsinspektionen får meddela de erinringar i fråga om utländska försäkringsföretags verksamhet här i riket som inspektionen anser behövliga.

Försäkringsinspektionen skall förelägga företaget att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder, om inspektionen finner att

1. avvikelse skett från denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller grunderna, om sådana finns,
2. grunderna inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse,
3. i bankinstitut enligt 6, 10 eller 15 a §§ deponerat belopp minskat genom att värdehandlingarna avsevärt nedgått i värde eller av annan anledning,
4. de tillgångar, som motsvarar värdet av de försäkringstekniska skulderna inte är tillräckliga, eller
5. det i övrigt finns allvarliga anmärkningar mot försäkringsföretagets verksamhet.

Om ett föreläggande enligt andra stycket inte har följts inom den bestämda tiden och det anmärkta förhållandet inte heller på något annat sätt undanröjts, skall försäkringsinspektionen göra anmälan om detta till rege-

ringen. Om regeringen finner så svåra missförhållanden föreligga, att försäkringsverksamheten bör upphöra, kan regeringen förklara koncessionen förverkad.

Beslut, varigenom koncessionen förklarats förverkad, skall av försäkringsinspektionen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

I punkt 3 har riksbanken ersatts med bankinstitut.

Bestämmelsen om tillägg till de försäkringstekniska skulderna som tidigare angavs i punkt 4 har utgått.

25 a § Försäkringsinspektionen kan vid vite förelägga generalagenten att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar att sända in behöriga redovisningshandlingar och revisionsberättelser.

Försäkringsinspektionen kan förena ett annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall det utländska försäkringsföretaget genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan försäkringsinspektionen döma ut vitet.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite enligt första stycket förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Ändringen i denna paragraf överensstämmer med den ändring som föreslagits i 21 kap. 2 § sista stycket FRL.

25 b § Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

Paragrafen är ny och motsvarar bestämmelsen i 19 kap. 12 § FRL.

Att försäkringsinspektionen kan förena förelägganden enligt denna paragraf med vite, framgår av 25 a §. Fråga om utdömande av vite ankommer på allmän domstol.

28 § Har koncession för utländskt försäkringsföretag att här i riket driva livförsäkringsrörelse förklarats förverkad, skall för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt en särskild administration inträda. Bestämmelserna i 14 kap. 25–28 §§ om särskild administration i försäkringsrörelselagen (1982:713) skall tillämpas. Vidare gäller bestämmelsen i 14 kap. 23 § samma lag om förbud att meddela nya försäkringar. Vid tillämpningen av nu nämnda lagrum skall iakttagas, att upphörande av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket skall anses motsvara livförsäkringsbolags trädande i likvidation eller beslut om avträdande av dess egendom till konkurs samt att vad i 14 kap. 26 § fjärde stycket försäkringsrörelsela-

gen sägs om registrering i stället skall avse kungörande i Post- och Inrikes Tidningar. I fall som här avses må överlåtelse av livförsäkringarna ske, förutom till svenskt försäkringsbolag, jämväl till utländskt företag, som erhållit koncession för livförsäkringsrörelse här i riket.

Där vid överlåtelse av försäkringarna eller eljest uppstått överskott, skall ur detta i första hand gäldas kostnaden för administrationen och oguldet sådant bidrag, som avses i 26 §, varefter återstoden skall överlämnas till det företag, vars försäkringar varit föremål för administration.

Har företag i annat fall än enligt första stycket upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, är företaget likväl skyldigt att på det sätt som anges i 13-15 §§ redovisa tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för redan meddelade livförsäkringar. Det åligger ombud, som har utsetts av företaget enligt 27 §, att fullgöra de skyldigheter enligt 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. Om ej tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna redovisas eller om det av annat skäl finns anledning anta att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, ankommer det på försäkringsinspektionen att besluta att administration enligt första stycket skall inträda. Om de till redovisning avsatta tillgångarna anses otillräckliga får dock administration inte föreskrivas, förrän försäkringsinspektionen har förelagt företaget att fylla bristen och denna inte täckts inom fyra veckor efter det att sådant föreläggande skett. Om i ett sådant fall administration inträder skall bestämmelserna i första stycket om upphörandet av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.

I tredje stycket har bestämmelsen om tillägg till de försäkringstekniska skulderna utgått.

35 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag.

Paragrafen har utformats efter mönster av 21 kap. 1 § 1. FRL i den föreslagna lydelsen och innefattar staffsanktion för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter till försäkringsinspektionen om förhållanden som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

2. Ett utländskt försäkringsföretag som vid utgången av år 1984 har svensk koncession skall senast den 1 januari 1988 till försäkringsinspektionen ha inkommit med bevis om att företaget i bankinstitut deponerat det belopp som anges i 6 § första stycket 5. Tills så har skett får företaget tillämpa 15 a § i dess lydelse före ikraftträdandet av denna lag.

3. Om särskilda skäl föreligger får försäkringsinspektionen, efter prövning i varje särskilt fall, medge att den i punkt 2 angivna fristen utsträcks längst till den 1 januari 1990.

För de utländska försäkringsföretag som redan före lagens ikraftträdande har svensk koncession innebär förslaget en väsentlig ökning av depositionerna. För att mildra övergången till ett system med basbeloppsanknuten minimideposition, kombinerad med en omslutningsrelaterad deposition, ges de nämnda företagen möjlighet att tillämpa tidigare gällande bestämmelser om deposition fram till årsskiftet 1987/88. Så länge som äldre bestämmelser om depositionens storlek tillämpas bör även äldre bestämmelser i 15 a § om tillägg till nedsättning tillämpas.

Efter prövning från fall till fall kan försäkringsinspektionen, om särskilda skäl föreligger, medge att fristen enligt punkt 2 utsträcks längst till årsskiftet 1989/90.

6 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),
2. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

7 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Sammanfattning av försäkringsverksamhetskommitténs betänkande (SOU 1983: 5) Koncession för försäkringsrörelse

Försäkringsverksamhetskommitténs (FVK:s) utredningsuppdrag omspänner nästan alla större principiella frågeställningar som berör det icke-statliga försäkringsväsendet. Normalt brukar en kommitté som får ett sådant uppdrag starta med en kartläggning av hela utredningsfältet, göra en samlad analys av problematiken för att urskilja de konkreta delfrågornas relevans och logiska sammanhang och därefter upprätta en systematisk plan för arbetets tidsuppläggning och ordningsföljd.

I försäkringsverksamhetskommitténs fall har emellertid departementschefen i direktiven och under hand angivit att vissa frågor skall behandlas med förtur. Detta gäller bl. a. inspektionens lekmannastyrelse, konsumentskyddets organisation och koncessionsprövningen för captivebolag. Kommittén har redan behandlat de två första förtursfrågorna.

Det tredje ämnet som kommittén anmodats behandla med förtur – koncessionsprövningen för captivebolag – sammanhänger emellertid nära med vissa andra frågor. Det gäller t. ex. frågan om innebörden och en eventuell legaldefinition av begreppet försäkringsrörelse. Vidare blir formerna för koncessionsprövning för captivebolag beroende av hur den materiella koncessionsprövningen över huvud taget utformas.

Kommitténs tredje delbetänkande upptar därför tre huvudområden, nämligen begreppet försäkringsrörelse, den materiella koncessionsprövningen och koncessionsprövningen för captivebolag.

Begreppet försäkringsrörelse

Bristen på legaldefinition i lagstiftningen och klar vägledning i förarbetena leder till osäkerhet om vad som skall anses som försäkringsrörelse enligt lagen. En bättre ordning från rättssäkerhetssynpunkt vore – särskilt om man som f. n. har ett straffansvar för olaga försäkringsrörelse – om begreppet definierades i lagstiftningen. Innebörden av begreppet skall enligt nuvarande ordning tolkas vid rättstillämpningen.

Kommittén har uppdragit åt professor Carl Martin Roos vid Lunds universitet att utarbeta ett sakkunnigutlåtande i frågan. Uppdraget har redovisats i en promemoria med titeln Vad är försäkringsrörelse, vilken fogas som bilaga till betänkandet.

Vid sina överväganden har kommittén inte funnit det möjligt att åstadkomma en klar, entydig och praktiskt användbar legaldefinition av begreppet försäkringsrörelse.

Svårigheten att juridiskt avgränsa försäkringsrörelsebegreppet fram-

kommer naturligt vid en analys av olika former av försäkringsliknande verksamhet. Kommittén anger i betänkandet, utifrån en allmän beskrivning av för försäkringsrörelse typiska drag, i stället för en definition vissa kriterier som bör kunna utgöra grund för bedömning av vad som är försäkringsrörelse.

Kommittén finner att åtminstone följande kriterier måste vara uppfyllda för att försäkringsrörelse skall föreligga. Verksamheten skall gå ut på att *yrkesmässigt* göra ett åtagande att mot vederlag utge *ekonomisk ersättning eller utföra bestämd prestation vid ovissa händelsers inträffande*. Förekomsten av dessa moment nödvändiggör vanligtvis en bedömning bl. a. av huruvida erforderlig riskutjämning kan uppnås, sannolikheten för att de beskrivna, ovissa händelserna inträffar samt kostnaderna — både för att administrera verksamheten och för den ekonomiska ersättning som skall utgå. På basis av bedömningarna fastställs vederlag som skall göra det möjligt att infria det gjorda åtagandet.

Vid en allmän bedömning huruvida en viss verksamhet bör klassas som försäkringsrörelse räcker det emellertid inte att stanna vid detta. Hänsyn måste också tas till vad som i *allmänt språkbruk* och i affärslivet brukar betraktas som försäkringsrörelse. Vidare bör den allmänna bedömningen omfatta *behovet av samhällskontroll*, innebärande bl. a. koncessionskrav och särskild tillsyn. Vad som härvid bör beaktas är verksamhetens omfattning och åtagandenas ekonomiska betydelse för de tilltänkta kunderna, samt huruvida tillfredsställande kontroll är tillgodosedd i annan ordning än enligt försäkringslagstiftningen.

Kommittén redovisar i betänkandet hur den anser att gränsdragningen skall göras beträffande vissa typer av verksamhet, där fråga under senare år uppkommit huruvida de skall anses utgöra försäkringsrörelse.

Garanti- och serviceavtal består typiskt sett av ett åtagande rörande en viss produkt att mot vederlag utge ekonomisk prestation vid vissa händelsers inträffande. De händelser som utlöser åtagandena hänför sig till materialfel, förslitningsskador o. dyl. Förutom dessa typiska produktgarantier förekommer garantier som även omfattar s. k. ovissa händelser. Ett exempel är vagnskadegarantier, där garantierna även omfattar skador på bilen på grund av olyckshändelse.

Kommittén anser i princip att meddelande av garantier, åtminstone till den del de innefattar åtaganden rörande ovissa händelser, skall betraktas som försäkringsrörelse och kräva koncession i den mån behov av samhällskontroll anses föreligga.

Captivebolag är ett inom en koncern (dock inte försäkringskoncern) bildat försäkringsbolag som har till uppgift att försäkra eller återförsäkra risker hänförliga till övriga delar av koncernen (moder- och dotterbolag). Kommittén anser att detta slag av verksamhet i princip bör betraktas som försäkringsrörelse.

Särskilda problem huruvida försäkringsrörelse föreligger eller ej uppstår

när det gäller verksamhet som här i landet bedrivs av *utländska försäkringsföretag som inte har koncession i Sverige*. Svenska rättssubjekt har med vissa undantag full frihet att teckna försäkring i utlandet. Härvid uppkommer frågan vilka slag av aktiviteter från sådana här i landet icke koncessionerade försäkringsgivare, som är tillåtna utan svensk koncession.

Kommittén anser att utgångspunkten, liksom f. n. måste vara att det skall vara den svenske kunden som själv har tagit initiativ till kontakt, tecknande av försäkring m. m. med det i Sverige icke koncessionerade utländska företaget. Så snart som det utländska företaget på något sätt genom egna aktiviteter i Sverige söker att anskaffa försäkringar för sin räkning erfordras svensk koncession. De aktiviteter som avses utövas av mäklare eller ombud, dvs. av någon som uppbär provision eller annan ersättning eller i övrigt har ett ekonomiskt förhållande till den utländske, i Sverige icke koncessionerade försäkringsgivaren.

En försäkringskonsult eller försäkringsrådgivare, som inte uppbär provision el. dyl. från någon utländsk, här i Sverige icke koncessionerad försäkringsgivare, bör för sin klients räkning kunna medverka till tecknandet av försäkring i utlandet och även sköta sin kunds kontakter med den utländske försäkringsgivaren, t. ex. vid information om nya villkor och i samband med skadeanmälan.

Skulle en konsult eller rådgivare däremot uppbära provision eller ersättning från den utländske, här i landet icke koncessionerade försäkringsgivaren för att sköta skadebesiktning, skadereglering m. m. bör agerandet anses innebära drivande av försäkringsrörelse i Sverige. I sådana fall måste koncession krävas för verksamheten. Däremot krävs inte koncession för skadereglering som utförs av det utländska försäkringsföretaget med anlitande av dess vanliga skaderegleringspersonal anställd utom Sverige.

Frånvaron av legaldefinition av försäkringsrörelsebegreppet har föranlett kommittén att göra en översyn av gällande *ordning för prövning i konkreta fall huruvida försäkringsrörelse föreligger*.

För närvarande stadgas i försäkringsrörelselagstiftningen straff för olaga försäkringsrörelse. Det tillkommer allmän domstol att efter åtal av allmän åklagare pröva huruvida olaga försäkringsrörelse föreligger i ett konkret fall. Den allvarligaste svagheten med nuvarande ordning är att straff för olaga försäkringsrörelse kan ådömas den som är ansvarig för en verksamhet, trots att denne ibland inte haft någon säker möjlighet att i förväg bedöma om verksamheten betraktas som drivande av försäkringsrörelse. Vidare innebär den nuvarande ordningen risker för olikheter i bedömningen av vad som är försäkringsrörelse, eftersom det är inspektionen eller regeringen som avgör frågan om det rör sig om ett koncessionsärende, medan det är allmän domstol eller åklagare som avgör om olaga försäkringsrörelse utövas.

Enligt kommitténs förslag skall inspektionen eller regeringen, vilka bedömer vad som är försäkringsrörelse i koncessionsärenden, också svara för tolkningen av begreppet försäkringsrörelse i övriga fall. Vidare föreslås att det införs rätt att få bindande förhandsbesked huruvida planerad verksamhet kan anses innebära bedrivande av försäkringsrörelse. Sådant förhandsbesked skall i första hand meddelas av inspektionen, med besvärsmätt hos regeringen. Kommitténs förslag att inspektionen eller regeringen i samtliga fall skall svara för tolkningen av vad som är försäkringsrörelse motiveras också av att dessa — till skillnad mot domstolarna — har den direkta erfarenheten av de tekniska bedömningar som är förknippade med försäkringsrörelse. I konsekvens med förslaget föreslås att brottet olaga försäkringsrörelse utmönstras ur försäkringslagstiftningen.

Ingripanden mot verksamhet som bedöms vara försäkringsrörelse och som bedrivs utan tillstånd skall ske genom vitesföreläggande. Sådant skall i första hand meddelas av inspektionen, med besvärsmätt hos regeringen. Utdömandet av förelagt vite föreslås ankomma på allmän domstol.

Den materiella koncessionsprövningen

Den materiella koncessionsprövningen på försäkringsområdet sker för närvarande bl. a. utifrån den s. k. behovsprincipen. Koncession skall meddelas om den avsedda rörelsen eller verksamheten anses "behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet". Koncessionsprövningen inrymmer således en kvantitativ marknadsbedömning och en sundhetsbedömning.

Sedan behovsprincipen infördes 1948 har en stark koncentration ägt rum på den svenska försäkringsmarknaden. Antalet försäkringsföretag i Sverige har mer än halverats. Försäkringskonsumenternas ställning har förändrats och förbättrats. En ökad internationalisering har ägt rum, vilket aktualiserat ett ökat hänsynstagande till andra länders etableringsregler. I detta sammanhang har s. k. reciprocitetshänsyn tagits.

Förhållandena på försäkringsområdet är således numera radikalt förändrade jämfört med läget vid behovsprincipens införande och motiverar inte längre den dominerande roll som behovsprincipen tilldelats i lagstiftningen. Erfarenheterna visar att principen med dess krav på en kvantitativ marknadsbedömning är mångtydig och svår att tillämpa. Principen tenderar vidare att låsa fast de koncessionsbeviljande myndigheterna i en onödigt restriktiv tillämpning. Behovsprincipen har i någon mån kommit att upplevas som ett hinder för de tilltagande internationaliseringssträvandena inom försäkringsväsendet som bl. a. gjort sig gällande inom EG och OECD. Den har också medverkat till att i Sverige skapa föreställningen att försäkringsrörelse är en fråga om konkurrens skyddad verksamhet.

Kommittén föreslår mot denna bakgrund att de materiella koncessionsprövningen inte i första hand skall inriktas på en bedömning av antalet

försäkringsbolag och deras möjlighet att täcka försäkringstagarnas behov. Prövningen bör i stället grundas på en allsidig bedömning av om bifall till en koncessionsansökan är förenlig med en sund utveckling av det svenska försäkringsväsendet. Detta innebär att lagstadgandet om behovsprincipen som en huvudregel för koncessionsprövningen föreslås bli upphävt och att grunden för den materiella koncessionsprövningen i fortsättningen endast blir principen om en sund utveckling av försäkringsväsendet. Kommittén anser att denna ändring, under rådande förhållanden inom försäkringsväsendet, bör kunna leda till en något mera öppen attityd till nya koncessioner än den restriktiva inställning som i allmänhet kännetecknat tillämpningen av den hittillsvarande lagregeln.

Begreppet "sund utveckling av försäkringsväsendet" har hävd och återfinns i gällande försäkringslagstiftning utan att dess innebörd närmare preciserats. Enligt kommitténs förslag görs inte heller nu någon precisering av begreppet, utan dess innebörd får anpassas till försäkringsväsendets utveckling i det långsiktiga perspektivet. Sålunda kan – också vid en allsidig koncessionsprövning som vilar på sundhetsprincipen – undvikas att försäkringsväsendet riskerar att hamna i ett läge liknande det som rådde då behovsprincipen infördes, kännetecknat av alltför många försäkringsbolag. Ett naturligt led i den materiella koncessionsprövningen blir också att ta hänsyn till om den planerade verksamheten står i strid mot strävanden på andra väsentliga samhällsområden t. ex. där samhället genom konsumentskydds-, kredit-, valuta-, skatte- och handelspolitik har angivit en viss målsättning.

Varken koncessionsmyndigheten eller sökanden skall behöva påvisa att en ny koncession behövs eller främjar en allmänt sund utveckling. Koncessionsprövningen bör i stället vara inriktad på att bedöma om ett beviljande av en koncession i något avseende kan antas vara oförenligt med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Kommittén föreslår att den materiella koncessionsprövningen i försäkringslagstiftningen uttrycks så att koncession skall beviljas om inte den planerade verksamheten bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Förutsatt att i försäkringslagstiftningen uppställda formella och kvalitativa krav är uppfyllda bör grundsynen vara att koncession skall beviljas. En ansökan bör således inte avslås i annat fall än när det vid prövningen bedöms att den tilltänkta verksamheten är oförenlig med en för försäkringstagarna eller samhället sund utveckling av försäkringsväsendet.

Kommittén redovisar i betänkandet några faktorer som bör beaktas vid bedömningen huruvida den avsedda verksamheten kan anses vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Uppmärksamhet bör bl. a. ägnas åt faran för en alltför stor uppsplittring av den svenska försäkringsmarknaden och följderna härav för t. ex. bolagens kostnadsutveckling och soliditet. Tendenser till bildande av specialbolag som enbart eller i huvudsak avser att vända sig till extremt goda risker inom ett försäkringstagarkollektiv bör också uppmärksammas.

Konsumentförsäkringar och företagsförsäkringar uppvisar olikheter i många avseenden. Beträffande företagsförsäkringar talar samhällsintressen av handels- och valutapolitisk art för att tillåta sådan rörelse att i huvudsak utvecklas fritt. Alternativet till detta kan nämligen bli att större svenska företag i ökad utsträckning tecknar försäkring utomlands, vilket kan få negativa följder för det svenska försäkringsväsendet och – ur handels- och valutapolitisk synvinkel – även för landet.

Utländska försäkringsföretag

En grundprincip för kommittén har varit att söka åstadkomma konkurrenslikställighet mellan svenska och utländska försäkringsföretag. I enlighet härmed föreslår kommittén att koncessionsbedömningen för direkt försäkring i Sverige bedriven av utländska försäkringsföretag i princip skall grundas på samma kriterier som för svenska bolag. Regeringen bör emellertid ha möjlighet att vid bedömningen av ett utländskt försäkringsföretags koncessionsansökan vid behov kunna ta hänsyn till hur myndigheterna i sökandebolagets hemland de facto skulle ställa sig till svenska försäkringsbolag etablering i ifrågavarande land liksom till om svenska bolags redan existerande verksamhet i det landet över huvud taget skulle komma att påverkas av ställningstagandet i det aktuella svenska koncessionsärendet.

I samband med behandlingen av koncessionsbestämmelserna för utländska försäkringsföretag har kommittén berört frågan huruvida det bör skapas möjlighet för den engelska försäkringssammanslutningen Lloyd's att etablera sig här i landet. Då denna fråga på visst sätt sammanhänger med mäklarfrågan, som skall behandlas i det kommande huvudbetänkandet, framläggas inte nu något förslag på denna punkt.

Kommittén har, med hänsyn dels till de svenska försäkringstagarnas trygghet, dels till konkurrenslikställigheten mellan svenska och utländska försäkringsföretag, sett över depositionsbestämmelserna för de utländska företagen. På grund av bl. a. inflationsutvecklingen framstår nu gällande depositionsregler som otillräckliga.

Beträffande *skadeförsäkring* har kommittén funnit det lämpligt att, liksom hittills, förutom krav på minimikapital, uppställa säkerhetskrav baserade på bruttopremieinkomsten från den svenska delen av det utländska företags rörelse. Kommittén föreslår vidare att kraven fullgörs genom deposition i riksbanken av tillgångar som inspektionen godkänt. Kommittén anser att minimidepositionen för skadeförsäkring bör vara basbeloppsanknuten och föreslår därvid 300 gånger basbeloppet (med 1983 års basbelopp, ca 5,8 milj. kr.) som en rimlig nivå. För att också ta hänsyn till storleken av de utländska företagens svenska skadeförsäkringsrörelse anser kommittén att minimidepositionen bör kombineras med en omslutningsrelaterad deposition. Kommittén föreslår, efter jämförelser med

svenska skadeförsäkringsbolag, att denna deposition skall utgöra 100 % av bruttopremieinkomsten under verksamhetsåret. Kombinationen av basbeloppsanknuten minimideposition och omslutningsrelaterad deposition innebär att det är det högsta av de båda beloppen som blir den totala faktiska depositionen.

Beträffande utländskt företag som driver eller önskar driva *livförsäkringsrörelse* föreslår kommittén att den nuvarande initialdepositionen i princip ersätts av en basbeloppsanknuten minimideposition till ett belopp som motsvarar 300 gånger gällande basbelopp. Liksom hittills bör enligt kommitténs uppfattning ett utländskt företag med livförsäkringsrörelse här i landet redovisa ett belopp motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna i särskilda tillgångar, i vilka försäkringstagarna har panträtt. Kommittén föreslår därvid att 90 % av minimidepositionen får användas för att redovisa tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna. Detta innebär att för livförsäkring minst 10% av minimidepositionen skall vara nedsatt i riksbanken i värdehandlingar som inspektionen godkänt, för att kunna tas i anspråk för böter, viten m. m.

Kommittén föreslår vidare att inspektionen för både liv- och skadeförsäkring får rätt att medge en lägre minimideposition än 300 gånger basbeloppet i de fall detta anses motiverat med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av rörelsen.

Kommitténs förslag rörande depositioner föreslås helt genomfört inom tre år med en dispensregel som ger möjlighet till en längre anpassningstid, dock ytterligare högst två år.

Försäkringsverksamhet genom captivebolag

Kommittén avser med *captivebolag* eller *captive* ett i anslutning till en *koncern* (där moderbolaget ej är försäkringsbolag) bildat försäkringsbolag som har till uppgift att försäkra valda delar av övriga koncernbolags (moderbolagets och dess dotterbolags) risker och där verksamheten är begränsad till att avse koncernen.

I Sverige finns f. n. tre captivebolag, nämligen SKF Re, Electrolux Re och AGA Re (samtliga återförsäkringscaptives). SKF Re och Electrolux Re har endast koncession för återförsäkring av de *utländska* dotterbolagens risker. AGA Re däremot har även koncession för återförsäkring av AGA-koncernens *svenska* risker. Denna koncession begränsades emellertid till tre år (till 1980). I samband med att AGA Re beviljades koncession beslöts att frågan huruvida sådan verksamhet som bolaget avsåg att driva var ändamålsenlig och utvecklingsfrämjande skulle utredas. Resultatet av denna utredning redovisas i promemorian Återförsäkringsverksamhet genom captivebolag (Ds E 1980: 1). AGA Re beviljades 1980 förlängd koncession i ytterligare fyra år. Inget av bolagen har koncession för direktförsäkring (direktförsäkringscaptives), och koncessionerna omfattar inte heller personförsäkring.

Captivesystemet har främst föranletts av att det ger goda förutsättningar för ett vidgat självrisktagande. Kommittén finner att detta är värdefullt från samhällsekonomisk synpunkt genom att det bl.a. uppmuntrar till skadeförebyggande verksamhet. Det rimmar också med utvecklingen hos de traditionella försäkringsbolagen, där man under senare år tillskapat försäkringslösningar med ökat självrisktagande.

Kommitténs principiella inställning är därför att det inte finns skäl att motsätta sig en etablering av ytterligare captivebolag inom de ramar som kommittén tidigare angivit för koncessionsprövningen i allmänhet. Kommittén pekar också på att en restriktiv hållning till captivebolag i Sverige kan leda till att captivebolag i stället etableras utomlands, vilket f.n. i många fall inte kan förhindras. Kommittén diskuterar vissa aspekter på captivebolagens verksamhet som kan bli av betydelse vid koncessionsbedömningen. Kommittén har bl.a. undersökt om captivebolagens verksamhet kan medföra ogynnsamma valutarörelser, men inte funnit några entydiga tecken på detta.

Erfarenheterna av de redan existerande svenska captivebolagens verksamhet, som alltså gäller återförsäkring, har hittills inte varit negativa. En fortsatt etablering av återförsäkringscaptives bör därför i dagsläget inte generellt anses oförenlig med försäkringsväsendets sunda utveckling. Eftersom verksamheten endast pågått under några år, bör emellertid den framtida utvecklingen uppmärksamt följas, och koncessionsgivningen anpassas härefter. Beträffande direktförsäkringscaptives anser kommittén att koncessionsmyndigheten bör iaktta särskild försiktighet och om sådan koncession beviljas överväga att endast ge tidsbegränsad koncession – detta mot bakgrund av att aktuella erfarenheter av svenska direktförsäkringscaptives saknas.

En fråga som länge diskuterats inom den svenska försäkringsbranschen hänför sig till konkurrenslikställigheten mellan captivebolagen och de traditionella försäkringsbolagen. Främst gäller detta möjligheten till koncernbidrag i captivesystemet och kravet på lika behandling när det gäller reglerna för försäkringsbolagens kapitalplacering, särskilt beträffande den kreditpolitiska reglering som grundas på riksbankens föreskrifter för kapitalmarknadsinstitut. Visserligen gäller härvidlag numera samma regler för captivebolag som för andra försäkringsbolag, men genom möjligheten att lämna koncernbidrag har verkningarna av regleringen för captivebolagen lindrats i praktiken. För att åstadkomma en praktiskt möjlig likställighet i dessa hänseenden föreslår kommittén därför att captivebolags rätt att lämna koncernbidrag begränsas till de fall när maximala avsättningar till säkerhetsreserv gjorts. Begränsningen föreslås ske genom att i koncessionsbeslutet införs ett särskilt villkor av denna innebörd.

Försäkringsverksamhetskommitténs författningsförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982: 713)

dels att i 19 kap. skall införas en ny bestämmelse 12 §, vilken skall ha nedan angivna lydelse,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 3 § och 21 kap. 1 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

Försäkringsrörelse får drivas endast av försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag som fått tillstånd (koncession) till detta enligt denna lag, om inte annat följer av 2 § eller av 10 § fjärde stycket.

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked huruvida koncession enligt första stycket krävs för planerad verksamhet.

Försäkringsbolagen skall stå under tillsyn av försäkringsinspektionen och vara registrerade hos denna.

2 kap. Bildande av försäkringsbolag

3 §

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Avser bolagets rörelse livförsäkring eller avser rörelsen annat slag av försäkring för längre tid än tio år, skall dessutom särskilda regler (grunder) för verksamheten upprättas enligt vad som sägs i 6 §. Grunderna skall underställas regeringen för stadfästelse.

Regeringen prövar att bolagsordningen och grunderna överensstämmer med denna lag och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. *Till ansökan om koncession skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.* Avser bolagets rörelse livförsäkring eller avser rörelsen annat slag av försäkring för längre tid än tio år, skall dessutom särskilda regler (grunder) för verksamheten upprättas enligt vad som sägs i 6 §. Grunderna skall underställas regeringen för stadfästelse.

Regeringen prövar att bolagsordningen och grunderna överensstämmer med denna lag och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Nuvarande lydelse

Om regeringen finner den planerade rörelsen behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet, stadfäster regeringen bolagsordningen och grunderna samt beviljar koncession tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut. Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid gäller samma regler som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag.

Föreslagen lydelse

Regeringen stadfäster bolagsordningen och grunderna samt beviljar koncession, om inte den planerade rörelsen bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet.

Koncession beviljas tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut. Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid gäller samma regler som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag.

19 kap. Tillsyn

12 §

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Finner försäkringsinspektionen att någon driver försäkringsrörelse utan koncession som avses i 1 kap. 1 §, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession, vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller upphöra med densamma.

21 kap. Straff och vite

1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen i Sverige bedriver försäkringsrörelse utan att vara berättigad till detta,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständighe-

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgift om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,

2. uppsåtligen eller av oaktsam-

Nuvarande lydelse

ter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag.

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig.

4. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 7 kap. 20 §, 8 kap. 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § första stycket andra eller tredje meningen,

5. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 12 §,

6. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 18 kap. 3 § första eller andra stycket, 5 § tredje stycket eller 7 §,

7. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 8 § tredje stycket såvitt detta lagrum rör förbehåll enligt 18 kap. 1 §.

I fall som avses i 10 kap. 14 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 2 § detta kapitel döms ej till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 5 mot 12 kap. 12 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Föreslagen lydelse

het underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig.

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 7 kap. 20 §, 8 kap. 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § första stycket andra eller tredje meningen,

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 12 §,

5. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 18 kap. 3 § första eller andra stycket, 5 § tredje stycket eller 7 §,

6. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 8 § tredje stycket såvitt detta lagrum rör förbehåll enligt 18 kap. 1 §.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 12 kap. 12 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Denna lag träder i kraft den

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

dels att 34 § skall upphöra att gälla,

dels att i lagen skall införas en ny bestämmelse 25 b §, vilken skall ha nedan angivna lydelse,

dels att 1, 6, 7, 10, 13, 15, 15 a, 16, 25, 28 och 35 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Utländskt försäkringsföretag får, under förutsättning att företaget erhållit tillstånd (koncession) därtill enligt 7 §, här i riket driva försäkringsrörelse genom generalagent såsom syssloman och i övrigt under villkor, som stadgas i denna lag.

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked huruvida koncession enligt första stycket krävs för planerad verksamhet.

Om särskilda skäl *föreligga* och hinder ej möter enligt företagets reglemente, *må* utländskt försäkringsföretag som erhållit koncession *medgivas* att genom generalagenten driva annan rörelse här i riket än försäkringsrörelse. Medgivande lämnas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen.

Om skäl *föreligga*, *må* medgivande enligt *andra* stycket återkallas av den som äger lämna sådant medgivande.

Om särskilda skäl *föreligger* och hinder ej möter enligt företagets reglemente, *får* utländskt försäkringsföretag som erhållit koncession *medges* att genom generalagenten driva annan rörelse här i riket än försäkringsrörelse. Medgivande lämnas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen.

Om skäl *föreligger*, *får* medgivande enligt *tredje* stycket återkallas av den som äger lämna sådant medgivande.

6 §

Ansökan om koncession *göres* hos regeringen. I ansökningsen skall *angivas* den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningsen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som *styrka* generalagentens behörighet enligt 4 §;
2. det för företaget gällande reglementet;
3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse efter

Ansökan om koncession *görs* hos regeringen. I ansökningsen skall *anges* den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningsen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som *styrker* generalagentens behörighet enligt 4 §;
2. det för företaget gällande reglementet;
3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse efter

Nuvarande lydelse

vad i 2 § första stycket sägs jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företagets hemland under de sista tre åren *må* hava framställts mot företagets verksamhet, ävensom företagets årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;

4. behörig fullmakt för generalagenten att på företagets vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen och att i alla därav härflytande rättsförhållanden för företaget *mottaga* stämning samt själv eller genom annan tala och svara;

5. bevis att företaget för ändamål som i 16 § sägs samt på sätt och under villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i riksbanken nedsatt i värdehandlingar, som inspektionen godtagit, ett belopp av *ett hundra tusen kronor för livförsäkring och ett belopp av två hundra tusen kronor för annan försäkring eller, om rörelsen skall avse endast försäkring för resor i utlandet, det lägre belopp som inspektionen bestämmer.*

Därest rörelsen skall avse livförsäkring, *skola* enligt vad i 11 § sägs upprättas särskilda grunder för verksamheten. Å *grunderna, som skola bifogas ansökningen om koncession, skall sökas regeringens stadfästelse.*

Beslut enligt första stycket 5 om nedsättning av lägre belopp för för-

Föreslagen lydelse

vad i 2 § första stycket sägs jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företagets hemland under de sista tre åren *kan ha* framställts mot företagets verksamhet, ävensom företagets årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;

4. behörig fullmakt för generalagenten att på företagets vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen och att i alla därav härflytande rättsförhållanden för företaget *motta* stämning samt själv eller genom annan tala och svara;

5. bevis att företaget för ändamål som i 16 § sägs samt på sätt och under villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i riksbanken nedsatt i värdehandlingar, som inspektionen godtagit, *ett belopp som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen inlämnades.*

6. *en plan för den tilltänkta verksamheten.*

Nedsättning enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. Försäkringsinspektionen kan bestämma att nedsättningen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt.

Därest rörelsen skall avse livförsäkring, *skall* enligt vad i 11 § sägs upprättas särskilda grunder för verksamheten. *Grunderna, som skall bifogas ansökningen om koncession, skall underställas regeringen för stadfästelse.*

Beslut enligt andra stycket om nedsättning av lägre belopp får

Nuvarande lydelse

säkring för resor i utlandet må återkallas av försäkringsinspektionen, om skäl föreligga.

Föreslagen lydelse

återkallas av försäkringsinspektionen, om skäl föreligger.

7 §

Finnes den tillämnade rörelsen behövlig och även eljest ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet och står ansökningsväsendet i övrigt i överensstämmelse med denna lag, beviljar regeringen koncession för den i ansökningsväsendet avsedda verksamheten tills vidare eller, där särskilda omständigheter föranleda därtill, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår. I samband därmed godkänner regeringen generalagenten.

Innan koncession meddelas å rörelse, som avser livförsäkring, prövar regeringen om de upprättade grunderna för verksamheten överensstämmer med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den tillämnade rörelsen, särskilda bestämmelser må erfordras. I samband med beviljande av koncessionen stadfäster regeringen grunderna för verksamheten.

Avser ansökan endast utvidgning av beviljad koncession till ny försäkringsgren eller utbyte av koncession för viss försäkringsgren mot koncession för annan gren, äger försäkringsinspektionen besluta i ärendet i regeringens ställe, om ärendet icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt.

Regeringen beviljar koncession om ansökningsväsendet står i överensstämmelse med denna lag och den planerade verksamheten inte bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. I samband därmed godkänner regeringen generalagenten.

Koncession beviljas tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Innan koncession meddelas för rörelse, som avser livförsäkring, prövar regeringen om de upprättade grunderna för verksamheten överensstämmer med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver, med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den tillämnade rörelsen, särskilda bestämmelser erfordras. I samband med beviljande av koncessionen stadfäster regeringen grunderna för verksamheten.

Avser ansökan endast utvidgning av beviljad koncession till ny försäkringsgren eller utbyte av koncession för viss försäkringsgren mot koncession för annan gren, får försäkringsinspektionen besluta i ärendet i regeringens ställe, om ärendet icke är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

10 §

Generalagenten åligger att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse angående företagets verksamhet inom riket.

Det åligger generalagenten att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse angående företagets verksamhet inom riket.

Nuvarande lydelse

För livförsäkringsverksamhet skall i redogörelsen under beteckningen försäkringstekniska skulder såsom skuld *upptagas det å räkenskapsårets sista dag* beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiereserv),
2. försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv),
3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),
4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och
5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

Föreslagen lydelse

För livförsäkringsverksamhet skall *dels företas bevis att den av företaget gjorda nedsättningen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång*, dels i redogörelsen under beteckningen förstärkningstekniska skulder såsom skuld *upptas det vid samma tidpunkt* beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiereserv),
2. försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv),
3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),
4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och
5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

13 §

Försäkringstekniska skulder *med tillägg av det belopp, varmed en tjugondel av dessa skulder må överstiga vad företaget enligt 6 § nedsatt för livförsäkring* skall vid envar tidpunkt vara *redovisade* i värdehandlingar av beskaffenhet som *angives* i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982:713), eller *ock* i följande tillgångar av annan art nämligen lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet eller, i den mån försäkringsinspektionen på framställning av företaget *så medgiver*, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som övertagits i återförsäkring.

Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid envar tidpunkt *redovisas* i värdehandlingar av beskaffenhet som *anges* i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982:713), eller i följande tillgångar av annan art nämligen lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet eller, i den mån försäkringsinspektionen på framställning av företaget *medger detta*, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som övertagits i återförsäkring.

Nuvarande lydelse

För återförsäkringsgivares redovisning av mottagen återförsäkring gäller 7 kap. 9 § andra stycket försäkringsrörelselagen.

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat *må* ett belopp, motsvarande högst tjugo procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket avses, dock *icke* i aktier.

Med de försäkringstekniska skulderna för egen räkning förstås den del av de försäkringstekniska skulderna, som icke motsvarar värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

Föreslagen lydelse

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får inräknas 90 procent av nedsättningen enligt 6 och 10 §§.

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat *får* ett belopp, motsvarande högst tjugo procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket avses, dock *inte* i aktier.

15 §

De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder jämte tilllägg helt eller delvis redovisas, skola förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en *innehaves* av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. Försäkringsinspektionen *må* dock på framställning av företaget *medgiva* att värdehandlingarna i stället, på sätt och under villkor som av inspektionen *bestämmas*, sätts i särskilt förvar i riksbanken eller annan bank. *I de sålunda förvarade handlingarna njute försäkringstagarna panträtt såsom i handfången pant till säkerhet för fullgörandet av företagets på försäkringsavtalen grundade förbindelser.*

Det åligger generalagenten att tillse, att vid envar tidpunkt värdehandlingar till erforderligt belopp satts i sådant förvar, som i första stycket är sagt.

I fråga om utbekommande eller utbyte av värdehandling, som satts i förvar, *skola* bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982: 713) äga motsvarande tillämpning, därvid vad i nämnda lagrum sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller av företag jämlikt 27 § utsett ombud.

De värdehandlingar, som helt eller delvis motsvarar värdet av de försäkringstekniska skulderna, skall förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en *innehas* av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. Försäkringsinspektionen *får* dock på framställning av företaget *medge* att värdehandlingarna i stället, på sätt och under villkor som inspektionen *bestämmer*, sätts i särskilt förvar i riksbanken eller annan bank. *I dessa värdehandlingar har försäkringstagarna panträtt som i handpant till säkerhet för att företaget skall fullgöra sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.*

I fråga om utbekommande eller utbyte av värdehandling, som satts i förvar, *skall* bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982: 713) äga motsvarande tillämpning, därvid vad i nämnda lagrum sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller av företag jämlikt 27 § utsett ombud.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet har att, där generalagent eller ombud, som företag utsett jämlikt 27 §, ej fullgör vad honom enligt denna paragraf åligger, därom ofördröjligen göra anmälan hos inspektionen.

15 a §

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen *drives* med tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring, skall företaget inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår göra tillägg till den nedsättning som anges i 6 § första stycket 5. Tilläggsnedsättning skall omfatta det belopp varmed en tredjedel av företagets premieintäkt inom riket under räkenskapsåret för nu avsedd försäkring må överstiga vad förut, ursprungligen och såsom tillägg, nedsatts för sådan försäkring.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad försäkringsföretaget nedsatt väsentligt en tredjedel av den premieintäkt som anges i första stycket, må försäkringsinspektionen medge företaget att utfå det överskjutande beloppet i den mån detta hänför sig till nedsättning enligt första stycket.

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen *drivs* med tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring, skall nedsättningen enligt 6 § första stycket 5 inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår uppgå till ett belopp som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång.

Om bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret överstiger nedsättningen enligt första stycket, skall nedsättningen uppgå till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad försäkringsföretaget nedsatt väsentligt den premieinkomst som anges i andra stycket, får försäkringsinspektionen medge företaget att utfå det överskjutande beloppet i den mån detta inte hänför sig till nedsättning enligt första stycket.

16 §

Vad på sätt i 6 och 15 a §§ sägs blivit av utländskt försäkringsföretag i riksbanken nedsatt må användas endast till *gäldande* dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som *tillhöra* företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse må åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av företagets livförsäkringsrörelse här i ri-

Vad på sätt i 6, 10 och 15 a §§ sägs blivit av utländskt försäkringsföretag i riksbanken nedsatt får användas endast till *betalning* dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som *tillhör* företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av företagets livförsäkringsrörelse här i riket, av

Nuvarande lydelse

ket, av administrationsboets fordran hos företaget.

Föreslagen lydelse

administrationsboets fordran hos företaget.

25 §

Försäkringsinspektionen får meddela de erinringar i fråga om utländska försäkringsföretags verksamhet här i riket som inspektionen anser behövliga.

Försäkringsinspektionen skall förelägga företaget att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder, om inspektionen finner att

1. avvikelse skett — — — annan anledning.

4. de tillgångar, i vilka försäkringstekniska skulder jämte tillägg redovisas, inte är tillräckliga, eller

4. de tillgångar, som motsvarar värdet av de försäkringstekniska skulderna, inte är tillräckliga, eller

5. det i övrigt — — — försäkringsföretagets verksamhet.

Om ett föreläggande — — — Post- och Inrikes Tidningar.

25 b §

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Finner försäkringsinspektionen att någon driver försäkringsrörelse utan koncession som avses i 1 §, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession, vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller upphöra med densamma.

28 §

Har koncession — — — i riket.

Där vid — — — för administration.

Har företag i annat fall än i första stycket avses upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, vare företaget ändå skyldigt att på sätt i 13–15 §§ stadgas redovisa försäkringstekniska skulder för redan meddelade livförsäkringar jämte tillägg. Det åligger ombud, som utsetts av företaget enligt 27 § att fullgöra de skyldigheter jämlikt 10, 15

Har företag i annat fall än i första stycket avses upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, är företaget ändå skyldigt att på sätt i 13–15 §§ stadgas redovisa tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för redan meddelade livförsäkringar. Det åligger ombud, som utsetts av företaget enligt 27 § att fullgöra de skyl-

Nuvarande lydelse

och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. *Fullgöres ej redovisningen av försäkringstekniska skulder jämte tillägg eller finnes eljest anledning antaga att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, ankomme på försäkringsinspektionen att besluta att administration på sätt i första stycket sägs skall inträda; dock må ej på den grund att de till redovisning avsatta tillgångarna finnas otillräckliga administration föreskrivas, förrän försäkringsinspektionen förelagt företaget att fylla bristen och denna icke täckts inom fyra veckor efter det sådant föreläggande skett. Inträder i fall som nu sagts administration, skall vad i första stycket sägs om upphörandet av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.*

Föreslagen lydelse

digheter enligt 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. *Redovisas ej tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna, eller finns i övrigt anledning anta att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, ankommer det på försäkringsinspektionen att besluta att administration på sätt i första stycket sägs skall inträda; dock får ej på den grund att de till redovisning avsatta tillgångarna anses otillräckliga administration föreskrivas, förrän försäkringsinspektionen förelagt företaget att fylla bristen och denna inte täckts inom fyra veckor efter det sådant föreläggande skett. Inträder i fall som nu sagts administration, skall vad i första stycket sägs om upphörandet av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.*

35 §

Till dagsböter eller fängelse i högst ett år dömes den som — — — vilseledande uppgift: generalagent eller — — — samma paragraf:

den som jämlikt 24 a § lämnar upplysning enligt 24 § första stycket och som därvid uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

den som jämlikt 24 a § lämnar upplysning enligt 24 § första stycket eller den som lämnar upplysning enligt 25 b § första stycket och som därvid uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

aktuarie, där — — — vilseledande uppgift.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.
2. För utländska försäkringsföretag som vid denna tidpunkt har koncession i Sverige skall bestämmelserna i 6, 10, 13, 15, 15 a, 16, 25 och 28 §§ vara iakttagna senast den 1 januari 1987. Om särskilda skäl föreligger får försäkringsinspektionen medge ytterligare anstånd, dock längst till den 1 januari 1989.

Sammanställning av remissyttrandena över försäkringsverksamhetskommitténs betänkande (SOU 1983:5) Koncession för försäkringsrörelse

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av riksåklagaren, försäkringsinspektionen, näringsfrihetsombudsmannen (NO), hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten i Stockholm, bankinspektionen, fullmäktige i Sveriges riksbank, konsumentverket, riksskatteverket (RSV), försäkringsrättskommittén (Ju 1974:09), Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Svenska handelskammarförbundet, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Folksam, Utländska Försäkringsbolags Förening, Landsorganisationen i Sverige (LO), Försäkringstjänstemannaförbundet, Försäkringsjuridiska föreningen, Kooperativa förbundet (KF), Svenska aktuarieföreningen, Återförsäkringsaktiebolaget AGA Re, Electrolux Återförsäkringsaktiebolag, Bilindustri-föreningen och Motorbranschens Riksförbund.

Yttranden har även inkommit från Aktiebolaget Volvo, Aktiebolaget International Assurance, Motormännens Riksförbund och Motorförarnas Helykterhetsförbund.

1 Begreppet försäkringsrörelse

1.1 Riksåklagaren

Kommittén föreslår att brottet olaga försäkringsrörelse enligt 21 kap 1 § första stycket 1. lagen (1982: 713) om försäkringsrörelse utmönstras. På av kommittén anförda grunder tillstyrker jag förslaget i denna del.

1.2 Försäkringsinspektionen

Försäkringsinspektionen ställer sig helt bakom kommitténs förslag att det i första hand skall ankomma på inspektionen att avgöra vad som är försäkringsrörelse och att ingripa mot icke koncessionerad sådan verksamhet. Den nuvarande ordningen har visat sig vara otillfredsställande.

Enligt inspektionens mening bör den av kommittén uppdragna gränslinjen mellan försäkringsrörelse och annan verksamhet i huvudsak kunna följas. Inspektionen vill i denna del endast tillägga följande.

I avsnittet om utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige anger kommittén (s. 53 st. 3 och 4) att det bör anses som drivande av försäkringsrörelse i Sverige om konsult uppbär ersättning från den utländska, i Sverige icke koncessionerade försäkringsgivaren, om han sköter

skadebesiktning, skadereglering m. m. Inspektionen har för egen del i det förflutna inte vågat hävda att enbart skadereglering för utländsk icke koncessionerad försäkringsgivares räkning är straffbar. Under inga förhållanden kan enligt inspektionens mening den internationella transportskaderegleringen (genom claim settling agents) anses falla under begreppet försäkringsrörelse resp. — enligt kommitténs förslag — anses vara av beskaffenhet att föranleda ingripande. Ett klarläggande motivuttalande i denna fråga skulle vara av stort värde.

1.3 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

Försäkringsverksamhetskommittén har inte funnit det möjligt att åstadkomma en klar, entydig och praktiskt användbar legaldefinition av begreppet försäkringsrörelse. Även om det hade varit en fördel att i lagen exakt kunna ange vad som avses med försäkringsrörelse anser NO, mot bakgrund av de svårigheter som kommittén redovisar, att det måste godtas att begreppet liksom hittills inte definieras i försäkringsrörelselagen. Speciellt om kommitténs förslag att utmönstra begreppet olaga försäkringsrörelse ur lagen genomförs bör inte avsaknaden av legaldefinition vålla problem. Den diskussion kring vilka kriterier som bör känneteckna försäkringsrörelse som förs av kommittén finner NO väl ägnad att ge vägledning i fall då tveksamhet kan uppstå. Det är värdefullt om förarbetena till lagen så långt möjligt på detta sätt söker klarlägga vad lagstiftaren avser med begreppet.

Vad sedan gäller kommitténs ståndpunkter till huruvida vissa typer av verksamhet skall anses utgöra försäkringsrörelse har NO i allt väsentligt inga erinringar att göra. Att vanliga garanti- och serviceåtaganden som en leverantör använder sig av bl. a. som konkurrensmedel inte skall klassas som försäkringsrörelse anser NO närmast självklart. NO anser dock i likhet med kommittén att när det gäller billeverantörernas vagnskadegarantier måste bedömningen bli en annan. NO godtar på de grunder som kommittén anför att vagnskadegarantier skall betraktas som försäkringsrörelse då åtagandet beror av en oviss yttre händelse. Härtill kan läggas att enligt NOs bedömning har utvecklingen på vagnskadegarantiområdet efter högsta domstolens dom inneburit att garantiåtagandena i dag har en annan gestaltning än den som låg till grund för HD-domen. De uttalanden som gjordes på 1950-talet och början av 1960-talet tyder på att utvecklingen på detta område inte förutsågs. Om kommitténs ståndpunkt vinner gehör kommer billeverantörerna ändå att ha möjlighet att sälja bilarna tillsammans med en vagnskadeförsäkring som meddelas antingen av eget försäkringsbolag eller i samarbete med annat svenskt eller utländskt försäkringsbolag. NO gör dock också bedömningen att en ändrad gränsdragning kan få till konsekvens att vissa billeverantörer kommer att avveckla sin garantigivning. Ett incitament för billeverantörerna att sälja bilarna med vagnskadegaranti torde, förutom att det använts som ett konkurrensmedel, ha

varit att man kunnat skapa en garanterad avsättning för leverantörens reservdelssortiment och skydd för märkesverkstäderna mot konkurrens från utomstående verkstäders sida. NO har i olika sammanhang ingripit mot exklusivbestämmelser och inköpsbindningar av denna art.

NO anser det värdefullt att det klarläggs vilka aktiviteter som försäkringskonsulter och -rådgivare får ägna sig åt när det gäller att förmedla kontakter m. m. med utländska försäkringsbolag utan koncession i Sverige. Viss tveksamhet synes i några avseenden ha rätt på detta område. NO har inget att erinra mot kommitténs ställningstagande i denna fråga.

NO tillstyrker att brottet olaga försäkringsrörelse utmönstras ur lagstiftningen och ersätts av möjlighet för försäkringsinspektionen eller, efter besvär, regeringen att genom vitesföreläggande ingripa mot verksamhet som bedöms innebära drivande av försäkringsrörelse utan koncession. Även möjligheten att erhålla bindande förhandsbesked om en planerad verksamhet kan anses innebära drivande av försäkringsrörelse är enligt NOs uppfattning en lämplig ordning.

1.4 Hovrätten för Västra Sverige

Hittillsvarande erfarenhet ger vid handen, att gränsen mellan på ena sidan garanti- och serviceåtaganden och på andra sidan försäkringsrörelse är mycket svår att dra. Avgörande blir en rad försäkringstekniska och näringspolitiska överväganden, som ligger ganska långt från sådana synpunkter som de allmänna domstolarna är förtrogna med. Svårigheterna illustreras väl av den första verkligt stora tvisten på området i svensk praxis, det ofta åberopade s. k. Volvofallet (NJA 1958 s. 536). Vad beträffar den slutliga utgången – frikännandet av en av Sveriges största industriedare från åtalet att ha bedrivit olaga försäkringsrörelse genom införandet av den för kunderna fördelaktiga Volvogarantin, som dessutom snart kom att efterliknas av konkurrenterna – känns resultatet som det enda rimliga. Vad beträffar argumenten för resultatet har de bland fackjuristerna blivit näst intill sönderkritiserade (s. 207). Det rörde sig nämligen om sådan risktagande verksamhet som kan medföra förlustrisk för konsumenten och därför borde bli föremål för tillsyn som försäkringsrörelse. Den försäkringsmässigt lämpliga bedömningen motverkades av att en fällande dom hade uppfattats som en orättfärdighet mot enskild man. Sådana problem undviks i fortsättningen, om de allmänna domstolarnas befattning med hithörande problem upphör.

Hovrätten anser sammanfattningsvis att bedömningen av dessa näringspolitiska frågor ej hör till de uppgifter som bör ligga på de allmänna domstolarna. Kommitténs förslag i nu berört hänseende bör därför följas.

Till ledning för den näringspolitiska bedömningen ("den materiella koncessionsprövningen") ställer kommittén upp vissa grundläggande kriterier (s. 39 ff), som i sin form i huvudsak är hämtade från undersökningar

av professorerna Jan Hellner och Carl Martin Roos. Hovrätten finner att denna rättsliga teknik är långt att föredra framför varje försök till legaldefinition och får antas kunna leda till att rimliga bedömningar av försäkringsrörelsebegreppet kan göras. Svårigheter kommer säkert att uppkomma, inte minst i förhållande till sådana företagsformer som brukar innefattas under termen produktansvar. Risken för administrativt godtycke bedömer hovrätten vara minimal, så länge som de angivna kriterierna fasthålls. Särskilt viktigt för försäkringstagarnas skydd är, att kraven på kapitaltillgångar och kapitaltillväxt hålls höga.

1.5 Kammarrätten i Stockholm

Det är en svaghet i försäkringsrörelselagen att själva begreppet försäkringsrörelse inte har kunnat definieras. Lika lite som kommittén förmår dock kammarrätten att skapa en klar, entydig och praktisk sådan definition. Motiven ger emellertid en så fyllig ledning att några egentliga svårigheter inte torde behöva ge sig till känna vid tillämpningen.

1.6 Bankspektionen

Beträffande begreppet försäkringsrörelse, anser kommittén i princip att meddelande av garantier, till den del åtaganden beror av en oviss yttre händelse, skall betraktas som försäkringsrörelse och kräva koncession i den mån behov av samhällskontroll anses föreligga. Med anledning härav får inspektionen anföra följande.

Kommittén behandlar ovan nämnda garantier i deras egenskap av sådan försäkring som kan innefattas i begreppet försäkringsrörelse. Naturligtvis kan man i sammanhanget se saken så att det är fråga om försäkring mot förlust som uppstår till följd av att en förbindelse av något slag (skuldförbindelse, entreprenadåtagande etc.) inte infrias. Verksamhet av detta slag kan därför inte betraktas som någon för försäkringsrörelse artfrämmande verksamhet. Härav följer att verksamheten bör vara underkastad motsvarande koncessionskrav som andra delar av försäkringsrörelse.

En brist i betänkandet är emellertid att utredningen inte kommit in på bankernas garantigivning och mot den bakgrunden behandlat kreditförsäkring i annan form än kundkreditförsäkring med faktura som säkerhet. I stora delar föreligger direkt jämförbarhet mellan dessa grenar av bank- och försäkringsverksamhet. Den skillnaden föreligger dock att bankernas garantigivning är en del av utlåningsrörelsen. För bankernas risktagande skall säkerhet ställas av garantitagaren enligt samma grunder som för kredit. Kapitaltäckningskravet för banken bestäms efter säkerheternas beskaffenhet. Även om försäkringsföretag bedriver utlåning i egenskap av kapitalmarknadsinstitut och såtillvida kan vara helt jämförbara med kreditinstitutet blir dock deras kreditförsäkringar inte något med kreditgivning

helt jämförbart. Säkerhet som för kredit ställs inte. I stället blir kreditförsäkring åsatt ett pris efter försäkringstekniska grunder. Möjligen kan av detta skäl kreditförsäkring av ovan angiven art och bankgaranti ses som varandra kompletterande instrument mellan vilka valfrihet bör råda allt efter vad saken gäller och t.ex. med hänsyn till möjligheten att ställa säkerhet. Enligt inspektionens uppfattning kan man vänta sig en fördelning av åtagandena mellan försäkringsföretag och banker på basis av rationella överväganden om vilket instrument – försäkring eller garanti – som i det enskilda fallet är lämpligast.

1.7 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige delar kommitténs syn i fråga om begreppet försäkringsrörelse.

1.8 Konsumentverket

Garantiavtal

I stort sett samtliga nya bilar som säljs i Sverige idag åtföljs av en vagnskadegaranti. Garantin gäller normalt i tre år. Vagnskadegarantin fungerar i princip som en kollektiv försäkring med 100 procents försäkringstäckning under bilens tre första år. Nybilsköparen och i de flesta fall andrahandsköparen behöver således inte omgående tänka på att teckna en vagnskadeförsäkring, något som enligt Konsumentverkets erfarenhet är väl inarbetat i bilköparens medvetande.

Konsumentverket har inte uppmärksammat några väsentliga konsumentproblem med vagnskadegarantierna i deras nuvarande form. Frågan är om kommitténs förslag, att lämnandet av vagnskadegarantier skall betraktas som drivande av försäkringsrörelse, får några negativa konsekvenser för konsumenterna jämfört med nuvarande förhållande. Så synes vara fallet. Bl. a. kommer den totala försäkringstäckningen under bilens tre första år med största sannolikhet inte att bibehållas. Orsakerna härtill kan bl. a. tänkas vara följande:

1. Bristande information till köparen när bilen säljs utan vagnskadeförsäkring.
2. Köparen anser sig inte ha råd att teckna en vagnskadeförsäkring.
3. Bristande kunskap hos andrahandsköparen om att det numera inte finns en vagnskadegaranti som följer bilen och som gäller under de tre första åren. Enligt verkets erfarenheter byter merparten av nybilsägarna bil inom tre år från köpet.

Hur stort bortfallet från den nuvarande 100 procentiga försäkringstäckningen kommer att bli om kommitténs förslag antages är givetvis också beroende av bl. a. hur många bilproducenter/generalagenter som kommer att avveckla sin garantigivning, hur många ägarbyten som sker under

bilens tre första år och – om vagnskadeförsäkring lämnas – hur lång försäkringstiden kommer att bli. Sammantaget finns det, enligt Konsumentverkets mening, all anledning tro att bortfallet från den nuvarande totala försäkringstäckningen kan komma att bli betydande och att många konsumenter därmed får en sämre ställning än vad de har idag. Viss tveksamhet kan för övrigt råda om den av kommittén förmodade sänkning-
en av nybilspriset kommer att motsvara kostnaden för att teckna vagnskadeförsäkring.

De av kommittén skisserade utvecklingsalternativen synes för bilköparna innebära två alternativ. Det ena är att bilen säljs med vagnskadeförsäkring och det andra att bilen säljs utan sådan försäkring.

Det första alternativet kan innebära att försäkringen tecknas av bilproducenten/generalagenten och att vagnskadeförsäkringen i likhet med nuvarande vagnskadegarantier följer bilen. En sådan vagnskadeförsäkring skulle med hänsyn till att den tecknas av bilproducenten/generalagenten inte omfattas av konsumentförsäkringslagen. Avtalsvillkorlagen skulle heller inte bli tillämplig, vilket den däremot är för vagnskadegarantiernas del. Det vore klart otillfredsställande och från konsumentsynpunkt helt oacceptabelt om det på marknaden skulle kunna förekomma för konsumenten ekonomiskt likartade vagnskadeförsäkringar där konsumentförsäkringslagens tillämplighet enbart är beroende av vem som tecknar försäkringen. Om bilköparen tecknade vagnskadeförsäkringen skulle dock detaljproblemet som är förknippat med vagnskadegarantin försvinna och som består i att vid tidpunkten för garantins upphörande nå den person som då är ägare av bilen med information om att garantin upphör och att bilägaren bör överväga att teckna en vagnskadeförsäkring.

Det andra alternativet är att bilen säljs utan vagnskadeförsäkring. En ny, eller i det närmaste ny bil representerar ett stort ekonomiskt värde som det genomgående finns behov av att skydda via en försäkring.

För bilköparens del föranleder detta – som ovan antytts – att han själv måste se till att en vagnskadeförsäkring tecknas för bilen. Med hänsyn till att bilproducenterna under en längre tid för i det närmaste samtliga på den svenska marknaden förekommande bilmärkena har lämnat en vagnskadegaranti, är detta väl känt för bilköparen. Om vissa bilproducenter/generalagenter väljer att inte erbjuda vagnskadeförsäkring måste köparna tydligt uppmärksammas på detta. Det måste därför åvila dessa företag och återförsäljarna att informera bilköparen om att han numera själv måste se till att teckna en vagnskadeförsäkring för att erhålla samma ekonomiska skydd som tidigare automatiskt medföljde bilen i form av en vagnskadegaranti.

Serviceavtal

Kommittén föreslår att försäljning av "fristående" garantiavtal rörande förslitningsskador o. d. inte bör betraktas som försäkringsrörelse.

Konsumentverket har emellertid bl. a. genom anmälningar från konsumenter uppmärksammat en hel del problem beträffande de företag som säljer garantiavtal som gäller förslitningsskador o. d. Dessa företag har enligt verket ofta inte haft någon som helst möjlighet att avväga produktkvaliteten mot garantiåtagandet. Enligt Konsumentverket föreligger ett mycket starkt konsument- och samhällsintresse att dessa företags verksamhet ställs under samhällets kontroll via koncessionskrav och särskild tillsyn.

Har företaget däremot ingående kännedom om produktens kvalitet – det torde närmast vara fråga om de fall där tillverkaren också är garantigivare – bör verksamheten inte generellt betraktas som försäkringsrörelse. Mot denna bakgrund kan viss tvekan råda hur man bör betrakta de "fristående" företag som säljer s. k. rostskyddsgarantier för bilar. Enligt verkets mening talar övervägande skäl för att denna form av s. k. rostskyddsgaranti bör betraktas som försäkringsrörelse.

Vad ovan sagts beträffande serviceavtal synes också i allt väsentligt överensstämma med vad som anförs i sakkunnigutlåtandet av Carl Martin Roos (sid. 211 f).

Med hänsyn till vad som nu anförts anser Konsumentverket att man bör noga överväga de nackdelar som förslaget vad gäller vagnskadegarantierna kan medföra för konsumentkollektivet samt närmare överväga konsekvenserna av kommitténs förslag avseende försäljning av "fristående" garantiavtal.

1.9 Försäkringsrättskommittén (Ju 1974: 09)

Även om kommittén anfört goda skäl för sin ståndpunkt, kan man av två skäl sätta i fråga om inte – på grundval av kommitténs utredning – en allmänt hållen beskrivning av försäkringsrörelsebegreppet borde tas in i lagen. *Dels* är en lagbestämmelse trots allt mera lättillgänglig än motivuttalanden, och även en allmänt hållen beskrivning kan vara till viss hjälp för enskilda företagens planering av verksamheten; bl. a. kan den klarlägga att vissa företeelser som normalt inte betecknas som försäkring kan tänkas bli hänfödda dit och att en företagare därför för säkerhets skull bör inhämta ett förhandsbesked. *Dels* är det tveksamt om man med den föreslagna lösningen uppnår syftet att utvidga begreppet försäkringsrörelse i vissa hänseenden.

Försäkringsverksamhetskommittén vill, på beaktansvärda grunder, gå ifrån den syn på begreppet som framgår av det ledande prejudikatet på området, NJA 1958 s. 536 (Volvofallet). Att märka är emellertid att 1982 års försäkringsrörelselag – vilken lika litet som 1948 års lag om försäkringsrörelse definierar begreppet i fråga – tydligen bygger på att tills vidare samma gränsdragning skall gälla som tidigare bl. a. med avseende på garantier av den typ som Volvofallet rörde (se prop. 1981/82: 180 s. 132

f). De lagändringar som föreslås i det remitterade betänkandet berör inte den grundläggande bestämmelsen i 1 kap. 1 § första stycket försäkringsrörelselagen och antyder inte heller på annat sätt att någon ny avgränsning skulle göras av begreppet. Avsikten är tydligen att en sådana ändring i stället skall åstadkommas enbart genom motivuttalanden. Detta anses emellertid i allmänhet som en mindre tillfredsställande lagstiftningsteknik. Man får rentav räkna med att en domstol, som har att pröva lagligheten av ett förelagt vite i en situation motsvarande Volvofallet, skulle anse sig alltfjämt böra följa 1958 års prejudikat.

Den bästa metoden, om man vill vara säker på att den avsedda ändringen i gällande rätt skall slå igenom, torde vara att beskriva begreppet försäkringsrörelse i försäkringsrörelselagen, om också i mera allmänna ordalag. I själva verket synes det möjligt att bygga en sådan beskrivning på vad försäkringsverksamhetskommittén anfört om de grundläggande kriterierna för försäkringsrörelse (s. 42), fast i lagtexten får antydvas att vissa avsteg från beskrivningen är möjliga i särskilda fall.

Både med en definition av denna typ och med försäkringsverksamhetskommitténs lösning uppkommer emellertid problemet, hur man skall beteckna en verksamhet som visserligen har karaktären av försäkring men som ändå inte behöver kontrolleras enligt försäkringslagstiftningen, t. ex. därför att betryggande tillsyn sker enligt banklagstiftningen (jfr betänkandet s. 41 och 43 f). Försäkringsverksamhetskommittén menar synbarligen att försäkringsrörelse då inte skulle anses föreligga — en terminologi som dock framstår som mindre träffande. Mera naturligt kan det synas att anse försäkringsrörelse och koncessionstvång föreligga i sådana fall men ge en möjlighet för försäkringsinspektionen att undanta verksamheten från tillsynsreglerna, eventuellt genom ett tillägg i 1 § tredje stycket i kommitténs lagförslag.

1.10 Svenska arbetsgivareföreningen

Det förslag kommittén lämnar kan synas teoretiskt lämpligt men har avsevärda praktiska komplikationer. Förslaget får konsekvenser för en etablerad och väl fungerande ordning. Garanti- och serviceavtal förekommer i stor utsträckning främst inom bilindustrin. Den nuvarande ordningen med vagnskadegarantier inom bilindustrin är resultatet av en produktutveckling emanerande ur konkurrenssituationen inom bilindustrin. Det är för ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv av betydelse att utveckling tillåts beträffande både produktion och marknadsföring. Den här aktuella vagnskadegarantin är en sådan utveckling på marknadsföringens område. Den enskilde köparen har vunnit ekonomiskt på företeelsen.

Det har inte anförts att den nuvarande ordningen skulle lett till missbruk eller att några missförhållanden skulle råda. Tvärtom måste det antagas att uppkomsten av garantierna varit av godo för köparna. Några praktiska

skäl att genomföra den föreslagna ändringen synes således icke finnas. I stället tycks kommitténs förslag leda till kostnadsökningar både för köpare och tillverkare.

1.11 Sveriges industriförbund

Beträffande garantier, som omfattar ovissa, utifrån kommande händelser, synes de flesta grundläggande kriterierna uppfyllda för att försäkringsrörelse skall anses föreligga. Det som dock måste bli avgörande för om sådan verksamhet kräver koncession är behovet av samhällskontroll genom att klassificeras som försäkringsrörelse.

En metod att klargöra om sådant behov föreligger är att undersöka om företag, som har lämnat sådana garantiutfästelser ej senare har kunnat uppfylla sina förpliktelser. Några sådana exempel har såvitt känt ej förekommit. Tvärtom fungerar de nuvarande garantierna praktiskt och rationellt, inte minst beträffande skaderegleringen.

Vidare måste man anse att garantiutfästelsen är en så naturlig och integrerad del av den primära verksamheten, nämligen tillverkning och försäljning av produkten, att sambandet med reglerna som gäller för denna verksamhet är större än sambandet med reglerna för försäkringsrörelse, och att samma regler därför bör gälla för garantiverksamheten som den primära verksamheten.

Förbundet anser således att det inte föreligger behov av den särskilda samhällskontroll som koncession för försäkringsrörelse skulle innebära. Den allmänna kontroll och tillsyn som näringsverksamhet i allmänhet underkastas torde vara tillfyllest.

Förbundet vill därför understryka vikten av att inte genom ytterligare regleringar försvåra praktiska och för konsumenten ekonomiskt fördelaktiga garantilösningar som idag finns eller eventuellt kan komma att utvecklas på marknaden. Det skulle innebära ett exempel på hur man genom kontroll- och regleringsiver, utan förankring i verkligheten, lägger en hämsko på industriföretags möjlighet att på ett rationellt sätt marknadsföra sina produkter. Förslaget avstyrks därför i denna del.

1.12 Svenska försäkringsbolags riksförbund

Innebörden av begreppet försäkringsrörelse är idag inte definierat i lagstiftningen utan överlämnat till rättstillämpningen. Det ledande prejudikatet på området är NJA 1958 s. 536 (Volvofallet). Kommittén vill ge begreppet ett förändrat, mer ändamålsinriktat innehåll men har inte funnit det möjligt att åstadkomma en klar, entydig och praktiskt användbar legal definition av begreppet. I stället anger kommittén vissa grundkriterier för bedömningen av vad som är försäkringsrörelse och redovisar utförligt hur gränsdragningen skall göras beträffande vissa under senare år aktuella gränsföreteelser såsom garanti- och serviceavtal samt captivebolag.

Riksförbundet ställer sig helt bakom de intentioner som kommittén sålunda redovisar och har också full förståelse för kommitténs skäl för att avstå från att lägga fram förslag till en legal definition. Med kommitténs förslag att utmönstra brottet olaga försäkringsrörelse ur lagstiftningen och i stället införa en ordning där bedömningen av om försäkringsrörelse föreligger väsentligen koncentreras till försäkringsinspektionen och regeringen – med rätt att få bindande förhandsbesked i frågan – torde varken från rättssäkerhetssynpunkt eller eljest avsaknaden av en legal definition bli alltför besvärande. Den nya avgränsningen av begreppet försäkringsrörelse bör enligt riksförbundets mening under dessa förhållanden kunna få full genomslagskraft utan att den grundläggande bestämmelsen i försäkringsrörelselagen (1 kap. 1 § första stycket) kompletteras med en definition.

Mäklarfrågan skall kommittén behandla i ett senare betänkande. I samband med behandlingen av försäkringsrörelsebegreppet diskuterar kommittén dock vissa aktiviteter som gränsar till mäklarverksamhet. Frågan är här vilken grad av aktivitet/medverkan av annan än försäkringstagaren själv till tecknande av försäkring m. m. i utländskt bolag utan koncession här som kan vara tillåten. Kommittén vill fästa helt avgörande vikt vid om provision eller annan direkt ersättning utgår från det utländska bolaget. En försäkringskonsult skulle sålunda, om så inte kan visas vara fallet, inte bara ha att utreda försäkringsbehov, försäkringsskyddets lämpliga utformning och ge råd om lämplig försäkringsgivare, utan även kunna medverka till tecknande av försäkring i bolag utan koncession här och även i övrigt sköta kontakterna med det utländska bolaget.

Riksförbundet måste konstatera att med en sådan gränsdragning öppnas möjligheter att kringgå koncessionssystemet med dess viktiga syfte att skapa vissa garantier för svenska försäkringstagare. Som kommittén framhåller är svårigheten att förhindra oönskade aktiviteter för icke koncessionerade bolags räkning stor och möjligheten att övervaka och ingripa är i praktiken begränsad. Kravet att kunden själv skall visa aktivitet skulle kunna bli uttunnat och konsulternas medverkan inte bli begränsad till rådgivning i verklig mening, vilket borde vara det principiellt riktiga.

Det är naturligt att i detta sammanhang till diskussion ta upp frågan om den nu gällande friheten för en kund som själv är aktiv att teckna försäkring utomlands hos här icke koncessionerade försäkringsbolag. Denna är i Sverige mer vidsträckt än vad som är internationellt vanligt. Det kan måhända hävdas att detta, med nu i viss mån genom behovsprincipen begränsat antal försäkringsgivare i landet, har utgjort en vidgning av konkurrensen som kunde anses önskvärd. Härvid har bortsetts från de olika förutsättningar i konkurrensen som föreläggat mellan å ena sidan bolag med koncession i Sverige och å andra sidan bolag utan koncession här i landet. Om nu emellertid kommitténs förslag om en friare etableringsrätt skulle genomföras – något som riksförbundet allmänt sett ställer sig positivt till

– kan det ifrågasättas om denna nästan generella rätt att teckna försäkring i utlandet bör kvarstå. Kommittén har på flera andra punkter i sitt betänkande – inte utan framgång – värvat konkurrensjämsliddheten mellan olika bolag på marknaden. Om tillfälle att etablera sig i Sverige öppnas för utländska bolag, borde det vara den vägen som de skulle beträda i förhållande till svenska försäkringstagare. Riksförbundet finner det därför naturligt att begränsningar av rätten att teckna försäkring utomlands införes. Härvid bör uppmärksamhet ägnas det arbete som pågår inom framför allt EG – men även inom OECD – när det gäller utformningen av regler för hur fria försäkringstjänster skall kunna lämnas över gränserna. Inte oväntat har man inom EG länge kämpat med stora svårigheter att praktiskt och logiskt förena regelsystemet om fri etableringsrätt och den därav följande tillsynen, som skall utövas i aktivitetslandet, med ett regelsystem om fria tjänster. I flera utkast till direktiv om fria tjänster har också ingått moment som i själva verket legat reglerna för etablering mycket nära. Likafullt måste enligt riksförbundets mening denna utveckling noga följas. Enligt förbundets uppfattning kan inte Sverige genom en sträng lagstiftning mera påtagligt avvika från internationella normer på detta område. Å andra sidan kan det inte heller vara rimligt att svensk lag avviker från internationell sedvänja på ett sådant sätt att den svenska försäkringsverksamheten riskerar att störas av en konkurrensjämlikhet som andra länder inte skulle acceptera.

1.13 Folksam

I begreppet försäkringsrörelse ligger att det ska vara fråga om rörelse som drivs affärsmässigt. Undantag från koncessionstvång bör som hittills gälla i fråga om verksamhet som kontrolleras genom annan lagstiftning, t. ex. understödsföreningar (jfr Hellner, Försäkringsrätt 2 uppl. s. 39). En understödsförening kan bedriva verksamhet som är att klassificera som försäkringsrörelse enligt försäkringsrörelselagen, men en lägre tillsynsnivå har ansetts acceptabel med motivet att rörelsen inte bedrivs affärsmässigt (jfr Carl Martin Roos' bilaga till betänkandet, "Vad är försäkringsrörelse?" s. 218).

Det är enligt Folksams uppfattning angeläget att understödsföreningar drivs i sådana former att den lägre tillsynsnivån verkligen är motiverad. Detta synes inte alltid vara fallet beträffande vissa sådana föreningar som har nått så stor omfattning att de i fråga om sortimentet av försäkringslösningar faktiskt konkurrerar med försäkringsbolagen. Denna konkurrens blir inte rättvis, bl. a. av den anledningen att försäkringsbolagen är underkastade placeringsplikt. I utredningen borde denna fråga ha ägnats större uppmärksamhet.

1.14 Utländska Försäkringsbolags Förening

Föreningen ställer sig helt bakom de intentioner som kommittén redovisar men vill särskilt uppmärksamma de problem som uppstår när det gäller verksamhet som här i landet bedrivs av utländska försäkringsföretag som inte har koncession i Sverige. De aktiviteter, som avses utövas av mäklare eller ombud som uppbär provision eller annan ersättning från den utländske, i Sverige icke koncessionerade försäkringsgivaren. Kommittén vill fästa helt avgörande vikt vid om provision eller annan direkt ersättning utgår från det utländska bolaget.

Föreningen anser att med en sådan gränsdragning som medger en försäkringskonsult att inte bara utreda försäkringsbehov, ge råd om försäkringsskyddets lämpliga utformning och lämplig försäkringsgivare utan även medverka till tecknande av försäkring i bolag utan koncession här, skulle möjligheter uppkomma att kringgå koncessionssystemet med dess viktiga syfte att skapa garantier för svenska försäkringstagare. Föreningen anser att med en sådan gränsdragning svårigheterna att förhindra oönskade aktiviteter för icke koncessionerade bolags räkning blir stor och möjligheterna att övervaka och ingripa blir begränsade.

Till skillnad mot vad som gäller på många håll utomlands har man i Sverige haft mycket stor frihet att teckna försäkring utomlands hos i Sverige icke koncessionerade försäkringsbolag. Möjligen har detta förhållande utgjort en önskvärd utvidgning av konkurrensen. Kommitténs förslag om en friare koncessionsgivning skulle innebära att en sådan vidgning av konkurrensen skulle kunna ske inom landet och en generell rätt att teckna försäkring i utlandet skulle av den anledningen inte vara nödvändig. Med en utveckling som begränsar den generella rätten att teckna försäkring i utlandet skulle konkurrensjämslaldheten mellan försäkringstagarens olika försäkringsalternativ bli mycket större. I sådant fall bör särskild uppmärksamhet ägnas det arbete som pågår inom EG när det gäller utformningen av regler för fria internationella försäkringstjänster.

I organisationen av de flesta utländska försäkringsmarknader ingår oberoende skaderegleringsföretag som en mycket viktig del. Kommittén anser att skadebesiktning och skadereglering för här i landet icke koncessionerade försäkringsgivare skulle krävas koncession. Det framgår inte helt klart om kommittén anser att skaderegleringsarbetet på uppdrag av koncessionerade försäkringsbolag också skulle kräva koncession. De etablerade skaderegleringsföretagen har mycket välrenommerade verksamheter och föreningens medlemsbolag utnyttjar i sina respektive hemland i stor utsträckning sådana företag. Det är därför naturligt att föreningen anser det vara av stor vikt att seriösa skaderegleringsföretag får fritt etablera sig och utvecklas inom Sverige. Ett koncessionskrav skulle säkerligen hämma etableringen och utvecklingen av oberoende skaderegleringsföretag (Independant Loss Adjusters).

1.15 Försäkringsjuridiska föreningen

Det har länge rått betydande osäkerhet om vad som är koncessionspliktig försäkringsrörelse. Kommittén ansluter sig till uppfattningen att det inte är möjligt att avgöra huruvida en verksamhet fordrar koncession genom att uppställa en strikt definition av försäkringsrörelse och sedan pröva, huruvida verksamheten motsvarar denna definition. Kommittén förordar i stället en mer allmän bedömning, sådan som i praktiken redan synes ha tillämpats av svenska domstolar och myndigheter. Föreningen delar uppfattningen att det är nödvändigt, särskilt beträffande garanti- och serviceavtal, att nöja sig med en sådan allmän bedömning. Beträffande riktlinjerna för bedömningen kan emellertid mer tvekan råda. Kommittén ansluter sig i huvudsak till vad professor Carl Martin Roos har anfört i en utredning som bifogats som bilaga (s. 197 ff) till betänkandet (se s. 45 ff). Roos synes mena att den s. k. Volvo-domen (NJA 1958 s. 536) inte längre bör vara vägledande utan att man i stället skall följa en strängare linje, sådan som norska Høyesterett utstakade i rättsfallet NRT 1972 s. 248.

Ehuru kommittén inte föreslår någon ändring i lagtexten är dess avsikt att i framtiden garantier av Volvo-typ skall vara underkastade koncessionstvång (se s. 47 f). Även beträffande andra garanti- och serviceavtal kan bedömningen bli strängare än nu (se s. 48). Föreningen anser det emellertid tveksamt om man bör skärpa bedömningen på ett sätt som inskränker möjligheterna att lämna garantier som inte anses som försäkring. En försäkringslösning har uppenbara fördelar, framför allt i den större säkerhet som den medför för allmänheten, i jämförelse med en garanti som inte är underkastad de regler som gäller för försäkringsrörelse. Men denna ökade säkerhet betyder vanligen också ökade kostnader för dem till vilkas förmån försäkringen gäller. Det bör finnas utrymme också för den mindre värdefulla men billigare garantin. Det kan här hänvisas till Hellner, *American Journal of Comparative Law* 1963 s. 494 ff, särskilt s. 540 ff (omtryckt i *Selected Essays on Insurance Law*, 1977). Föreningen anser därför att man inte bör frångå den principuppfattning som framträder i Volvodomén, trots att motiveringen i denna kan kritiseras i detaljer. I varje fall måste det anses olämpligt att införa en ny princip enbart genom motivuttalanden, utan någon ändring i lagtext.

En annan fråga om vad som är koncessionspliktig försäkring rör verksamhet som utländska försäkringsföretag bedriver genom att uppta försäkringar i Sverige genom en mellanhand. Det utländska företaget har då koncession i sitt hemland, och frågan är alltså inte – som vid garanti- och serviceåtaganden – om verksamheten överhuvud skall anses koncessionspliktig utan om den del av verksamheten som bedrivs i Sverige skall fordra koncession här. Kommitténs uttalanden härom (s. 52 f) är relativt kortfattade. De går ut på att endast om den potentielle svenske kunden själv tar initiativ till kontakt, verksamheten inte fordrar koncession, medan om det

utländska bolaget genom egna aktiviteter i Sverige söker anskaffa försäkringar för sin räkning, verksamheten bör fordra svensk koncession. En försäkringskonsults verksamhet, vid vilken konsulten medverkar till att kunden tecknar försäkring hos ett utländskt försäkringsföretag, anses inte fordra koncession om konsulten inte uppbär provision från det utländska bolaget. Om däremot konsulten uppbär provision för tecknandet eller om han utför skadebesiktning eller skadereglering mot ersättning, fordrar verksamheten enligt betänkandet koncession. Om skaderegleringen utförs av det utländska företaget med anlitande av dess ordinarie skaderegleringspersonal, anställd utom Sverige, anses däremot koncession inte krävas. Enligt föreningens mening kan koncessionsplikt för utländskt företags verksamhet i Sverige inte avgöras på så till synes enkla grunder som dem kommittén angett. Att låta avgörandet bero av vem som tar kontakten, den svenske försäkringstagaren eller det utländska försäkringsföretaget, blir lösligt och leder till bevissvårigheter. Ej heller synes det sätt på vilket provision utgår vara lämpligt som kriterium. Föreningen vill erinra om att en mäklare regelbundet uppbär provision från det försäkringsföretag hos vilket han på kundens uppdrag placerar försäkringen, utan att mäklaren därför anses utöva egen försäkringsverksamhet. De av kommittén angivna kriterierna beträffande skadereglering synes också leda till oklarhet, exempelvis när försäkringen tecknas på sådant sätt att svensk koncession inte erfordras men skaderegleringen sker genom personal anställd i ett koncessionerat svenskt försäkringsbolag. Koncessionen avser ju drivande av försäkringsrörelse, inte särskilda delar därav såsom tecknande av försäkring och reglering av skador. Det kan också ifrågasättas om lika stränga krav på koncession skall ställas när det gäller verksamhet för försäkring av objekt i utlandet som för försäkring i Sverige. Föreningen vill därför förorda att denna fråga ytterligare analyseras och utreds, och att även andra kriterier övervägs än de kommittén nu nämner.

Nära sammanhang med de materiella förutsättningarna för att verksamhet skall anses fordra koncession har förfarandet vid prövning, huruvida viss verksamhet är att betrakta som koncessionspliktig försäkringsrörelse. Kommittén föreslår att det nuvarande förfarandet i straffprocessuell ordning ersätts med ett förfarande inför försäkringsinspektionen och regeringen, med möjlighet till förhandsbesked och vitesföreläggande. Domstolsprövning skall blott förekomma vid talan om utdömande av vite, då domstolen enligt allmänna principer skall pröva om det föreslagna vitet skall utdömas, eventuellt nedsättas. Det föreslagna förfarandet har uppenbara fördelar framför den straffprocessuella bedömning som nu i princip är utslagsgivande. Det kan emellertid knappast bestridas att tillsynsmyndigheter — här åsyftas inte särskilt svenska förhållanden utan lika mycket andra länders — har en benägenhet att anse verksamhet vara sådan att den bör stå under deras tillsyn. Det innebär inte någon kritik eller misstro mot den svenska försäkringsinspektionen att säga att även den kan ha svårt att

göra en rent objektiv bedömning. Av stor vikt blir därför vilken myndighet som är besvärinstans. Kommittén diskuterar om regeringsrätten, i stället för regeringen såsom blir fallet om man tillämpar allmänna regler om besvär över försäkringsinspektionens beslut, bör vara besvärinstans. Kommittén avvisar denna tanke med motivering att regeringsrätten normalt inte handlägger ärenden som rör bedrivande av försäkringsrörelse och skulle få en alltför begränsad erfarenhet och kunskap på detta område (se s. 58). Men detsamma gäller regeringen i vad avser det slag av bedömning varom nu är fråga. Avgörande bör i stället vara vilken myndighet som är bäst kvalificerad att bedöma de rent juridiska frågor, utan anknytning till en politisk avvägning, som här uppstår. Föreningen anser därför att det bör ytterligare övervägas att låta regeringsrätten vara besvärinstans i frågor om vad som är koncessionspliktig försäkringsrörelse.

Beträffande en särskild detaljfråga vill föreningen ifrågasätta om icke möjligheterna att meddela föreläggande med vite bör nyanseras mera. Antag att ett företag av inspektionen befinns bedriva försäkringsrörelse som fordrar koncession. Det bör vara möjligt att för tiden innan sådan ansökan hunnit prövas och eventuellt beviljas föreskriva, hur verksamheten skall bedrivas. Givetvis måste då förutsättas, att inspektionen inte meddelar sådana föreskrifter att de tvingar verksamheten till omedelbart upphörande, även om koncession skulle komma att beviljas.

1.16 Bilindustriföreningen, Motorbranschens Riksförbund

I stort sett varje ny bil som säljs i Sverige har en vagnskadegaranti, som ingår i nybilspriset. Systemet med vagnskadegarantier har anor ända sedan mitten av 50-talet. Det är således ett beprövat och väl fungerande system, som både köpare och säljare vant sig vid, och som man funnit praktiskt och ekonomiskt.

Kommitténs motiv för att vilja ändra på systemet med vagnskadegarantier synes mest vara av teoretisk art. Kommittén diskuterar mycket ingående definitioner på garanti och försäkring och när den ena respektive den andra formen kan anses föreligga. Den avgörande frågan måste vara om något verkligt behov av en förändring finns. Vi menar att *kommittén inte kunna påvisa något sådant behov*. Konsumenterna/bilköparna har inte framställt önskemål om ett förändrat system. Inte heller från samhällets sida kan påvisas klagomål på garantigivarnas sätt att sköta sin verksamhet. Några fall där garantigivarna inte kunnat uppfylla sina förpliktelser har, såvitt oss bekant, inte förekommit. När det gäller samhällets behov av insyn så finns redan idag möjligheter till insyn i garantigivarnas verksamhet genom den kontroll och tillsyn som näringsverksamhet i allmänhet underkastas.

En övergång från garanti till försäkring innebär *ökade kostnader för konsumenten* beroende på att en konventionell försäkringsgivare – i motsats till garantigivaren – har:

- högre kostnader för skadeadministration, bl.a. beroende på att flera märken behandlas.
- kostnader för marknadsföring, försäljning och provision för försäkringarna. Garantigivaren har här inga kostnader.

En annan sannolik effekt av en övergång från garanti till försäkring är minskad beläggning på märkesverkstäderna, vilket i ett längre perspektiv är till nackdel för konsumenten. En jämn beläggning hos märkesverkstäderna är en viktig förutsättning för att göra reparationstekniken effektivare och för att skapa nödvändig lönsamhet. Märkesverkstadens produktansvar innebär ökad trygghet för kunden och säkerställande av att en fullgod och trafiksäker reparation blir utförd.

Systemet med vagnskadegarantier ger mycket goda möjligheter för tillverkarna att följa upp inträffade skador. Tillverkarnas konstruktionsavdelningar kan utnyttja information om garantiskador för att göra bilarna trafiksäkrare och reparationsvänligare samt för att införa effektivare reparationsmetoder. Dessa möjligheter till feedback torde i stort sett bortfalla om kommitténs förslag genomförs.

Kommitténs förslag medför friställning av personal både hos märkesverkstäderna och generalagenternas garantiavdelningar.

Vid en övergång till vagnskadeförsäkring kan man förmoda att en del nybilsköpare väljer att inte ha något vagnskadeskydd. Detta innebär att många skador inte kommer att repareras, och resultatet blir ett mindre trafiksäkert bilbestånd.

Sammanfattningsvis vill vi *bestämt avstyrka* kommitténs förslag att lämnande av vagnskadegarantier skall betraktas som försäkringsrörelse och kräva koncession och särskild tillsyn. Kommitténs förslag kommer att medföra ökade kostnader för konsumenten. Nuvarande system med vagnskadegarantier fungerar bra och det finns inget behov av ett ändrat system.

1.17 Aktiebolaget Volvo

År 1954 införde Volvo den s.k. PV-garantin för sina i Sverige försålda personvagnar. PV-garantin innebär att personbil som skadas genom yttre olyckshändelse eller åverkan repareras kostnadsfritt på Volvos märkesverkstäder med undantag för viss självrisk.

Införandet av PV-garantin innebar något helt nytt på den svenska marknaden och en konkurrens med de svenska bilförsäkringsbolagen. Detta resulterade i ett åtal mot Volvos dåvarande verkställande direktör, Assar Gabrielsson, för att Volvo ansågs yrkesmässigt och utan tillstånd ha drivit försäkringsverksamhet. Åtalet ogillades i samtliga instanser, i Högsta domstolen med den motiveringen att "lämnandet av garantin anses på sådant sätt ingå i bolagets rörelse att bolaget icke därigenom drivit försäkringsrörelse i den mening som avses i lagen om försäkringsrörelse." (NJA 1958: 536). Genom Högsta domstolens dom har fastslagits att utfär-

dandet av PV-garantin har varit och fortfarande är en del av Volvos industriella verksamhet och sålunda icke försäkringsrörelse.

PV-garantin har under årens lopp blivit ett särskilt begrepp inom bilindustrin och fram till år 1983 har sådan garanti lämnats för ca 1 400 000 Volvo personbilar motsvarande ca 6 800 000 garantiår. Lämmandet av garantin har i hög grad befrämjat Volvos svenska personvagnsförsäljning och bidragit till att göra Volvo till landets största industriföretag med en betydande export. Vidare har PV-garantin möjliggjort för Volvo att med framgång på den svenska marknaden möta den starka konkurrensen från utländska tillverkare. Nationalekonomiskt innebär detta en högre sysselsättning än eljest och lägre bilimport till landet. Den starka positionen på hemmamarknaden har varit av stor betydelse för Volvos förmåga att i hård internationell konkurrens öppna nya exportmarknader och befästa sin ställning på redan etablerade marknader. Dessa förhållanden kommer även fortsättningsvis att vara avgörande för Volvos utveckling.

Grundtanken med PV-garantin har varit och är att den genom sin helt speciella och unika utformning och tillämpning alltid skall medföra ett garantiskydd till lägsta kostnad för bilköparen.

Kostnaderna för garantiskyddet blir lägre än för motsvarande skydd genom vagnskadeförsäkring beroende på att förvaltningskostnaderna vid försäkring är avsevärt högre än de med PV-garantin förbundna förvaltningskostnaderna. Enligt uppgifter från Försäkringsinspektionen utgjorde förvaltningskostnaderna i procent av premieintäkterna 1980 för Volvia 10,3 % och för övriga försäkringsbolag mellan 23,1 och 41,6 %. Volvos förvaltningskostnader för PV-garantin understiger väsentligt Volvias förvaltningskostnader bl. a. på grund av att åtgärder med försäkringsbrev, premieavier, ägarebyte och reklam icke erfordras. Som en följd härav har PV-garantin inneburit en betydande besparing i storleksordningen lägst 20 % av skadekostnaderna. Dessa uppgick för PV-garantin 1980 till ca 70 000 000 kronor.

Kostnaderna för garantiskyddet blir även lägre genom att Volvo tack vara PV-garantin haft en unik möjlighet till uppföljning av inträffade skador. Skadorna rapporteras till Volvos konstruktionsavdelning, som använder det inrapporterade materialet för att få fram en reparationsvänligare konstruktion samt effektivare och billigare reparationsmetoder. Materialet ligger även till grund för konstruktionsändringar för åstadkommande av ökad trafiksäkerhet. Detta samarbete mellan PV-garantin och konstruktionsavdelningen hade inte varit möjligt vid olika försäkringsbolags täckning av vagnskaderiskerna.

Förbilligandet av vagnskadeskyddet genom PV-garantin och den i samband därmed fortgående produktutvecklingen har kommit Volvobilköparna till godo. PV-garantin har av köparen uppfattats såsom en stor fördel, vilket försäljningsutvecklingen och andra bilfabrikanters antagande av liknande garantier utvisar. Några olägenheter eller behov av kontrollåt-

gärder för PV-garantins tillämpning har inte förekommit under den långa tid PV-garantin varit i funktion.

Försäkringsverksamhetskommittén har i samband med sitt delbetänkande om de s.k. captivebolagens verksamhet i Sverige kommit in på avgränsningen av begreppet försäkringsrörelse och därvid även behandlat garantier av PV-garantins typ. Från rent akademiska utgångspunkter finner kommittén, att sådana garantier företer typiska drag av försäkringsrörelse och att det därför ur samhällets och kundernas synvinkel måste anses föreligga behov av att kontrollera verksamheten genom bl. a. koncessionsregler och särskild tillsyn. Kommittén motiverar inte varför sådant behov skulle föreligga i nu förevarande fall och redovisar inte några olägenheter av den nu snart 30-åriga PV-garantins tillämpning. Kommittén tar vidare för givet att för garantierna bör gälla samma koncessions- och kontrollregler som för försäkringsrörelse i allmänhet, vilket i och för sig är mycket anmärkningsvärt.

Kommittén påpekande, att nybilspriserna "torde" bli lägre om garantimomentet utgick, bortser. såvitt gäller PV-garantien, helt från det förhållandet att kostnaderna för vagnskadeförsäkring skulle överstiga en tänkt sänkning av nybilspriset. Kommitténs förslag skulle därför innebära en väsentlig fördyring för Volvoköparna. Volvo finner det anmärkningsvärt att delbetänkandet, som i övrigt vill bevaka konsumentintresset, går direkt emot detta ifråga om PV-garantin.

Kommittén har sålunda utan någon motivering i sak underkänt det rättsläge som etablerats genom Högsta domstolens dom angående PV-garantin. PV-garantin avses att omöjliggöras genom att administrativa myndigheter skall avgöra om garantilämnandet innebär koncessionspliktig försäkringsverksamhet. Som en följd av kommitténs motivuttalanden kommer de administrativa myndigheterna i praktiken att anse PV-garantin såsom koncessionspliktig.

Om Volvo skulle tvingas upphöra med PV-garantin, skulle härigenom såväl finansiella som personella resurser överföras från Volvos industriella verksamhet till den svenska försäkringsbranschen. Detsamma gäller för andra industrier, som tillämpar motsvarande garantier. En avtappning av resurser från den industriella sektorn av Sveriges näringsliv till försäkringssektorn kan inte anses vara påkallad eller önskvärd i ett läge, där landets industriella förmåga måste bedömas vara av avgörande betydelse för den ekonomiska utvecklingen.

Volvo protesterar mot kommitténs förfarande att utan särskild anledning söka ändra gällande rätt och omöjliggöra PV-garantin. Volvo hemställer, att, såvitt gäller PV-garantin, kommitténs delbetänkande med förslag till ändring av bl. a. försäkringsrörelselagen och kommitténs uttalanden i anslutning därtill, icke lägges till grund för blivande lagstiftning.

1.18 Aktiebolaget Internationell Assurans

Kommittén har funnit att det inte är möjligt att åstadkomma en klar entydig och praktiskt användbar definition av begreppet försäkringsrörelse, vilket innebär att avgränsningsproblem uppstår när man kommer in på blandformer där andra verksamheter företer försäkringsmässiga inslag. Av den föreslagna lagtexten framgår inte om vagnskadegarantier skall betraktas som försäkring, däremot har kommittén i sin utredning uttalat meningen att vagnskadegarantier bör betraktas som försäkring. Problematiken att bedöma om en viss verksamhet skall betraktas som försäkringsrörelse är enligt utredningen även avhängigt av vad som i allmänt språkbruk avses med försäkringsrörelse. Man bör idag med styrka kunna hävda att vagnskadegarantierna efter att ha existerat i snart 30 år i allmänhetens ögon inte är att betrakta som försäkring. Vi vill också konstatera att i den egentliga sakfrågan har ingenting förändrats sedan den s. k. Volvodommen fastställdes på 1950-talet.

Enligt kommittén får inte det försäkringsmässiga inslaget i ett avtal om bilförsäljning vara alltför obetydligt, om försäkringsrörelse skall anses föreligga.

Enligt vår mening är ett vagnskadegarantiavtal av liten betydelse i det totala köpeavtalet av en ny bil.

Vid bedömning av hur vagnskadegarantier skall behandlas i framtiden måste enligt vår mening konsumenternas intresse vara för ögonen och det måste även beaktas att vagnskadegarantin sedan många år tillbaka ur allmänhetens synpunkt anses utgöra en del av det som ingår vid köp av en ny bil. För konsumenterna kommer kommitténs förslag att innebära högre kostnader för ett fordons vagnskadeskydd. Den främsta orsaken till detta är att förvaltningskostnaderna för vagnskadegarantier är betydligt lägre än för traditionell vagnskadeförsäkring.

Några av skälen till de låga förvaltningskostnaderna för vagnskadegarantier är bl. a. följande:

- garantierna har inga kostnader för marknadsföring och försäljning
- en treårig obligatorisk vagnskadegaranti innebär att administrationen för garantin är mycket enkel. Som exempel på förenklad administration kan nämnas att en kund aldrig behöver aviseras om premiebetalningar och att ägarbyten därigenom ej behöver registreras eftersom garantin följer bilen och inte personen under den treåriga giltighetstiden.

Ur försäkringsbolagens synpunkt är det ett naturligt önskemål om att exklusivt behärska ett så stort område som möjligt av det ekonomiska livet. Detta resonemang är intressant för konsumenterna, då kommitténs förslag beträffande vagnskadegarantier innebär begränsningar i möjligheterna att göra en garantiutfästelse vilket kommer att påverka både service och risktäckningsmarknaderna på ett negativt sätt. Kravet på koncession även för garantigivning kommer att innebära att både personella och fi-

nansiella resurser överförs från industri- och handelsföretag till försäkringsbolagen, vilket i strid med försäkringsverksamhetskommitténs önskemål medför en ännu starkare koncentration av försäkringsverksamheten i vårt land.

Enligt kommittén är behovet av samhällskontroll ett av de allra starkaste argumenten för att vagnskadegarantier skall betraktas som försäkring. Vi vill i detta sammanhang påminna om 1958 års sakkunniga, som ansåg att man borde avvakta erfarenheterna på vagnskadegarantiområdet och att ett ingripande med lagstiftning skulle ske först sedan det blivit i praktiken styrkt, att behovet av lagstiftning var starkare än de fördelar som kunde vinnas genom nuvarande frihet. Naturligtvis är det angeläget att garanti-givarnas kunder skall kunna känna fullständig trygghet för att garantierna uppfylls. Vi känner dock inte till något fall under hela den tid vagnskadegarantierna varit aktuella där någon konsument på grund av soliditetsskäl ej erhållit ersättning i enlighet med garantivillkoren. Kommitténs önskemål om en insyn och kontroll av garantigivning bör enligt vår uppfattning kunna lösas på annat sätt än att kräva koncession även för vagnskadegarantier.

Vår bestämda uppfattning är att lagtexten kan vara utformad i enlighet med förslaget, men att det framför allt inte ligger i allmänhetens intresse att ändra nuvarande vagn-skadegarantier till att betraktas som försäkring.

Fördelarna med denna fria form av garantigivning är enligt vårt förmenande betydande i jämförelse med att införa koncessionstvång för garantigivning.

1.19 Motormännens Riksförbund

Alltsedan vagnskadegarantierna infördes har M för sina medlemmars räkning handlagt ett stort antal skaderegleringsfall inom ramen för olika vagnskadegarantier. Några olägenheter p. g. a. att vederbörande medlem haft vagnskadegaranti i stället för vagnskadeförsäkring, har härvid inte förevarit. Från konsumentsynpunkt synes man sålunda inte kunna rikta några anmärkningar mot det sätt varpå garantigivarna handhar skaderegleringen. Det kan naturligtvis hävdas att ett avskaffande av garantimomentet rimligen bör medföra en sänkning av nybilspriset. M är emellertid av den bestämda uppfattningen att denna eventuella prissänkning är väsentligt lägre än den kostnad som uppstår för normalbilisten när han via vagnskadeförsäkring skall skaffa sig ett skydd motsvarande vagnskadegarantins. M hemställer därför att någon ändring av det nuvarande systemet inte sker.

1.20 Motorförarnas Helykterhetsförbund

De juridiska resonemangen om vagnskadegarantierna skall betraktas som försäkringsrörelse eller inte är knappast relevanta från konsumentsynpunkt. För bilkonsumenten är den viktigaste frågan vilket system som är billigast och fördelaktigast. Enligt MHFs mening har den hittillsvarande erfarenheten visat att vagnskadegarantierna inte varit till konsumentens nackdel. Det finns inga sakliga skäl till att ändra det nuvarande systemet i enlighet med utredningens förslag. Ett genomförande av utredningens förslag torde medföra ökade kostnader för konsumenterna. MHF avstyrker förslaget.

2 Den materiella koncessionsprövningen

2.1 Försäkringsinspektionen

Behovsprövningen utgör f. n. en hörnsten i koncessionsbedömningen. Vid införandet av behovsprincipen 1948 var ett viktigt skäl härtill att åstadkomma en reduktion av antalet företag på försäkringsmarknaden. Man pekade därvid på behovet av kostnadsminskande rationaliseringar och önskvärdheten av att göra marknaden mera överblickbar för konsumenterna. Detta synsätt har också präglat inspektionens ställningstagande till koncessionsansökningar. Under de senaste åren har dock inspektionen mot bakgrund av den fortgående reduceringen av antalet bolag tillämpat en något liberalare tolkning av behovsprincipen, vilket har lett till koncessionsutvidgningar och även nyetablering på marknaden.

Enligt inspektionens uppfattning har det svenska försäkringsväsendet i dag en i stort sett ändamålsenlig struktur. Etablerade försäkringsbolag tillgodoser på ett i huvudsak tillfredsställande sätt rådande behov av försäkringar. Detta hindrar ej att en viss nyetablering – särskilt inom företagsförsäkringsområdet – skulle kunna vara till fördel för försäkringstagarna bl. a. genom en större variation i produktutbud och en högre servicenivå. Det kan heller inte uteslutas att tillkomsten av ytterligare företag skulle kunna medföra en ökad priskonkurrens mellan bolagen. En viss liberalisering av koncessionspolitiken kan mot bakgrund härav vara motiverad.

En liberalisering av koncessionspolitiken kan genomföras inom ramen för gällande lagstiftning genom en mer flexibel tillämpning av behovsprincipen än vad hittills har varit fallet. Någon ändring av lagstiftningen är alltså i och för sig inte nödvändig utan det är tillräckligt att statsmakterna till stöd för den fortsatta lagtillämpningen gör de uttalanden som anses erforderliga. Till förmån för ett bibehållande av nuvarande ordning talar att en överetablering av marknaden effektivt kan förhindras genom behovsprövningen. Emellertid torde man även med den av kommittén föreslagna

ordningen kunna undvika en överetablering under återopande av att ytterligare etablering skulle vara oförenlig med "en sund utveckling av försäkringsväsendet". Som kommittén framhållit saknas dessutom anledning anta – i vart fall på kort sikt – att ett slopande av behovsprincipen skulle leda till en stor ökning av antalet koncessionsansökningar. På konsumentförsäkringsområdet skulle exempelvis de stora initiala kapitalinsatserna, som krävs för organisationsutbyggnad för att tillgodose försäkringstagar- nas krav på närhetsservice, sannolikt utgöra en viss spärr mot nyetablering. Risken för att ett borttagande av behovsprövningen skulle leda till en uppsplittring av marknaden är således liten.

Mot bakgrund av det anförda vill inspektionen inte motsätta sig kommitténs förslag i denna del. Inspektionen kommer dock att med uppmärksamhet följa utvecklingen och givetvis måste koncessionsfrågan tas upp till förnyat övervägande i den mån utvecklingen skulle ge anledning därtill.

2.2 Näringsfrihetsombudsmannen

NO anser det vara i hög grad angeläget och motiverat att de nuvarande principerna för materiell koncessionsprövning i försäkringsrörelselagen modifieras i konkurrensfrämjande riktning. Den långtgående etableringskontroll, även innefattande behovsprövning, som finns på försäkringsområdet måste anses stå i viss motsatsställning till en grundtanke bakom konkurrenslagstiftningen nämligen principen om fritt marknadstillträde. De nuvarande reglerna och deras tillämpning i praktiken har otvivelaktigt utgjort en faktor som möjliggjort den långtgående koncentration till ett fåtal stora koncerner som uppkommit på försäkringsmarknaden. De redan etablerade försäkringsföretagen har med rådande förutsättningar inte varit utsatta för det potentiella konkurrenstryck och härav följande incitament till rationalisering och produktutveckling som etableringsfrihet innebär. För försäkringsbolag med begränsade koncessioner har koncessionsreglerna medfört att de inte smidigt har kunnat anpassa sitt produktutbud till ändrade marknadsförutsättningar.

Den i lagen inskrivna behovsprincipen och dennas tillämpning är det inslag i hittillsvarande koncessionsregler som tett sig mest negativt från de konkurrensaspekter som NO har att beakta i sin verksamhet. NO finner det tillfredsställande att kommittén föreslår att behovsprincipen upphävs och tillstyrker förslaget.

I ett läge med slopad behovsprövning är det naturligt att, som kommittén också gör, ställa sig frågan om några materiella regler för koncessionsprövning över huvud taget behövs. Kommittén kommer till slutsatsen att en prövning inriktad på en allsidig bedömning huruvida den planerade verksamheten kan antas vara förenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet inte kan undvaras. De skäl som kommittén anför för sin ståndpunkt – att försäkringsverksamhet starkt skiljer sig från industriell

verksamhet, att det inte är tillrådligt att utforma reglerna uteslutande på grundval av nu rådande förhållanden på den svenska försäkringsmarknaden, möjligheten att styra utvecklingen på lång sikt och handskas med problem som för närvarande inte kan överblickas samt att möta problem som sammanhänger med frågor på den internationella marknaden – anser NO inte helt övertygande för att motivera fortsatt etableringskontroll från statsmakternas sida. Resonemanget som förs av kommittén är på denna grundläggande punkt mycket kortfattat och allmänt hållet.

NO vill ändå inte motsätta sig att principen om en sund utveckling av försäkringsväsendet läggs till grund för en fortsatt materiell koncessionsprövning. Mot bakgrund av att branschen under så lång tid omfattas av långtgående etableringskontroll hyser NO viss förståelse för att man inte nu kan överblicka eventuella problem som kan uppstå i en situation med enbart en formell koncessionsprövning.

Att NO finner sig kunna acceptera den föreslagna ordningen beror givetvis på, förutom förslaget att slopa behovsprövningen, den mycket betydelsefulla förändring som ligger i förslaget att ersätta kriteriet "ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet" med "bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet". Bevisbördan kan härigenom sägas flyttas över från den som söker koncession till myndigheten som beviljar koncession.

NO anser att det, om förslaget genomförs, måste krävas att utredningen i koncessionsärendet visar att ett bifall skulle vara oförenligt med en sund utveckling. I annat fall blir utrymmet för godtycke stort i avsaknad på definition av begreppet sund utveckling av försäkringsväsendet eller närmare kriterier för innebörden.

NO vill också understryka och instämma i kommitténs uttalande att grundsynen bör vara att koncession skall beviljas. Med en sådan utgångspunkt för bedömningen får de av kommittén föreslagna reglerna för koncessionsprövning anses utgöra en mild och från NOs utgångspunkter godtagbar form av etableringskontroll.

Beträffande de faktorer som kommittén anser bör beaktas vid koncessionsprövningen vill NO endast kommentera uttalandet att beträffande enskilda försäkringskonsumenters skadeförsäkringar bör uppmärksammas risken för en tilltagande överflyttning av försäkringar mellan bolagen. NO är visserligen medveten om att sådana överflyttningar medför kostnader för bolagen. Vid fungerande konkurrens mellan försäkringsbolagen väljer en rationell konsument bolag beroende på faktorer såsom vem som erbjuder lägst premie, förmånligaste villkor eller bäst service. Detta leder givetvis till att konsumenten ibland har anledning att byta försäkringsbolag. Att se ökade valmöjligheter och härav ökad rörlighet på marknaden som en negativ faktor att beakta när koncession skall beviljas är främmande för NOs synsätt.

2.3 Bankinspektionen

När det gäller den materialla behovsprövningen, anser kommittén att behovsprincipen inte längre bör tilldelas den dominerande roll som den nu har i lagstiftningen. Inspektionen vill fästa uppmärksamheten på att försäkringsbolag och banker inom vissa områden om än i begränsad omfattning bedriver en konkurrerande verksamhet. Det gäller förutom ovan nämnda verksamhet t. ex. direkt långivning, kreditförmedling samt ekonomisk och juridisk rådgivning. Därför bör enligt inspektionens mening så långt möjligt likartade kriterier gälla vid den materiella behovsprövningen för att på så sätt undvika snedvridna konkurrensförhållanden. Samma ställningstagande från inspektionens sida gäller beträffande utländska försäkringsbolags rätt att etablera sig i Sverige. Eftersom strukturfrågorna på kreditmarknaden avses komma att behandlas av en särskild kommitté förutsätter inspektionen att denna kommitté i sitt arbete kommer att beakta ovan nämnda frågor i samråd med försäkringsverksamhetskommittén. Inspektionen anser således att ändringar i försäkringsrörelselagen i denna del bör avvaktas så att enhetliga principer beträffande koncession kan komma att gälla inom såväl bank- som försäkringsområdena.

Bankinspektionen finner det slutligen rationellt att försäkringsinspektionen i lag bl. a. ges rätt att ta ställning till om försäkringsrörelselagen är tillämplig på verksamhet som nu bedrivs utan koncession och att myndigheten efter ansökan skall lämna förhandsbesked om koncession för verksamheten krävs.

2.4 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige intar samma ståndpunkt som kommittén.

2.5 Sveriges Industriförbund

Industriförbundet har sedan lång tid haft allvarliga betänkligheter beträffande koncentrationen på försäkringsgivarsidan i Sverige. Fåtaliskonkurrens medför nämligen nackdelar för försäkringstagarna. Bl. a. minskar förutsättningarna att få ett produktutbud anpassat till marknadens behov. Med anledning härav eftersträvar Sveriges Industriförbund en väl fungerande försäkringsmarknad, som ger utrymme för försäkringskundernas behov av att pröva nya lösningar och att kunna välja mellan försäkringstjänster från olika försäkringsgivare, i Sverige och utomlands. Bl. a. mot bakgrund av att SIRF, Sveriges Industriförbunds Risk- och Försäkringsgrupp, bildades i mitten av 1970-talet har dock kontakten mellan särskilt storindustrin och försäkringsgivarna medfört en större flexibilitet i produktutbud och bättre förståelse för kundernas krav.

Enligt Industriförbundets uppfattning är det därför angeläget att låta

marknadskrafterna råda genom fri etablering och fri konkurrens i så stor utsträckning som möjligt, även vad gäller försäkringsmarknaden.

Mot bakgrund härav ser förbundet positivt på de tankegångar för liberalare etableringsregler som återspeglas i betänkandet. Sveriges Industriförbund tillstyrker därför i princip förslaget men vill samtidigt understryka vikten av att exempelvis inskränkningar i friheten att teckna försäkringar utomlands inte införs. Förbundet vill dock särskilt kommentera vissa enskilda delar av förslaget.

Sveriges Industriförbund ser i och för sig med tillfredsställelse på förslaget att avskaffa behovsprincipen vid koncessionsprövningen. Utrymme för tillstånd ökas sålunda i jämförelse med den i dag gällande lagtexten. Samtidigt vill vi peka på risken att koncessionsregeln kan leda till fortsatt osäkerhet om lagstiftningens innebörd. Uttrycket "sund utveckling av försäkringsväsendet" är nämligen ett subjektivt begrepp som lämnar utrymme för fri tolkning. Liksom tidigare överlåter därmed lagstiftaren i stort sett åt regeringen att bestämma uttryckets innehåll.

Begreppet måste enligt förbundets uppfattning ges en liberal tillämpning. Detta ger utredningen också klart uttryck för, framför allt beträffande företagsförsäkring som man anser i huvudsak skall få utvecklas fritt. Vi vill understryka vikten av att det verkligen blir en "presumtion för fri etablering" avseende denna försäkringsgren genom att göra beviskravet starkare. Mot den bakgrunden kan övervägas om man inte skall införa ett särskilt rekvisit i lagtexten beträffande koncession för företagsförsäkring, innebärande att tillstånd skall ges såvida inte det anses *uppenbart* oförenligt med en sund utveckling av försäkringsväsendet.

Som förslaget är utformat ger det, om man utgår från lagtextens ordalydelse, ingen garanti för en liberalisering. Därför vill vi framhålla betydelsen av att man i propositionen i vart fall, med utgångspunkt i de tankegångar som framförs i betänkandet beträffande den materiella koncessionsbestämmelsen, tar in uttalanden till ledning för tolkning av bestämmelsen.

Enligt utredningen skall kriterierna för tillstånd också ge möjlighet att ta hänsyn till om den planerade verksamheten kan tänkas komma att stå i strid mot andra väsentliga samhällsområden. Detta måste enligt vår uppfattning avse synnerligen sällsynta fall, där tillstånd skulle vara oförenligt med något väsentligt samhällsintresse.

En liberalisering beträffande koncessionsgivningen får inte tas till intäkt för en inskränkning att teckna försäkring utomlands. Denna möjlighet måste finnas för svensk industri med hänsyn till bl. a. dess internationalisering och de därvid uppkomna riskerna.

2.6 Sveriges köpmannaförbund

Det är tillfredsställande att kommittén i sitt arbete funnit skäl att föreslå en liberalisering av etableringsreglerna för försäkringsrörelse. Detta torde vara speciellt motiverat inom företagssektorn, vilket även särskilt påpekas av utredningen. Förbundet instämmer i utredningens skrivning i detta hänseende att "samhällsintressen av handels- och valutamässig art" talar för att företagsförsäkringsmarknaden skall tillåtas "i huvudsak utvecklas fritt". Enligt förbundets mening bör dessa synpunkter ligga till grund för den koncessionsprövning som skall äga rum under den tilltänkta lagstiftningen.

Förbundet finner det mot den angivna bakgrunden vara riktigt att överge behovsbedömningen som ett huvudkriterium. En etableringskontroll av denna inriktning borde i dagens försäkringsmarknad inte vara adekvat.

Viktigt är också att notera kommitténs förslag att det nya koncessionskriteriet innebärande förenlighet med en sund utveckling av det svenska försäkringsväsendet skall tillämpas så att koncession *skall* beviljas om inte den planerade verksamheten bedöms vara oförenlig med huvudkriteriet.

Den enskilda detaljhandeln är utomordentligt differentierad och torde totalt omfatta ca 40 000 enheter från stora koncerner ned till enmansföretag. Småföretagsamheten svarar för det helt dominerande antalet enheter. En så differentierad företagsstruktur kan också kräva differentierade försäkringslösningar. Olika försäkringsalternativ bör här kunna brytas mot varandra och intressanta gruppbaseade försäkringslösningar uppmuntras. Det är viktigt att konkurrensaspekten ständigt hålls levande så att marknaden tillförs nya systemlösningar till så låga premier som möjligt. I detta arbete torde näringslivets egna intresseorganisationer kunna spela en betydande roll.

Slutligen bör uppmärksammas att den svenska lagstiftningen bör moderniseras vad gäller etableringsreglerna inte minst av hänsyn till de internationella förhållandena och de krav på reciprocitet som kan resas inom EG och OECD.

2.7 Svenska handelskammarförbundet

Handelskammarförbundet ställer sig positivt till utredningens förslag om en friare etableringsrätt för försäkringsrörelser.

2.8 Svenska försäkringsbolags riksförbund

Riksförbundet delar kommitténs bedömning att förhållandena på försäkringsområdet idag inte motiverar ett fasthållande av behovsprincipen i koncessionsgivningen. Denna bör med fördel kunna ersättas med en "sundhetsbedömning", dvs. en allsidig prövning av frågan om "den plane-

rade rörelsen bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet" eller inte.

Liksom kommittén anser även riksförbundet att någon precisering av detta nya riktmärke för koncessionsgivningen inte är erforderlig utan att dess innebörd ska kunna anpassas till försäkringsväsendets utveckling i det långsiktiga perspektivet.

Kommittén uttalar i detta sammanhang att det skulle vara ett naturligt led i den materiala koncessionsprövningen att ta hänsyn till om den planerade verksamheten står i strid med strävandena å andra väsentliga samhällsområden där samhället har angivit en viss målsättning. Som exempel nämns områdena konsumentskydds-, kredit-, valuta-, skatte- och handelspolitik. Riksförbundet har svårt att se att sådana överväganden kan komma in vid koncessionsprövningen. Sedan en koncessionsprövning skett enligt riktmärket "en sund utveckling av försäkringsväsendet" har naturligtvis bolaget, om koncession beviljas, att rätta sig efter alla regler som gäller för verksamheten.

2.9 Folksam

Om förslagen i betänkandet genomförs kommer konkurrensen på den svenska försäkringsmarknaden att främjas. Folksam har alltid förespråkats största möjliga frihet i kampen om kunderna, eftersom detta är till deras fördel genom ett större och mer varierat utbud av försäkringslösningar. Kommitténs förslag går långt på vägen mot en minskning av etableringshindren i vårt land och detta bör med Folksams synsätt hälsas med tillfredsställelse. Förslagen kan i allt väsentligt tillstyrkas.

Koncessionsprövningen ska enligt förslaget vara beroende av att den planerade rörelsen inte bedöms vara oförenlig med "en sund utveckling av försäkringsväsendet" (2 kap. 3 § försäkringsrörelselagen). Uttrycket "sund utveckling" är vagt och medger en ganska stor frihet i bedömningen. Vad man ytterst vill förhindra med den nya, mera liberala koncessionsprövningen är sådana nyetableringar som blir till skada för försäkringskonsumenterna, och det borde övervägas om man i skrivningen inte borde mera direkt anknyta härtill.

Vid prövningen på konsumentförsäkringsrådet anges att koncessionspolitiken inte får äventyra en lugn och stabil utveckling av den svenska konsumentförsäkringsmarknaden. Uttalandet, liksom flera andra i denna del av betänkandet, återspeglar svårigheterna att undvika kvantitetsöverväganden av samma slag som vid tillämpningen av behovsprincipen. Folksam utgår emellertid från att de nya grunderna för prövningen garanterar att behovsprincipen inte återuppstår.

Problemet med överflyttning av försäkringar mellan bolagen bör enligt kommittén uppmärksammas såväl vid koncessionsprövningen som i samband med försäkringsinspektionens löpande tillsyn. Folksam anser inte att

det uttryck för aktiv konkurrens som överflyttningarna av försäkringar mellan bolagen utgör ska inverka på koncessionsprövningen, även om de påverkar kostnaderna och därmed priset på försäkringsprodukterna. Det skulle vara alltför enkelt att avfärda ytterligare konkurrens med detta argument.

2.10 Utländska Försäkringsbolags Förening

Föreningen accepterar med tillfredsställelse kommitténs förslag att koncessionsprövningen bör, i stället för vad som gäller för den nuvarande behovsprincipen, vara inriktad på att bedöma om ett beviljande av en koncession kan antas vara oförenligt med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Förutsatt att i försäkringslagstiftningen uppställda formella och kvalitativa krav är uppfyllda bör grundsynen vara att koncession skall beviljas.

2.11 Landsorganisationen i Sverige (LO)

Den huvudinriktning som kommittén genom förslagen i betänkandet anger, nämligen att främja konkurrensen på den svenska försäkringsmarknaden har LO inte något att erinra emot.

2.12 Försäkringsjuridiska föreningen

En huvuddel av betänkandet rör den materiella koncessionsprövningen. Kommittén föreslår, med ingående motivering, att den nu gällande behovsprincipen avskaffas och att koncession skall beviljas, om formella förutsättningar är uppfyllda, såvida inte den planerade rörelsen bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Föreningen finner det välmotiverat att avskaffa behovsprövningen. En följd härav blir emellertid att bedömningen av vad som är en "sund utveckling av försäkringsväsendet" får ökad betydelse. Föreningen anser att detta ämne bör utredas närmre (se betänkandet s. 117 ff). Föreningen ställer sig något frågande till att "solidaritetssynpunkten" skulle kunna lägga hinder i vägen mot att försäkringsbolag bildas som specialiserar sig på särskilt goda risker, därför att i så fall mindre goda risker inom kollektivet finge svårt att ordna sitt försäkringsskydd (s. 118, jfr även s. 182 f). Det synes tvärtom överensstämma med skälighetsprincipen att de goda riskerna inte skall nödgas betala alltför höga premier för att de sämre riskerna skall dra fördel därav.

En mindre nyhet är att till koncessionsansökan skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten. Föreningen anser det tveksamt om en bestämelse härom bör ingå i lagen. Redan nu torde det vara självklart att ett företag som ansöker om koncession – vare sig för en helt ny rörelse eller

för en ny verksamhetsgren – måste prestera en ingående utredning om den tilltänkta verksamheten. Enligt vad som anges (betänkandet s. 123) skall planen enbart vara ett stöd vid prövningen av koncessionsansökan, och sålunda inte ha den vittgående betydelse som exempelvis en "Geschäftsplan" har enligt den tyska tillsynslagstiftningen. Ett uttryckligt stadgande om att en plan skall inges torde emellertid kunna leda till oriktiga slutsatser, nämligen att planen skall ha betydelse även för hur verksamheten skall bedrivas i framtiden.

2.13 Kooperativa förbundet (KF)

Redan i sitt remissyttrande över den översyn av försäkringsrörelselagen som skedde av 1958 års försäkringssakkunniga (SOU 1960: 11) uttryckte KF sin tvekan om behovet av nyetableringskontroll. Därefter har utvecklingen inom europeiska gemenskapen (EG) i enlighet med ett rådsdirektiv från 1973, att beviljandet av koncession ej får göras beroende av marknadens ekonomiska behov, lett till att behovsprövning ej sker inom EG-anslutna länder.

KF hälsar med tillfredsställelse det steg mot slopande av en etableringskontroll som nu föreslås. KF utgår ifrån att tillämpning av den föreslagna principen om en sund utveckling kommer att ske i enlighet med kommitténs förslag, nämligen att den verksamhet, som uppfyller formella och kvalitativa krav skall medges koncession.

Kommittén har i betänkandet framfört åsikten, att vid koncessionsbedömningen skulle hänsyn tas till den risk för överflyttning av försäkringar från ett bolag till ett annat, som en nyetablering inom konsumentförsäkringsområdet skulle kunna innebära.

KF delar inte denna uppfattning. En ökad överflyttning av försäkringar mellan bolagen måste rimligen bero på att konsumenten uppfattar vissa försäkringsbolag mera konkurrenskraftiga. En ökad konkurrens med därav följande förbättrad effektivitet och sänkta kostnader kan endast gagna konsumenterna och får ej bli ett hinder för nyetablering.

2.14 Svenska aktuarieföreningen

Kommittén föreslår, att koncessionsansökningen skall vara åtföljd av en plan för den tilltänkta verksamheten och att detta bör framgå av lagen. Kommittén har givit fyra exempel på vad en sådan plan bör omfatta. Aktuarieföreningen önskar komplettera dessa exempel med följande:

Det koncessionssökande bolaget skall i sin plan principiellt definiera den marknad det ämnar bearbeta.

Detta för att ge försäkringsinspektionen någon möjlighet att bedöma huruvida en osund selektion av den totala marknaden kan förväntas till skada för den övriga marknaden.

2.15 Återförsäkringsaktiebolaget AGA Re

Det kan med tillfredsställelse konstateras att den sedan länge förlegade s. k. "behovsprincipen" enligt delbetänkandet nu föreslås borttagen.

Man föreslår även att principen om rörelsens befrämjande av försäkringsväsendets sunda utveckling ändras så att det nu skall ankomma på myndigheten att visa att den tilltänkta rörelsen är oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet för att koncessionsansökan skall kunna avslås.

Vad som är väsentligt är då att definiera begreppet "sund utveckling" av försäkringsväsendet. Emellertid avstår kommittén från detta med hänvisning till att innebörden kan växla beroende på speciella förhållanden och utvecklingen inom försäkringsområdet. Vidare framhålls att tillståndsgivningen måste också flexibelt kunna anpassas till de förhållanden som kan skönjas i ett långsiktigt framtidsperspektiv och vidare måste en viss differentiering ske i bedömningen av olika försäkringsområden och försäkringsformer.

Detta sistnämnda vill bolaget understryka med motiveringen att exempelvis företagsförsäkring och återförsäkring är av sådan art att man här bör kunna använda en vidare tolkning. När det gäller företagsförsäkring har detta även klart uttalats av kommittén. Det är därför bolagets uppfattning att dessa tankegångar måste uttryckas i propositionen till ledning för tolkning av bestämmelsen.

3 Utländska försäkringsföretags verksamhet

3.1 Försäkringsinspektionen

Inspektionen delar kommitténs syn att svenska och utländska försäkringsföretag bör vara likställda vad gäller säkerhetskrav och konkurrensbetingelser. De föreslagna depositionsbeloppen för utländska företag finner inspektionen vara väl avvägda.

3.2 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

Kommittén framlägger förslag till depositionsskyldighet för utländska försäkringsföretag som i vissa fall innebär betydande höjningar av nuvarande depositioner. En uttrycklig grundtanke bakom förslaget har varit principen om konkurrenslikställighet mellan svenska och utländska försäkringsgivare. NO kan inte finna att förslaget till nya depositionsregler innebär en diskriminering av någon kategori försäkringsföretag. Förslaget möter därför inga erinringar från NOs sida.

3.3 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Någon större ändring i den utländska försäkringsverksamheten i Sverige torde inte komma till stånd genom de föreslagna ändringarna. Som hittills kan svenskar försäkra sig i utlandet och utländska försäkringsföretag kan bilda dotterbolag här. För sitt bildande provas dessa dotterbolag på samma sätt som svenska bolag och i sin verksamhet behandlas de på samma sätt som dessa. Vad som i detta sammanhang är av intresse är de utländska försäkringsföretagens verksamhet i Sverige genom generalagent; det är dessa som utgör utländska försäkringsföretag.

Utländska livförsäkringsföretag har tidigare varit verksamma i Sverige och utländska skadeförsäkringsföretag är verksamma här. De grunder för livförsäkringsverksamhet som försäkringsinspektionen har att fastställa är emellertid sådana – lika för svenska och utländska företag – att utländska företag ej funnit skäl att stanna kvar utan avvecklat sin svenska rörelse. Enligt dessa grunder skall nämligen återbäring ges till försäkringstagarna av försäkringsföretagets vinst. Under dessa förhållanden har det visat sig föga attraktivt för de utländska försäkringsföretagen att vara verksamma här. Ändring i bestämmelserna för erhållande av koncession berör inte dessa grunder för försäkringsföretagens verksamhet. Om sålunda koncessionsbestämmelserna görs mjukare torde den utländska livförsäkringsverksamheten i Sverige även framöver bli liten eller ingen.

Vad gäller skadeförsäkring föreslår utredningen skärpta krav i fråga om det belopp av värdehandlingar som skall deponeras i riksbanken för att försäkringsföretagen skall få vara verksamma här. Värdehandlingarnas belopp skall uppgå till minst 300 gånger basbeloppet eller, om bruttopremieinkomsten för det senaste räkenskapsåret är större, ett belopp som motsvarar denna inkomst. För närvarande är huvudregeln att 200 000 kronor skall avsättas plus en tredjedel av bruttopremieinkomsten. Detta är ett lindrigt krav särskilt som de utländska skadeförsäkringsföretagen inte behöver som de svenska hålla särskilda tillgångar som svarar mot de försäkringstekniska skulderna. Kommittén har valt att kräva deponering i riksbanken av ett belopp som svarar mot hela bruttopremieintäkten för det senaste räkenskapsåret som en approximation till de försäkringstekniska skulderna som är svåra att fastställa för utländska skadeförsäkringsföretag.

Som framgått är det således fråga om ett i hög grad skärpt ekonomiskt krav som föreslås bli infört för etablering i Sverige och som på sitt sätt ersätter behovsprövningen. Genom detta krav garanteras att det blir ekonomiskt meningsfullt med försäkringsverksamhet i Sverige för utländska försäkringsföretag om de planerar att mera långsiktigt verka här.

Enligt kommitténs förslag skall som hittills värdehandlingar i anledning av koncessionen deponeras i riksbanken. Kommittén diskuterar huruvida det skulle kunna vara tillräckligt att enbart föreskriva att värdehandlingar-

na skall lokaliseras till Sverige. Kommittén finner att deponering bör ske. Fullmäktige delar denna åsikt men anser att en föreskrift om deponering i bank i Sverige kan ersätta föreskrift om deponering i riksbanken. Riksbanken skall inte nödvändigtvis behöva användas för detta ändamål. Något särskilt skäl för att göra depositionen i riksbanken i stället för i annan bank föreligger inte. Valet av riksbanken torde endast ha en historisk förklaring.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till att riksbanken söker så långt möjligt renodla sina centralbanksmässiga funktioner anser fullmäktige att det icke i lag bör stadgas att de utländska försäkringsföretag som bedriver verksamhet i Sverige skall deponera värdehandlingar i riksbanken. Deponeringen bör kunna ske i annan bank.

3.4 Utländska Försäkringsbolags Förening

En grundprincip för kommittén har varit att söka åstadkomma konkurrenslikställighet mellan svenska och utländska försäkringsföretag. I enlighet härmed föreslår kommittén att koncessionsbedömningen för direkt försäkring i Sverige bedriven av utländska försäkringsföretag i princip skall grundas på samma kriterier som för svenska bolag. Föreningen ställer sig helt bakom detta som föreningen upplever vara av väsentlig betydelse för medlemsbolagens verksamhet här i landet. Den nuvarande koncessionsbedömningen har allvarligt hämmat utvecklingen för flera utländska bolag då de icke kunnat konkurrera på lika villkor med paketförsäkringar där koncession har saknats för vissa försäkringsgrenar.

Kommittén har sett över depositionsbestämmelserna för de utländska företagen och har funnit att nu gällande depositionsregler är otillräckliga på grund av bl. a. inflationsutvecklingen. Föreningen accepterar helt kommitténs förslag till en minimideposition och en omslutningsrelaterad deposition. Även kommitténs förslag gällande livförsäkringsrörelse accepteras av föreningen.

Föreningen accepterar vidare kommitténs förslag till en anpassningstid på 3 år med en dispensregel om ytterligare högst 2 år.

3.5 Svenska aktuarieföreningen

Aktuarieföreningen finner det strida mot principen om likhet inför lagen att svenska bolag kan komma att få sämre avkastning än utländska genom att tvingas placera i s. k. prioriterade värdehandlingar som ger lägre avkastning än nödvändigt till förfång för försäkringstagarna speciellt inom livförsäkring.

4 Försäkringsverksamhet genom captivebolag

4.1 Försäkringsinspektionen

Kommittén har beskrivit ett antal positiva konsekvenser av captivesystemet och förordat att man i större utsträckning än hittills skall medge etablering av captivebolag. Inspektionen delar här kommitténs syn. Ett ökat antal captivebolag kan dock, som kommittén påvisat, medföra en negativ utveckling av försäkringsmarknaden i en del hänseenden. Inspektionen måste självfallet uppmärksamt följa utvecklingen.

4.2 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO anser att frågan om captivebolagens verksamhet på den svenska marknaden genom kommitténs förslag kan få en i stort sett tillfredsställande lösning. Hittillsvarande restriktiva inställning har missgynnat svenska storföretag i den internationella konkurrensen. Den utveckling som redan ägt rum visar att konkurrensen på marknaden för företagsförsäkringar stimuleras genom möjligheten att etablera captivebolag. En betydande produktutveckling har ägt rum och premiekonkurrensen är uppenbarligen hård. NO vill gentemot kommitténs förslag endast anmärka att det präglas av väl stor försiktighet till nyetablering, speciellt vad gäller direktförsäkringscaptives. NO anser inte att det behöver göras till en förutsättning beträffande de senare att det tillämpas försiktighet i koncessionsgivningen eller att tillstånden skall vara tidsbegränsade. Inte heller beträffande återförsäkringscaptives behövs uttalanden om begränsad etablering eftersom det av naturliga skäl endast finns ett relativt begränsat antal företag inom landet som har förutsättningar att starta captive.

4.3 Kammarrätten i Stockholm

Som påpekas i betänkandet (s. 154 f, 184 f, 187) åtnjuter captivebolag en viss konkurrensförmån i förhållande till traditionella försäkringsbolag till följd av möjligheten för dem att undvika effekterna av riksbankens placeringsföreskrifter genom att lämna koncernbidrag till andra företag inom koncernen. Kommittén nöjer sig i detta hänseende med att förorda att det i koncessionsbeslutet skall införas villkor om att captivebolag endast får lämna koncernbidrag i den mån maximala avsättningar till säkerhetsreserv har gjorts. I övrigt anges att om utvecklingen på captiveområdet skulle visa sig ändå allvarligt påverka konkurrensförhållandena eller om kapitalmarknadsregleringen skulle upphöra, frågan om koncernbidrag bör tas upp till förnyad prövning. Frågan kan också komma att aktualiseras på nytt i kommitténs fortsatta arbete. Kammarrätten har inte något att invända i sak mot vad kommittén sålunda har föreslagit men anser att den angivna

försättningen för rätten att lämna koncernbidrag bör tas in i kommunal-skattclagen (1928: 370) där ingående föreskrifter på området finns i 43 § och dess anvisningar.

4.4 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Captivebolagen (försäkringsbolag inom en koncern där moderbolaget ej är försäkringsbolag) diskuteras ingående av kommittén. Den slutsats kommittén kommer fram till vad gäller captivebolag för återförsäkring är att sådana bolag även fortsättningsvis bör få bildas i Sverige. En tendens till utflyttning till utlandet av captivebolagen föreligger eljest. Fullmäktige har i ett yttrande av den 3 juli 1980 över en promemoria om återförsäkringsverksamhet i Sverige genom captivebolag anført att det är att föredra att captivebolagen etableras i Sverige i stället för i utlandet. Denna ståndpunkt gäller alltså. I fråga om captivebolag för direktförsäkring är kommittén mera restriktiv och anser att endast tidsbegränsad koncession bör medges. Fullmäktige delar denna syn.

Vad angår captivebolagen föreslår kommittén vidare att bidrag till den koncern vartill de hör skall få ges först efter det att maximala avsättningar till säkerhetsreserv har gjorts av captivebolaget. Fullmäktige delar denna ståndpunkt och finner det angeläget att lagen utformas i enlighet med kommitténs förslag. Det skulle eljest bli möjligt för captivebolagen att kraftigt hålla nere det i kreditpolitiskt sammanhang beräknade placeringsgrundande beloppet. Dessa bolag skulle på ett bestående sätt kunna komma att avvika från övriga försäkringsbolag och arbeta efter andra regler än de övriga. Detta bör inte få ske.

4.5 Riksskatteverket (RSV)

Som RSV har konstaterat i yttrande den 25 september 1980, dnr 289/80-15 över promemorian (Ds E 1980: 1) Återförsäkringsverksamhet genom captivebolag, medför möjligheten för koncerner att bilda captivebolag vissa skattefördelar.

Förutom att en koncern med captivebolag, genom de för försäkringsbolag gällande reglerna om avdragsrätt för olika avsättningar (försäkringstekniska skulder), får en ytterligare reserveringsmöjlighet jämfört med andra företag, anförde RSV i nämnda yttrande att en koncern med ingående captivebolag ges möjlighet till avdrag för självrisker vilket inte är möjligt för företag med traditionella försäkringslösningar. Reglerna om koncernbidrag medger dessutom att den "extra" avsättningsmöjligheten kan utnyttjas fullt ut även om avsättningen inte motsvaras av premieinkomster från det givande bolaget.

RSV påpekade vidare att om skattehänsyn inte skall vara avgörande för val av försäkringslösning utan denna skall väljas utifrån renodlade övervä-

ganden om risk management borde gällande skatteregler ändras. RSV förutsatte fortsatt utredning om skattefördelarnas betydelse och vilka eventuella ändringar i skattereglerna som borde vidtas.

Kommittén medger (sid. 184) att det kan finnas vissa skatteincitament att bilda captivebolag. Man konstaterar dock att dessa i Sverige är av begränsad betydelse.

Utifrån målsättningen att vårt skattesystem bör medföra en så skatte-mässigt neutral behandling av olika företag som möjligt finner RSV det tveksamt om de skattemässiga konsekvenserna av förslaget är av så begränsad betydelse som kommittén velat göra gällande.

Det kan nog med fog hävdas att captivebolaget, såsom försäkringsbolag och med de särskilda skatteregler som gäller för dessa, intar en särskild ställning i förhållande till koncernen i övrigt. Dess verksamhet kan närmast sägas vara artskild från koncernens övriga verksamhet. Mot denna bakgrund bör, enligt RSVs mening, det övervägas att införa ett undantag från avdragsrätten för koncernbidrag såvitt gäller koncernbidrag som ges till captivebolag.

Genom att minimera de skatteincitament som kan ligga till grund för en captivebildning minskar också de olika hänsyntaganden som måste göras i samband med att en ansökan om koncession prövas (jfr betänkandet sid. 184 sista stycket).

Slutligen vill RSV framhålla att kommitténs förslag att koncernbidrag från captivebolag endast skall tillåtas i de fall maximala avsättningar till säkerhetsreserv gjorts bör komma till uttryck genom ändring i kommunal-skattelagen. En sådan ordning är enligt RSVs mening mer naturlig än att tillståndsmyndigheten i beslut om koncession föreskriver villkor som består i att den beslutet riktar sig mot inte får utnyttja en möjlighet som annars enligt lag står honom till buds.

RSV har vidare i en skrivelse 1983-12-09 om svenska koncerners etablering av captivebolag utomlands anfört bl. a. följande. RSV anser, att kommittén inte i tillräcklig omfattning har undersökt i vilken utsträckning etablering av nu nämnt slag medför risk för skatteundandragande. RSV vill därför betona vikten av att detta närmare utreds. RSV vill här påpeka följande. Svenska företag som erlägger premier till captivebolag – vilka i likhet med vad som ovan angetts endast är skrivbordsbolag – kan komma att vägras avdrag för premierna. Grunden härför är att det kan vara fråga om skentransaktioner. Om skentransaktioner inte anses föreligga, kan i stället ifrågavarande skrivbordsbolag anses ha utövat sin verksamhet från fast driftställe i Sverige. I så fall är captivebolaget bl. a. skattskyldigt här i riket. RSV vill slutligen särskilt framhålla kontrollproblemet. Möjligheten till kontroll av och insyn i bolag som är lokaliserade till bl. a. skatteparadis är ytterst begränsad, för att inte säga obefintlig, eftersom sekretesslagstiftningen i dessa länder effektivt skyddar mot alla försök till insyn. Om man tillåter svenska företag att etablera bolag i s. k. skatteparadis, skapas

förutsättningar för uppkomst av från skattesynpunkt tvivelaktiga transaktioner, just p. g. a. kontrollproblemet.

4.6 Sveriges industriförbund

Enligt kommittén är det viktigt att försöka uppnå konkurrenslikställighet mellan traditionella försäkringsbolag och captivebolag. Samtidigt medger man att total likhet inte kan uppnås, bl. a. av det skälet att ett captive enbart försäkrar koncernens risker.

Förbundet ifrågasätter huruvida denna utgångspunkt om konkurrenslikställighet är riktig. Egentligen råder ju ingen konkurrens i ordets egentliga bemärkelse mellan ett captiveåterförsäkringsbolag, som endast kan försäkra ett begränsat antal risker, och ett traditionellt bolag som vänder sig även till de risker som ligger utanför koncernen ifråga.

Om en koncern ges möjlighet att försäkra sina egna risker genom captive minskar i och för sig utbudet av dessa risker i samma mån för de traditionella försäkringsbolagen. Att det därigenom skulle anses råda sådan konkurrens mellan dessa verksamheter att det kräver konkurrenslikställighet förefaller inte rimligt. Vidare har riskerna i ett captive sådant samband med koncernen att det förefaller i högsta grad naturligt att captivet omfattas av de regler som gäller för koncernen i övrigt.

Enligt förbundets uppfattning är det således inte riktigt att föra ett resonemang om konkurrenslikställighet mellan captive och traditionella försäkringsbolag. Man kan inte försämrå reglerna för ett företags verksamhet av det skälet att dess risker inte överläts på traditionella försäkringsbolag.

Däremot kan man tala om konkurrens mellan olika länder när det gäller etablering av captive, beroende på varierande regler länderna emellan. Försämrar man således villkoren för ett captives verksamhet i Sverige, med motiveringen att det måste råda konkurrenslikställighet i förhållande till traditionella försäkringsbolag, måste man vara medveten om att man kanske försämrar förutsättningarna för etablering av captive i Sverige. Man måste också ha klart för sig att domicilieringen i sig av ett captive inte har någon större betydelse för en internationellt inriktad koncern. Mot bakgrund härav vill vi betona vikten av att se koncernen, inklusive dess captivebolag, som en enhet; exempelvis vad gäller reglerna för koncernbidrag.

4.7 Svenska handelskammarförbundet

Även utredningens förslag rörande försäkringsverksamhet genom captive-bolag är enligt förbundets mening välbetänkta. Förbundet vill här särskilt framhålla vikten av att i konkurrenshänseende söka jämställa captive-bolag med de traditionella försäkringsbolagen, varvid den internationella konkurrenssituationen dock måste beaktas.

4.8 Svenska Försäkringsbolags Riksförbund

Liksom kommittén har riksförbundet funnit att erfarenheterna av de svenska captivebolagens verksamhet – som alla gäller återförsäkring – hittills inte varit negativa. En fortsatt etablering av återförsäkringscaptives bör därför inte generellt anses oförenlig med försäkringsväsendets sunda utveckling. Vi vill dock understryka, vilket kommittén också framhåller, att den framtida utvecklingen bör uppmärksamt följas och koncessionsgivningen anpassas därefter. Beträffande direktförsäkringscaptives saknas svenska erfarenheter varför kommitténs rekommendation till särskild försiktighet och överväganden av endast tidsbegränsade koncessioner är i högsta grad angelägen.

Av största betydelse för försäkringsväsendets sunda utveckling är att konkurrensen mellan captivebolag och traditionella försäkringsbolag kommer att ske på såvitt möjligt lika villkor. Den omständigheten att total likställighet på grund av captivebolagens konstruktion inte kan uppnås gör det desto angelägnare att noggrant tillse att likställighet uppnås där detta kan ske.

I enlighet med sina direktiv har kommittén ägnat frågan stor uppmärksamhet. De konkreta förslag som framförs är emellertid begränsade och i övrigt betonas vikten av att utvecklingen noggrant följs upp, så att nödvändiga åtgärder kan vidtas om konkurrensförhållandena visar sig allvarligt påverkas och därmed ett osunt inslag i försäkringsverksamheten skapas.

Riksförbundet kan instämma i att det är vanskligt att för dagen bedöma vilka konkreta åtgärder som är nödvändiga. Klart är att ett captivebolags möjligheter att använda reglerna om koncernbidrag för att uppnå vissa skattetekniska effekter rent faktiskt är andra och större än de traditionella försäkringsbolagens. När det gäller rätten att *motta koncernbidrag* har kommittén inte funnit lämpligt att förorda någon begränsning för captivebolagen.

Riksförbundet vill kraftigt understryka vad kommittén framhållit, nämligen att ett captivebolag skulle, i medvetande om att ett dåligt ekonomiskt utfall kan mötas genom mottagande av koncernbidrag, kunna välja en svag konsolidering och därmed hålla en låg premienivå. Utvecklingen måste här noggrant följas, så att inte konkurrensbilden allvarligt störs.

När det gäller rätten att *lämna koncernbidrag* kan ett captivebolag, genom att utnyttja denna, i praktiken helt eller delvis undvika effekterna av riksbankens placeringsföreskrifter enligt lagen om kreditpolitiska medel. De möjligheter till högre avkastning som detta ger snedvrider konkurrensen och kan leda till att koncerner tenderar att föredra captivelösningar i stället för att anlita traditionella försäkringsbolag. Kommittén anser inte att för dagen tillräckliga skäl föreligger att helt förbjuda koncernbidrag i captivesystem men föreslår den begränsningen att i koncessionsbeslutet för ett captivebolag skall införas villkoret att bolaget endast äger lämna

koncernbidrag i den mån maximala avsättningar till säkerhetsreserv gjorts. Om detta är tillräckligt är vanskligt att i förväg bedöma men riksförbundet vill betona vikten av att utvecklingen noggrant följs och att hela frågan om koncernbidrag omprövas när läget så kräver.

Frågan om konkurrenslikställighet är emellertid inte enbart beroende av de olika möjligheterna att lämna koncernbidrag. Kommittén uttalar (sid. 187) att captivebolag omfattas på samma sätt som alla större svenska försäkringsbolag av skyldigheten att placera viss andel av tillgångsökningar i av riksbanken föreskrivna värdepapper. Detta var sant för 1982, då undantag från placeringsplikten endast gjordes för sex riksbolag med en balansomslutning understigande 10 mkr. För 1983 har emellertid enligt beslut den 22/12 1982 bortfallit ytterligare fyra riksbolag med en balansomslutning understigande 40 mkr, bland dem just de tre nu existerande captivebolagen.

Det är enligt riksförbundets mening principiellt allvarligt att riksbankens beslut från begränsade utgångspunkter rörande placeringsplikten kan få återverkningar på utvecklingen av en sund försäkringsmarknad utan att något bedömningsunderlag funnits. Lika öppet som riksförbundet är för nyheter som kan antas främja en sund utveckling, lika bestämt vill riksförbundet peka på och motverka de faror – ofta fördolda och svårskönjbara – som hotar den sunda utvecklingen genom olika konkurrensförutsättningar. Det är sålunda enligt riksförbundets mening angeläget att tillse att i riksbankens bedömningsunderlag rörande placeringsplikten även kommer in eventuella återverkningar på konkurrenssituationen på försäkringsmarknaden. Vi utgår ifrån att gällande placeringsföreskrifter snarast kommer att överses med beaktande av det nu framförda.

Sedan nu nämnda förhållanden uppmärksamrats under remissbehandlingen av ifrågavarande betänkande tillskrev riksförbundet 1983-11-29 riksbanken och hemställde att sådana undantag från föreskriven placeringsplikt inte skulle göras att ojämlikhet i konkurrensen uppkommer. Riksförbundet har visserligen inte erhållit någon direkt reaktion från riksbanken på nämnda skrivelse. Riksbanken har emellertid 1983-12-15 utfärdat tillämpningsföreskrifter avseende placeringsplikten under 1984 enligt vilka fortfarande "vissa smärre försäkringsföretag" undantages. Enligt underhandsuppgift är dessa företag sådana som har en balansomslutning ej överstigande 50 Mkr. Bland dessa återfinns här verksamma captives.

Med anledning av det beskrivna läget vill riksförbundet erinra om att förbundet i sitt remissyttrande över FVK:s betänkande anförde att "vi utgår ifrån att gällande placeringsföreskrifter snarast kommer att överses med beaktande av" att i riksbankens bedömningsunderlag även bör ingå eventuella återverkningar på konkurrenssituationen på försäkringsmarknaden. Så har uppenbarligen inte blivit fallet. Riksförbundet får därför understryka att den allmänt positiva attityd till captives, som förbundet intog i sitt yttrande över betänkandet, på en betydelsefull punkt nu saknar

grund. Riksförbundet hemställer att vad nu sagts beaktas vid utformandet av den proposition som kommer att följa på FVK:s betänkande.

4.9 Utländska Försäkringsbolags Förening

Föreningen delar kommitténs inställning att det inte finns skäl att motsätta sig en etablering av ytterligare captive-bolag eftersom en restriktiv hållning kan leda till att captive-bolag i stället etableras utomlands. Utöver detta har föreningen ej ytterligare synpunkter på kommitténs betänkande i denna fråga.

4.10 Landsorganisationen i Sverige (LO)

LO vill understryka behovet av att captivebolagens verksamhet följs. LO motsätter sig dessutom att captivebolagens verksamhet kommer in på nya områden.

4.11 Försäkringsjuridiska föreningen

En stor del av kommitténs betänkande rör behandlingen av s. k. captives, särskilt i vad avser meddelande av koncession. Kommittén föreslår inte några särskilda regler för koncession till captives, vilket bl. a. medför att de mer liberala regler som behovsprincipens slopande innebär blir tillämpliga även på koncession för captives. Det kvarstående kravet att koncession inte får beviljas om den planerade rörelsen bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet får särskild betydelse för prövning av koncession till captives.

Kommittén synes inte ha någon principiell invändning mot att captives även av andra typer än de som nu är vanliga i Sverige erhåller koncession. Detta gäller även "direktförsäkringscaptives", ehuru förutsättningarna för att bilda sådana antas vara förhållandevis endast i ett mycket begränsat antal fall (se s. 189). Enligt kommitténs mening bör koncessionsmyndigheten tillämpa en viss försiktighet vid koncessionsgivning till sådana företag. Föreningen har intet att erinra mot denna principiella ståndpunkt men vill framhålla, att om captives endast får meddela försäkring till företag anslutna till samma koncern nödvändig omfattning och riskspridning kan motverkas, medan å andra sidan om bolaget får (eller rentav, såsom ofta i USA, måste) meddela försäkring även till andra försäkringstagare, captives inte kommer att skilja sig mycket från vissa andra försäkringsbolag som bedriver direktförsäkring. Ökad klarhet om innebörden i kommitténs förslag synes därför vara önskvärd.

4.12 Återförsäkringsaktiebolaget AGA Re

I delbetänkandet framhävs vikten av att konkurrenslikställighet uppnås mellan captivebolag och traditionella försäkringsbolag.

Bolaget vill hävda att den största skillnaden i konkurrenslikställighet just består i att ett captivebolag ej tillåts försäkra andra än koncernens risker. Jämfört med denna fundamentala olikhet tycks den av kommittén beskrivna olikheten vad gäller möjligheter att minska verkan av riksbankens placeringsföreskrifter genom möjligheten till koncernbidrag som ytterst marginell.

Vidare bör påpekas att den industrikoncern som äger captivebolaget skall jämföras med sina utländska konkurrenter som ofta har möjlighet att äga captivebolag för vilka inga placeringsrestriktioner eller begränsningar till att försäkra endast egna risker föreligger.

Vidare är bolaget av den uppfattningen att det måtte vara till fördel för landet att captivebolagen etableras här, vilket om reglerna i Sverige blir för restriktiva kan verka mindre lockande jämfört med att etablera captivebolagen utomlands.

Den av kommittén föreslagna inskränkningen i rätten att avge koncernbidrag från ett captivebolag bör därför utgå.

4.13 Electrolux Återförsäkringsaktiebolag

Enligt kommittén är det viktigt att försöka uppnå konkurrenslikställighet mellan traditionella försäkringsbolag och captivebolag. Samtidigt medges att total likhet inte kan uppnås, bl. a. beroende på att ett captive enbart försäkrar koncernens risker.

Vi ifrågasätter huruvida denna utgångspunkt om konkurrenslikställighet är rimlig. Egentligen råder ju ingen konkurrens i ordets egentliga bemärkelse. Vårt captiveåterförsäkringsbolag kan endast försäkra ett begränsat antal risker. Vi kan ej återförsäkra våra svenska risker, ej heller kan vi ta emot extern affär.

Om en koncern ges möjlighet att försäkra alla egna risker genom captive minskar i och för sig utbudet av dessa risker i samma mån för de traditionella försäkringsbolagen. Att det därigenom skulle anses råda sådan konkurrens mellan dessa verksamheter att det kräver likställighet förefaller ändock inte rimligt. Riskerna i ett captive har sådant samband med koncernen att det förefaller i högsta grad naturligt att captivet omfattas av de regler som gäller för koncernen i övrigt.

Enligt vårt förmenande är det således inte rimligt att föra ett resonemang om konkurrenslikställighet mellan captive och traditionella försäkringsbolag. Man kan inte försämrå reglerna för ett företags verksamhet av det skälet att dess risker inte överläts på traditionella försäkringsbolag. Där emot kan man tala om konkurrens mellan olika länder när det gäller

etablering av captive, beroende på varierande regler länderna emellan. Försämrar man således villkoren för ett captives verksamhet i Sverige, med motiveringen att det måste råda konkurrenslikställighet i förhållande till traditionella försäkringsbolag, måste man vara medveten om att man kanske försämrar förutsättningarna för etablering av captive i Sverige.

Man måste ha klart för sig att domicilieringen i sig av ett captive inte har någon större betydelse för en internationellt inriktad koncern. Mot bakgrund härav vill vi betona vikten av att se koncernen, inklusive dess captivebolag, som en enhet. Detta skulle då gälla även reglerna för koncernbidrag. Om de förutsättningar som föreskrivs enligt ABL är uppfyllda, bör detta vara tillräckligt utan andra begränsningar även för captivebolag.

5 Övriga frågor

5.1 Försäkringsinspektionen

Genomförandet av kommitténs förslag medför ökade arbetsuppgifter för inspektionen i en rad hänseenden. Inspektionen har redan nu knappa personella resurser varför det inte är möjligt att genom omdisponering av personal lösgöra arbetskraft för dessa nya uppgifter. Vissa nytillskott av arbetskraft är därför erforderliga. Inspektionen avser att ta upp denna fråga i petitasammanhang.

5.2 Kammarrätten i Stockholm

Besvärslagen i försäkringsrörelselagen är oöverskådliga och inte alldeles enhetliga. Bl. a. gäller att de är splittrade på tre kapitel. Enligt 19 kap. 13 § första stycket överklagas sålunda försäkringsinspektionens beslut till regeringen. Enligt 20 kap. 7 § och 21 kap. 2 § sista stycket får dock vissa beslut överklagas hos kammarrätten. Vid besvär enligt 20 kap. 7 § är besvärstiden två månader från beslutets dag medan den i övrigt är tre veckor från det klaganden fick del av beslutet, jfr 12 § förvaltningslagen (1971: 290).

Kommittén har inte föreslagit några ändringar med avseende på besvärslagen. Kammarrätten finner att bestämmelserna innehåller en bl. a. från rättssäkerhetssynpunkt godtagbar uppdelning av besvärsprövningen mellan regering och domstol (jfr bet. s. 56 f). Domstolen förordar dock att det under lagstiftningsärendets fortsatta gång övervägs om inte i klarhetens intresse de aktuella bestämmelserna med fördel kan föras samman till ett nytt 21 kap. med rubriken Besvär. Besvärslagen synes härvid böra förenhetligas i enlighet med 12 § förvaltningslagen. Vidare bör övervägas om inte, efter modell exempelvis av 38 § andra stycket lagen (1959: 552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen (1981: 691) om socialavgifter och av 40 § tredje stycket naturvårdslagen (1964: 822), möjlighet bör öppnas

för försäkringsinspektionen att föra talan mot kammarrättens avgöranden. Erfarenheter från andra rättsområden ger nämligen vid handen att det från prejudikatssynpunkt kan vara av intresse att inte endast enskild part utan även vederbörande centralmyndighet har möjlighet att underställa frågor regeringsrättens prövning.

Beträffande lagtexten kan framhållas att kommittén föreslår att det i 19 kap. försäkringsrörelselagen skall införas en ny bestämmelse, 12 §. Enligt lagen (1982: 728) om införande av försäkringsrörelselagen (1982: 713) trädde sistnämnda lag i kraft den 1 januari 1983. I prop. 1982/83: 51 s. 14 förordade dock vederbörande departementschef att bl. a. den aktuella bestämmelsen skulle upphävas. På dennes förslag beslöt därefter riksdagen genom lagen (1982: 1142) om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713) att den aktuella bestämmelsen inte skulle träda i kraft. I jämförelse med t. ex. de lagar som är intagna i SFS 1982: 1143–1153 kan rubrik-sättningen i förening med lagens innehåll te sig något förvirrande. Utformningen förklaras av att det gällde för riksdagen att upphäva en enstaka paragraf i en lag, som vid tillfället ännu inte hade trätt i kraft. Någon tvekan i sak synes dock inte behöva råda utan det ifrågavarande lagrummet har blivit disponibelt och kan utnyttjas på sätt kommittén har föreslagit.

Lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713);

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982: 713) dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 3 § och 21 kap. 1 och 2 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 19 kap. 12 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Försäkringsrörelse får drivas endast av försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag som fått tillstånd (koncession) till detta enligt denna lag, om inte annat följer av 2 § eller 10 § fjärde stycket.

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked om huruvida koncession enligt första stycket krävs för en planerad verksamhet.

Ett förhandsbesked enligt andra stycket är bindande för den myndighet som har lämnat beskedet. Om regeringen har beslutat i fråga om förhandsbesked är även försäkringsinspektionen bunden av detta besked.

Försäkringsbolagen skall stå under tillsyn av försäkringsinspektionen och vara registrerade hos denna.

2 kap.

3 §

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Avser bolagets rörelse livförsäkring eller avser rörelsen annat slag av försäkring för längre tid än tio år, skall dessutom särskilda regler (grunder) för verksamheten upprättas enligt vad som sägs i 6 §. Grunderna skall underställas regeringen för stadfästelse.

Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. *Till ansökan om koncession skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.* Avser bolagets rörelse livförsäkring eller avser rörelsen annat slag av försäkring för längre tid än tio år, skall dessutom särskilda regler (grunder) för verksamheten upprättas enligt vad som sägs i 6 §. Grunderna skall underställas regeringen för stadfästelse.

Regeringen prövar att bolagsordningen och grunderna överensstämmer med denna lag och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Nuvarande lydelse

Om regeringen finner den planerade rörelsen behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet, stadfäster regeringen bolagsordningen och grunderna samt beviljar koncession tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut. Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid gäller samma regler som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag.

Föreslagen lydelse

Regeringen stadfäster bolagsordningen och grunderna samt beviljar koncession, om inte den planerade verksamheten bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. Koncession beviljas tills vidare eller, om särskilda omständigheter föranleder detta, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut. Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid gäller samma regler som vid stadfästelse av bolagsordning och grunder för ett nytt bolag.

19 kap.

12 §

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan föreskriven koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

21 kap.

1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen i Sverige bedriver försäkringsrörelse utan att vara berättigad till detta,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,

Nuvarande lydelse

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig.

4. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 7 kap. 20 §, 8 kap. 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § första stycket andra eller tredje meningen.

5. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 12 §,

6. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 18 kap. 3 § första eller andra stycket, 5 § tredje stycket eller 7 §,

7. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 8 § tredje stycket såvitt detta lagrum rör förbehåll enligt 18 kap. 1 §.

I fall som avses i 10 kap. 14 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 2 § detta kapitel döms ej till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 5 mot 12 kap. 12 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Föreslagen lydelse

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig.

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 7 kap. 20 §, 8 kap. 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § första stycket andra eller tredje meningen,

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 12 §,

5. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 18 kap. 3 § första eller andra stycket, 5 § tredje stycket eller 7 §,

6. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 8 § tredje stycket såvitt detta lagrum rör förbehåll enligt 18 kap. 1 §.

2 §

Försäkringsinspektionen kan vid vite förelägga verkställande direktören och styrelseledamöterna att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar att

1. till försäkringsinspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar eller revisionsberättelser eller

2. hos inspektionen göra behöriga anmälningar för registrering.

Föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenhet att göra anmälan medför att bolagsstämmans eller styrelsens beslut förfaller eller bolaget blir skyldigt att träda i likvidation.

Försäkringsinspektionen kan förena annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall den mot vilken föreläggandet riktas genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan försäkringsinspektionen döma ut vitet.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller ut-

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite *enligt första stycket*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

dömts får överklagas hos kammar-
rätten genom besvär.

förelagts eller utdömts får överkla-
gas hos kammarrätten genom be-
svär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

dels att 34 §¹ skall upphöra att gälla,

dels att 1, 6, 7, 10, 13, 15–16, 25, 25 a, 28 och 35 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 5 a och 25 b §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Utländskt försäkringsföretag får, under förutsättning att företaget erhållit tillstånd (koncession) därtill enligt 7 §, här i riket driva försäkringsrörelse genom generalagent såsom syssloman och i övrigt under villkor, som stadgas i denna lag.

Försäkringsinspektionen skall efter ansökan lämna förhandsbesked om huruvida koncession enligt första stycket krävs för en planerad verksamhet.

Ett förhandsbesked enligt andra stycket är bindande för den myndighet som har lämnat beskedet. Om regeringen har beslutat förhandsbesked är även försäkringsinspektionen bunden av detta besked.

Om särskilda skäl föreligga och hinder ej möter enligt företagets reglemente, må utländskt försäkringsföretag som erhållit koncession *medgivas* att genom generalagenten driva annan rörelse här i riket än försäkringsrörelse. Medgivande lämnas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen.

Om skäl föreligga, må medgivande enligt *andra* stycket återkallas av den som äger lämna sådant medgivande.

Om det finns särskilda skäl och företagets reglemente tillåter det, får ett utländskt försäkringsföretag som har erhållit koncession *medges* att genom generalagenten driva annan rörelse här i riket än försäkringsrörelse. Medgivande lämnas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen.

Om det finns skäl, får ett medgivande enligt *fjärde* stycket återkallas av den som får lämna sådant medgivande.

5 a §

Med bankinstitut avses i denna lag bankaktiebolag, sparbank och

¹ Senaste lydelse 1965: 168.

² Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

sådan kreditkassa som avses i lagen (1956:216) om jordbrukskasserorelsen.

6 §³

Ansökan om koncession göres hos regeringen. I ansökningen skall *angivas* den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som styrka generalagentens behörighet enligt 4 §;

2. det för företaget gällande reglementet;

3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse *efter vad i 2 § första stycket sägs* jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företags hemland under de sista tre åren *må* hava framställts mot företags verksamhet, *ävensom* företags årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;

4. behörig fullmakt för generalagenten att på företags vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen *och att i alla därav härflytande rättsförhållanden för företaget mottaga stämning samt själv eller genom annan tala och svara;*

5. bevis att företaget för ändamål som i 16 § sägs samt på sätt och under villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i riksbanken nedsatt i värdehandlingar, som inspektionen godtagit, *ett belopp av etthundratusen kronor för livförsäkring och ett belopp av tvåhundra tusen kronor för annan försäkring eller, om rörelsen skall avse endast försäkring för resor i utlandet, det lägre belopp som inspektionen bestämmer.*

Ansökan om koncession görs hos regeringen. I ansökningen skall *anges* den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som styrker generalagentens behörighet enligt 4 §;

3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse *enligt 2 § första stycket* jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företags hemland under de sista tre åren *kan* ha framställts mot företags verksamhet, *och dessutom* företags årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;

4. behörig fullmakt för generalagenten att på företags vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen *samt att ta emot stämning och själv eller genom annan tala och svara i alla rättsförhållanden som har samband med försäkringsrörelsen;*

5. bevis att företaget för de ändamål som *anges i 16 §* samt på *det* sätt och under *de* villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i bankinstitut har deponerat värdehandlingar, som inspektionen godtagit, till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt *lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen lämnades in;*

³ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

Därest rörelsen skall avse livförsäkring, skola enligt vad i 11 § sägs upprättas särskilda grunder för verksamheten. Å grunderna, som skola bifogas ansökningen om koncession, skall sökas regeringens stadfästelse.

Beslut enligt första stycket 5 om nedsättning av lägre belopp för försäkring för resor i utlandet må återkallas av försäkringsinspektionen, om skäl föreligger.

Finnes den tillämnade rörelsen behövlig och även eljest ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet och står ansökningen i övrigt i överensstämmelse med denna lag, beviljar regeringen koncession för den i ansökningen avsedda verksamheten tills vidare eller, där särskilda omständigheter föranleda därtill, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver intill slutet av då löpande räkenskapsår. I samband därmed godkänner regeringen generalagenten.

Innan koncession meddelas å rörelse, som avser livförsäkring, prövar regeringen om de upprättade grunderna för verksamheten överensstämmer med denna lag samt lag och författning i övrigt, så ock om och i vad mån därutöver,

Föreslagen lydelse

6. en plan för den tilltänkta verksamheten.

Deponering enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. Försäkringsinspektionen får bestämma att deponeringen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt. Sådant beslut får inspektionen återkalla om det finns skäl till det.

Om rörelsen skall avse livförsäkring, skall enligt 11 § upprättas särskilda grunder för verksamheten. Grunderna, som skall bifogas ansökningen om koncession, skall underställas regeringen för stadfästelse.

7 §⁴

Regeringen beviljar koncession om ansökningen står i överensstämmelse med denna lag och den planerade verksamheten inte bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet. I samband därmed godkänner regeringen generalagenten.

Koncession beviljas tills vidare eller, om det finns särskilda omständigheter, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Innan koncession meddelas för rörelse, som avser livförsäkring, prövar regeringen om de upprättade grunderna för verksamheten överensstämmer med denna lag och med andra författningar. Regeringen prövar då också om särskilda

⁴ Senaste lydelse 1977: 690.

Nuvarande lydelse

med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den tillämnade rörelsen, särskilda bestämmelser må erfordras. I samband med beviljande av koncessionen stadfäster regeringen grunderna för verksamheten.

Avser ansökan endast utvidgning av beviljad koncession till ny försäkringsgren eller utbyte av koncession för viss försäkringsgren mot koncession för annan gren, äger försäkringsinspektionen besluta i ärendet i regeringens ställe, om ärendet icke är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt.

Föreslagen lydelse

bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den tilltänkta rörelsen. I samband med beviljande av koncessionen stadfäster regeringen grunderna för verksamheten.

Avser ansökan endast utvidgning av beviljad koncession till ny försäkringsgren eller utbyte av koncession för viss försäkringsgren mot koncession för annan gren, får försäkringsinspektionen besluta i ärendet i regeringens ställe, om ärendet icke är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

10 §⁵

Generalagenten åligger att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse angående företagets verksamhet inom riket.

För livförsäkringsverksamhet skall i redogörelsen under beteckningen försäkringstekniska skulder såsom skuld upptagas det å räkenskapsårets sista dag beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

Det åligger generalagenten att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse för företagets verksamhet inom riket.

För livförsäkringsverksamhet skall redogörelsen enligt första stycket innehålla bevis om att värdet av den av företaget gjorda depositionen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. I redogörelsen skall, under beteckningen försäkringstekniska skulder, som skuld tas upp det vid samma tidpunkt beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiereserv),
2. försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv),
3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),
4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och
5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

⁵ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §⁶

Försäkringstekniska skulder med tillägg av det belopp, varmed en tjugondel av dessa skulder må överstiga vad företaget enligt 6 § nedsatt för livförsäkring, skall vid envar tidpunkt vara redovisade i värdehandlingar av beskaffenhet som angives i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982: 713), eller ock i följande tillgångar av annan art nämligen lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet eller, i den mån försäkringsinspektionen på framställning av företaget så medgiver, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som övertagits i återförsäkring.

För återförsäkringsgivares redovisning av mottagen återförsäkring gäller 7 kap. 9 § andra stycket försäkringsrörelselagen.

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat må ett belopp, motsvarande högst tjugoprocent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket avses, dock icke i aktier.

Med de försäkringstekniska skulderna för egen räkning förstås den del av de försäkringstekniska skulderna, som icke motsvarar värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

15 §⁷

De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder jämte tillägg helt eller delvis redovisas, skola förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en innehaves av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. Försäkringsinspektionen må dock på framställning av företaget medgiva att värdehandlingarna i stället, på sätt och under villkor

Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid varje tidpunkt redovisas i sådana värdehandlingar som anges i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982: 713), eller i lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet eller, i den mån försäkringsinspektionen medger det, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som har övertagits i återförsäkring.

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§

Utan hinder av första stycket får ett belopp, motsvarande högst tjugoprocent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än sådana som nämns i första stycket, dock inte i aktier.

De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder helt eller delvis redovisas, skall förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en innehaves av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. Försäkringsinspektionen får dock på framställning av företaget medge att värdehandlingarna i stället, på det sätt och under de villkor som inspektionen

⁶ Senaste lydelse 1982: 1083.

⁷ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

som av inspektionen bestämmas, sätts i särskilt förvar i riksbanken eller annan bank. I de sålunda förvarade handlingarna njute försäkringstagarna panträtt såsom i handfången pant till säkerhet för fullgörandet av företagets på försäkringsavtalen grundade förbindelser.

Det åligger generalagenten att tillse, att vid envar tidpunkt värdehandlingar till erforderligt belopp satts i sådant förvar, som i första stycket är sagt.

I fråga om utbekommande eller utbyte av värdehandling, som satts i förvar, skola bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) äga motsvarande tillämpning, därvid vad i nämnda lagrum sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller av företag jämlikt 27 § utsett ombud.

Det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet har att, där generalagent eller ombud, som företag utsett jämlikt 27 §, ej fullgör vad honom enligt denna paragraf åligger, därom ofördröjligen göra anmälan hos inspektionen.

nen bestämmer, sätts i särskilt förvar i bankinstitut. I dessa värdehandlingar har försäkringstagarna panträtt som i handpant till säkerhet för att företaget fullgör sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

Generalagenten skall se till att det alltid finns värdehandlingar till erforderligt belopp i förvar enligt första stycket.

Om en värdehandling som har satts i förvar skall tas ut eller bytas, skall bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) tillämpas. Vad som där sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller ombud, som enligt 27 § har utsetts av företaget.

Om en generalagent eller ett ombud som ett företag har utsett enligt 27 § inte fullgör vad som åligger honom enligt denna paragraf skall det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet genast göra anmälan om detta till inspektionen.

15 a §⁸

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen drives med tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring, skall företaget inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår göra tillägg till den nedsättning som angives i 6 § första stycket 5. Tilläggsnedsättning skall omfatta det belopp varmed en tredjedel av företags premieintäkt inom riket under räkenskapsåret för nu avsedd för-

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen drivs med tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring, skall depositionen enligt 6 § första stycket 5 inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår uppgå till ett belopp som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång.

⁸ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

säkring må överstiga vad förut, ursprungligen och såsom tillägg, nedsatts för sådan försäkring.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad försäkringsföretaget nedsatt väsentligt en tredjedel av den premieintäkt som angives i första stycket, må försäkringsinspektionen medge företaget att utfå det överskjutande beloppet i den mån detta hänför sig till nedsättning enligt första stycket.

Föreslagen lydelse

Om bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret överstiger de positionen enligt första stycket, skall depositionen uppgå till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad ett försäkringsföretag deponerat väsentligt den premieinkomst som anges i andra stycket, får försäkringsinspektionen medge företaget att få ut det överskjutande beloppet i den mån detta inte hänför sig till en deposition enligt första stycket.

16 §⁹

Vad på sätt i 6 och 15 a §§ sägs blivit av utländskt försäkringsföretag i riksbanken nedsatt må användas endast till gäldande dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhöra företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse må åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av företagets livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6, 10 och 15 a §§ deponerat i bankinstitut får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av företagets livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

25 §¹⁰

Försäkringsinspektionen får meddela de erinringar i fråga om utländska försäkringsföretags verksamhet här i riket som inspektionen anser behövliga.

Försäkringsinspektionen skall förelägga företaget att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder, om inspektionen finner att

1. avvikelse skett från denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller grunderna, om sådana finns,

2. grunderna inte längre tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse,

3. i riksbanken enligt 6 eller 15 a § nedsatt belopp minskat genom att värdehandlingarna avse-

3. i bankinstitut enligt 6, 10 eller 15 a §§ deponerat belopp minskat genom att värdehandlingarna avse-

⁹ Senaste lydelse 1982: 1083.

¹⁰ Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

värt nedgått i värde eller av annan anledning,

4. de tillgångar, i vilka försäkringsstekniska skulder jämte tillägg redovisas, inte är tillräckliga, eller

5. det i övrigt finns allvarliga anmärkningar mot försäkringsföretagets verksamhet.

Om ett föreläggande enligt andra stycket inte har följts inom den bestämda tiden och det anmärkta förhållandet inte heller på något annat sätt undanröjts, skall försäkringsinspektionen göra anmälan om detta till regeringen. Om regeringen finner så svåra missförhållanden föreligga, att försäkringsverksamheten bör upphöra, kan regeringen förklara koncessionen förverkad.

Beslut, varigenom koncessionen förklarats förverkad, skall av försäkringsinspektionen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

25 a §¹¹

Försäkringsinspektionen kan vid vite förelägga generalagenten att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar att sända in behöriga redovisningshandlingar och revisionsberättelser.

Försäkringsinspektionen kan förena ett annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall det utländska försäkringsföretaget genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan försäkringsinspektionen döma ut vitet.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Försäkringsinspektionens beslut varigenom vite *enligt första stycket* förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

25 b §

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verk-

¹¹ Paragrafen införd 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

samheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

28 §¹²

Har koncession för utländskt försäkringsföretag att här i riket driva livförsäkringsrörelse förklarats förverkad, skall för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt en särskild administration inträda. Bestämmelserna i 15 kap. 25–28 §§ om särskild administration i försäkringsrörelselagen (1982: 713) skall tillämpas. Vidare gäller bestämmelsen i 14 kap. 23 § samma lag om förbud att meddela nya försäkringar. Vid tillämpningen av nu nämnda lagrum skall iakttagas, att upphörande av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket skall anses motsvara livförsäkringsbolags trädande i likvidation eller beslut om avträdande av dess egendom till konkurs samt att vad i 14 kap. 26 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen sägs om registrering i stället skall avse kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. I fall som här avses må överlåtelse av livförsäkringarna ske, förutom till svenskt försäkringsbolag, jämväl till utländskt företag, som erhållit koncession för livförsäkringsrörelse här i riket.

Där vid överlåtelse av försäkringarna eller eljest uppstått överskott, skall ur detta i första hand gäldas kostnaden för administrationen och oguldet sådant bidrag, som avses i 26 § varefter återstoden skall överlämnas till det företag, vars försäkringar varit föremål för administration.

Har företag i annat fall än i första stycket *avses* upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, *vare* företaget *ändock* skyldigt att på sätt i 13–15 §§ *stadgas* redovisa försäkringstekniska skulder för redan meddelade livförsäkringar *jämte tillägg*. Det åligger ombud, som utsetts av företaget enligt 27 § att fullgöra de skyldigheter *jämlikt* 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. *Fullgöres ej redovisningen av försäkringstekniska skulder jämte tillägg eller finnes eljest anledning antaga att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, ankomme på försäkringsinspektionen att besluta att administration på sätt i första stycket sägs skall inträda; dock må ej på den grund att de till redovisningen avsatta tillgångarna finnas otillräckliga administration föreskrivas, förrän försäkringsinspek-*

Har företag i annat fall än *enligt* första stycket upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, *är* företaget *likväl* skyldigt att på sätt som anges i 13–15 §§ redovisa *tillgångar* motsvarande värdet av *de försäkringstekniska skulderna* för redan meddelade livförsäkringar. Det åligger ombud, som *har* utsetts av företaget enligt 27 §, att fullgöra de skyldigheter *enligt* 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. *Om ej tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna redovisas eller om det av annat skäl finns anledning anta att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, ankommer det på försäkringsinspektionen att besluta att administration enligt första stycket skall inträda. Om de till redovisning avsatta tillgångarna anses otillräckliga får dock administration inte fö-*

¹² Senaste lydelse 1982: 1083.

Nuvarande lydelse

tionen förelagt företaget att fylla bristen och denna *icke* täckts inom fyra veckor efter det sådant föreläggande skett. *Inträder i fall som nu sagts administration*, skall vad i första stycket sägs om upphörandet av företags rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.

Föreslagen lydelse

reskrivas, förrän försäkringsinspektionen har förelagt företaget att fylla bristen och denna *inte* täckts inom fyra veckor efter det att sådant föreläggande skett. *Om i ett sådant fall administration inträder*, skall *bestämmelserna* i första stycket om upphörandet av företags rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.

35 §¹³

Till dagsböter eller fängelse i högst ett år dömes

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag.

den som i ansökan, som i 6, 9 eller 9 a § omförmäles, eller i handling, som fogats vid sådan ansökan, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

generalagent eller av företag jämlikt 27 § utsett ombud, som uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling, som jämlikt 24 § tillställs försäkringsinspektionen, eller eljest vid lämnande av under rättelse eller upplysning enligt samma paragraf;

den som jämlikt 24 a § lämnar upplysning enligt 24 § första stycket och som därvid uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

aktuarie, där han i redogörelse eller utredning, som enligt 24 § avlämnats till försäkringsinspektionen, uppsåtligen eller av vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift.

¹³ Senaste lydelse 1982: 1083.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.
 2. Ett utländskt försäkringsföretag som vid utgången av år 1984 har svensk koncession skall senast den 1 januari 1988 till försäkringsinspektionen ha inkommit med bevis om att företaget i bankinstitut nedsatt det belopp som anges i 6 § första stycket 5. Tills så har skett får företaget tillämpa 15 a § i dess lydelse före ikraftträdandet av denna lag.
 3. Om särskilda skäl föreligger får försäkringsinspektionen, efter prövning i varje särskild fall – medge att den i punkt 2 angivna fristen utsträcks längst till den 1 januari 1990.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1984-10-26

Närvarande: f. d. justitierådet Petrén, regeringsrådet Mueller, justitierådet Jermsten.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 11 oktober 1984 har regeringen på hemställan av statsrådet Kjell-Olof Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),
2. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av t.f. departementsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Lagen om ändring i försäkringsrörelselagen**Ingressen**

Vid bifall till lagrådets förslag att ändring skall göras även i 2 kap. 4 § är en jämkning i ingressen erforderlig.

2 kap. 3 och 4 §§

I lagrådsremissen (avsnitt 3.2.3) föreslås att koncessionsansökningen skall vara åtföljd av en plan för den tilltänkta verksamheten, en s.k. verksamhetsplan. En bestämmelse härom föreslås ingå i 2 kap. 3 § första stycket.

Förslaget om verksamhetsplan torde vara avsett att gälla alla de fall då en ansökan om koncession skall ges in, nämligen dels vid bildande av ett nytt försäkringsbolag (se 2 kap. 3 §), dels vid förlängning av en tidigare beviljad, tidsbegränsad koncession (se 2 kap. 3 § tredje stycket sista meningen), dels vid vissa väsentliga ändringar av ett försäkringsbolags rörelse (se 2 kap. 4 § andra stycket). För att det i lagtexten skall komma till tydligt uttryck att regeln om verksamhetsplan skall gälla även i de två senare fallen föreslår lagrådet att 2 kap. 3 och 4 §§ ändras i enlighet med följande. I 2 kap. 3 § bryts sista meningen i tredje stycket ut till ett nytt fjärde stycke av följande lydelse: "Vid förlängning av en koncession som har beviljats ett försäkringsbolag för bestämd tid äger första—tredje styckena motsvarande tillämpning." 2 kap. 4 § andra stycket ges följande lydelse: "Avser ändringen en utvidgning av bolagets rörelse till en ny försäkringsgren eller ett nytt verksamhetsområde eller avser ändringen en väsentlig omläggning

av rörelsen, äger i övrigt 3 § första—tredje styckena motsvarande tillämpning.”

Lagen om ändring i lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Ingressen

En jämkning av ingressen måste göras om lagrådets förslag beträffande 2 § godtages.

2 §

Hänvisningarna i sista stycket till ”6 § andra stycket” och ”7 § andra stycket” bör i anledning av de ändringar i 6 och 7 §§ som föreslås i lagrådsremissen ändras till att avse ”6 § tredje stycket” och ”7 § tredje stycket”.

13, 15 och 16 §§

Det föreslagna nya andra stycket i 13 § innehåller bestämmelser om att viss del av de tillgångar, som det utländska företaget enligt föreskrifterna i 6 och 10 §§ har blivit skyldig att deponera, får räknas in bland de tillgångar vilka företaget enligt 13 § första stycket vid varje tillfälle skall kunna redovisa mot företagets försäkringstekniska skulder. En sådan möjlighet finns inte enligt gällande bestämmelser. Enligt 6 § första stycket 5 i dess föreslagna lydelse skall ifrågavarande deponeringar göras i ett bankinstitut.

I 15 § första stycket anges bl. a. hur de värdehandlingar, i vilka de försäkringstekniska skulderna redovisas, skall förvaras här i riket. Huvudregeln är därvid att dessa handlingar skall hållas avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar, av vilka en innehas av ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud. I sista meningen i samma stycke föreskrivs att försäkringstagarna har panträtt i ”dessa värdehandlingar”.

I 16 § ges vissa bestämmelser angående för vilka ändamål de tillgångar, som enligt bl. a. 6 och 10 §§ har deponerats i bankinstitut, får användas.

Vid en jämförelse mellan nu berörda bestämmelser kan till en början tvekan uppstå om vad som avses gälla beträffande förvaringen av sådana deponerade värdehandlingar vilka jämlikt 13 § andra stycket skall räknas in bland de tillgångar som skall motsvara de försäkringstekniska skulderna. Det framstår vidare som osäkert huruvida ifrågavarande värdehandlingar kommer att omfattas av den panträtt som föreskrivs i 15 § första stycket sista meningen. Därtill kan slutligen ifrågasättas om samma värdehandlingar utan inskränkningar avses få tas i anspråk för samtliga de ändamål som anges i 16 §, t. ex. för enbart böter, viten och avgifter.

Lagrådet utgår från att avsikten bakom förslagen är att de värdehandlingar, som har deponerats enligt 6 § första stycket 5 och 10 § (liksom enligt 15 a §), skall förvaras av vederbörande bankinstitut — så länge berörda bestämmelser anger att depositionen skall bestå — även i fall då företaget utnyttjat möjligheten enligt 13 § andra stycket att redovisa en del av dem mot de försäkringstekniska skulderna. Lagrådet antar att i sistnämnda fall också det villkoret måste vara uppfyllt, att ifrågavarande värdehandlingar är av sådant slag som anges i 13 § första stycket. Det kan vidare förutsättas vara meningen att de värdehandlingar vilka sålunda kan ha tagits i anspråk som motvärde för de försäkringstekniska skulderna därmed enbart skall utgöra pant för försäkringstagarnas fordringar enligt försäkringsavtalen och inte vidare skall få tas i anspråk för andra ändamål som anges i 16 §.

Med utgångspunkt i nu gjorda antaganden anser lagrådet att ifrågavarande bestämmelser behöver förtydligas på förslagsvis följande sätt.

I 13 § andra stycket införs tillägget: "under förutsättning att deponeringen till den delen består av sådana värdehandlingar som avses i första stycket samt förvaras åtskild från deponeringen i övrigt".

Beträffande 15 § införs i första meningen, efter ordet "redovisas", följande tillägg: "och som inte är deponerade enligt 6 eller 10 §". I sista meningen i samma stycke, efter ordet "värdehandlingar", tilläggs: "och i de värdehandlingar som avses i 13 § andra stycket".

Slutligen bör i 16 § första stycket första meningen, efter ordet "bankinstitut", tilläggas: "och som inte är pantsatta enligt 15 § andra stycket".

35 §

I specialmotiveringen anges i huvudsak endast att paragrafen har utformats efter mönster av 21 kap. 1 § första stycket 1 FRL i dess föreslagna nya lydelse. Lagrådet vill i anledning därav peka på att ändringen får en saklig betydelse eftersom den medför att det kriminaliserade området blir snävare än för närvarande. Den föreslagna nya bestämmelsen tar sålunda sikte på enbart oriktiga eller vilseledande uppgifter "till försäkringsinspektionen" beträffande omständigheter som omfattas av i lagen föreskriven uppgiftsskyldighet. Vid dessa förhållanden kommer bl. a. oriktiga eller vilseledande uppgifter som lämnas till regeringen inte att omfattas av straffansvaret.

Övergångsbestämmelser

De föreslagna övergångsbestämmelserna bör enligt lagrådets mening kompletteras med en föreskrift av innebörd att de nya bestämmelserna om deponering av värdehandlingar och om verksamhetsplan skall tillämpas även i fråga om sådana koncessionsansökningar som ingivits men inte avgjorts före lagens ikraftträdande. Denna föreskrift synes böra tas in som en punkt 2.

Nu stadgas i 6 § första stycket 5 och 15 a § att nedsättning av värdehandlingar skall göras i riksbanken. Förslaget föreskriver att deposition i stället skall göras i bankinstitut. Före den nya lagens ikraftträdande hos riksbanken gjorda nedsättningar av företag, som vid ikraftträdandet erhållit koncession, bör äga giltighet även efter den 1 januari 1985. Giltigheten synes dock lämpligen kunna begränsas till en övergångstid på förslagsvis ett halvt år. När det gäller koncessionssökande som gjort nedsättning i riksbanken och vars ansökan ej prövats vid lagens ikraftträdande, måste den sökande enligt den av lagrådet nyss föreslagna övergångsregeln i punkt 2 komplettera ansökningen med bevis om deposition i bankinstitut. De fall då nedsättning i riksbanken skall ha giltighet efter lagändringens ikraftträdande bör anges i en särskild övergångsregel, lämpligen upptagen som punkt 3.

I fråga om de utländska försäkringsföretag som vid lagens ikraftträdande har svensk koncession för en försäkringsrörelse som ej avser livförsäkring får enligt vad som föreslås i lagrådsremissen äldre bestämmelser om nedsättning tillämpas fram till årsskiftet 1987/1988. De nya bestämmelserna om en basbeloppsanknuten minimideposition kombinerad med en omslutningsrelaterad deposition (6 § första stycket 5 och 15 a § första och andra styckena) avses bli obligatoriska för denna typ av företag först från och med årsskiftet 1987/1988. Dessa bestämmelser har i förslaget tagits in som en punkt 2. Enligt lagrådets mening skulle vad som sålunda föreslagits komma till tydligare uttryck om dessa övergångsbestämmelser omformulerades i enlighet med vad som anges i det följande under punkt 4.

I detta sammanhang bör antecknas att lagförslaget inte innehåller någon motsvarande övergångsbestämmelse beträffande utländska försäkringsföretag som bedriver livförsäkringsrörelse. Anledningen härtill har vid fördragningen ansetts vara att det f. n. inte finns något utländskt försäkringsföretag som har koncession för livförsäkringsrörelse.

Övergångsbestämmelsen i lagrådsremissens punkt 3 bör betecknas punkt 5. Hänvisningen till punkt 2 bör ändras till att avse punkt 4.

På grund av vad sålunda anförts förordar lagrådet att övergångsreglerna får följande lydelse:

”1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

2. En ansökan om koncession som ingivits dessförinnan men som inte ännu avgjorts skall kompletteras i enlighet med de nya bestämmelserna i 6 §.

3. I riksbanken före lagens ikraftträdande enligt 6 § första stycket 5 eller 15 a § gjord nedsättning av värdehandlingar avseende rörelse, för vilken koncession beviljats före lagens ikraftträdande, skall efter lagens ikraftträdande gälla såsom deposition i bankinstitutet, dock längst till och med den 30 juni 1985.

4. Ett utländskt försäkringsföretag som vid utgången av år 1984 har koncession och som driver sådan rörelse som avses i 15 a § skall senast

den 1 januari 1988 till försäkringsinspektionen ha inkommit med bevis om att företaget i bankinstitut har deponerat av försäkringsinspektionen godtagna värdehandlingar till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde för året före det då depositionen görs. Om det på så sätt beräknade beloppet är lägre än företagets bruttopremieinkomst under det senaste räkenskapsår som löpt ut åtta månader före depositionen skall beviset avse deponering av värdehandlingar till ett värde motsvarande bruttopremieinkomsten. Tills bevis om deponering har inkommit gäller för företaget i fråga om nedsättningens storlek 6 § första stycket 5 och 15 a § i deras lydelse före ikraftträdandet av denna lag.

5. Om särskilda skäl föreligger får försäkringsinspektionen, efter prövning i varje särskilt fall, medge att den i punkt 4 angivna fristen utsträcks längst till den 1 januari 1990.”

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-11-01

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om koncession för försäkringsrörelse

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),
2. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Jag godtar vad lagrådet har anfört i fråga om de remitterade lagförslagen och föreslår att förslagen, med några mindre redaktionella jämkningar, ändras i enlighet härmed. Vidare förordar jag att några ytterligare ändringar av redaktionell art samt följdändringar i 27 § lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige görs i förslagen.

I anslutning till vad lagrådet har anfört angående 35 § lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige vill jag tillägga följande.

I 1948 års lag om försäkringsrörelse fanns i 325–329 §§ ett antal straffbestämmelser. Bl. a. straffades, enligt 326 § 1, stiftare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet meddelat oriktig eller vilseledande uppgift i ansökan om stadfästelse av bolagsordning eller grunder. Vid tillkomsten av nu gällande försäkringsrörelselag ansåg man sig, efter mönster från aktiebolagslagstiftningen, kunna slopa huvuddelen av straffbestämmelserna. I den nya aktiebolagslagen (1975: 1385) har antalet straffbestämmelser starkt begränsats. Under hänvisning till den administrativa kontroll som försäkringsinspektionen utövar över försäkringsbolagen gick man

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde 1984-10-11.

emellertid ett steg längre i försäkringslagstiftningen och tog bort även sådana straffbestämmelser som motsvarade 19 kap. 1 § aktiebolagslagen. I den nu gällande försäkringsrörelselagen har därför tagits in straffbestämmelser endast i fråga om vissa, för försäkringsrörelseområdet speciella fall, där straffsanktionen bedömts inte kunna undvaras. Straffansvar är stadgat för den som uppsåtligt eller av oaktsamhet till försäkringsinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag (21 kap. 1 § första stycket 2. FRL). I propositionen uttalades (prop. 1981/82: 180 s. 321) att andra punkten i den paragrafen hade sin motsvarighet i 327 § punkt 1 i den tidigare gällande lagen. Straffbestämmelsen tar alltså sikte på sådana uppgifter som skall lämnas enligt 19 kap. 3–6 §§ FRL. Detta innebär att bl. a. oriktiga uppgifter i en ansökan om koncession och därvid fogade handlingar, t. ex. verksamhetsplan, inte faller inom det straffbara området enligt FRL. Den ändring som jag föreslår i fråga om straffbestämmelserna i lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige motsvarar de ändringar som gjordes i samband med att FRL infördes.

Försäkringsinspektionen har i sitt remissvar framhållit att de föreslagna lagändringarna kommer att medföra ökade arbetsuppgifter för inspektionen i en rad hänseenden och att inspektionen inte har personella resurser för dessa nya uppgifter. Till denna fråga återkommer jag i budgetpropositionen.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1984-10-11	18
1 Inledning	18
2 Allmän bakgrund	19
2.1 Enskilda svenska försäkringsbolag	19
2.2 Utländska försäkringsföretag	21
2.3 Begreppet försäkringsrörelse	24
2.4 Den materiella koncessionsprövningen	26
2.5 Försäkringsverksamhet genom captivebolag	33
3 Allmän motivering	38
3.1 Försäkringsrörelse	38
3.1.1 Definition av begreppet försäkringsrörelse	38
3.1.2 Olaga försäkringsrörelse, förhandsbesked	44
3.2 Den materiella koncessionsprövningen	46
3.2.1 Koncession för svenska försäkringsbolag	46
3.2.2 Koncession för utländska försäkringsföretag	52
3.2.3 Verksamhetsplan	53
3.2.4 Utländska försäkringsföretags depositionsskyldighet ...	55
3.2.5 Övriga frågor	58
3.3 Försäkringsverksamhet genom captivebolag	58
4 Upprättade lagförslag	64
5 Specialmotivering	64
5.1 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)	64
5.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige	67
6 Hemställan	75
7 Beslut	75
Bilaga 1 Sammanfattning av försäkringsverksamhetskommitténs betänkande (SOU 1983: 5) Koncession för försäkrings- rörelse	76
Bilaga 2 Kommitténs författningsförslag	84
Bilaga 3 Sammanställning av remissyttrandena över kommitténs betänkande	95
Bilaga 4 De remitterade lagförslagen	137
Utdrag ur lagrådets protokoll 1984-10-29	152
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde 1984-11-01	157

